

HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE EUROPESE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN EN
VEILIGHEIDSBELEID

Brussel, 17.4.2013
JOIN(2013) 6 final

2013/0107 (NLE)

Gezamenlijk voorstel voor een

BESLUIT VAN DE RAAD

betreffende het door de Europese Unie in te nemen standpunt in de Associatieraad die is ingesteld bij de Euro-mediterrane Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en het Koninkrijk Marokko anderzijds, inzake de vaststelling van een aanbeveling voor de tenuitvoerlegging van het Actieplan EU-Marokko waarbij uitvoering wordt gegeven aan de geavanceerde status (2013-2017)

TOELICHTING

Tussen Marokko en de EU is een Europees-mediterrane associatieovereenkomst gesloten die sedert maart 2000 van kracht is. Deze overeenkomst vormt de grondslag voor een actieplan EU-Marokko in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid (ENB), dat in juli 2005 door beide partijen is goedgekeurd voor een periode van vijf jaar.

Binnen dit kader hebben de betrekkingen tussen de EU en Marokko zich ontwikkeld en zijn zij tot wasdom gekomen. De betrekkingen kregen een nieuw elan met de goedkeuring van het gezamenlijk document/de geavanceerde status in oktober 2008¹, waarbij zij aanzienlijk werden geïntensiveerd op het vlak van politiek, veiligheid, economie en handel, alsook met betrekking tot verschillende sectoren en de intermenselijke contacten.

Aangezien het huidige actieplan in het kader van het ENB in juli 2010 is verstreken, werden onderhandelingen over en het sluiten van een nieuw actieplan, dat gebaseerd zou zijn op de doelstellingen en ambities van het gezamenlijk document/de geavanceerde status, wenselijk geacht. In afwachting van dit nieuwe plan zijn beide partijen evenwel overeengekomen het actieplan van 2005 te blijven toepassen.

De betrekkingen tussen de EU en Marokko maken deel uit van een algemene politieke situatie in de regio die sedert begin 2011 aan sterke veranderingen onderhevig is.

In de gezamenlijke mededeling aan het Parlement en de Raad "*Inspelen op de veranderingen in onze buurlanden*" is een nieuwe strategie uitgestippeld, met een veel meer gedifferentieerde aanpak waarbij elke partner op basis van zijn eigen ambities, behoeften en capaciteiten zijn betrekkingen met de EU kan ontwikkelen, maar ook op basis van wederzijdse verantwoordingsplicht en de mate van inzet voor de universele waarden van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat, alsook de capaciteit om gezamenlijk overeengekomen prioriteiten ten uitvoer te leggen. In dit nieuwe actieplan worden de prioritaire doelstellingen van het bevoorrechte partnerschap tussen de EU en Marokko duidelijk vastgesteld, waarbij ten volle rekening wordt gehouden met de geavanceerde status en de uitvoerige betrekkingen tussen beide partijen.

De Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) heeft in nauwe samenwerking met de diensten van de Europese Commissie en de EU-lidstaten verkennende gesprekken gevoerd met Marokko, wat heeft geleid tot een overeenkomst over het ontwerpactieplan, met name de lijst van de prioritaire acties die in dit kader moeten worden uitgevoerd. Tijdens de laatste bijeenkomst van de Associatieraad EU-Marokko, die plaatsvond op 23 april 2012, hebben beide partijen vastgesteld dat zij dicht bij een akkoord waren, waarover zij uiteindelijk in november 2012 overeenstemming hebben bereikt. De beëindiging van de technische raadplegingen aan elke zijde werd aan elkaar per brief gemeld op 28 november 2012 (EDEO) en 10 januari 2013 (Marokko).

Het nieuwe actieplan EU-Marokko, waarmee uitvoering wordt gegeven aan de geavanceerde status (2013-2017), wordt het belangrijke referentie-instrument dat de komende jaren als leidraad zal dienen voor onze bilaterale betrekkingen met Marokko; met het actieplan is dus een routekaart opgesteld om een meer diepgaande associatie tussen Marokko en de EU tot stand te brengen. Het nabuurschapsbeleid heeft als ondeelbaar beleidskader nog steeds een

¹ Goedgekeurd door de Associatieraad EU-Marokko op 13 oktober 2008.

katalysatorfunctie en stoelt onder meer op partnerschap en gezamenlijke zeggenschap, alsmede op differentiatie op basis van prestaties en bijstand op maat.

De Europese Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (hierna "hoge vertegenwoordiger" genoemd) hebben als bijlage de tekst toegevoegd van een gezamenlijk voorstel voor een besluit van de Raad betreffende het door de Europese Unie in te nemen standpunt in de Associatieraad EU-Marokko over de vaststelling van een aanbeveling inzake de uitvoering van het actieplan.

De Europese Commissie en de hoge vertegenwoordiger verzoeken derhalve de Raad het gezamenlijk voorstel voor een besluit van de Raad in bijlage goed te keuren.

Gezamenlijk voorstel voor een

BESLUIT VAN DE RAAD

betreffende het door de Europese Unie in te nemen standpunt in de Associatieraad die is ingesteld bij de Euro-mediterrane Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en het Koninkrijk Marokko anderzijds, inzake de vaststelling van een aanbeveling voor de tenuitvoerlegging van het Actieplan EU-Marokko waarbij uitvoering wordt gegeven aan de geavanceerde status (2013-2017)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien Besluit 2000/204/EG, EGKS van de Raad en de Commissie van 24 januari 2000 inzake de sluiting van de Euro-mediterrane overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en haar lidstaten, enerzijds, en het Koninkrijk Marokko, anderzijds, en met name artikel 2, lid 1,

Gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name artikel 29,

Gezien het gezamenlijk voorstel van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Euro-mediterrane overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en het Koninkrijk Marokko, anderzijds, werd op 26 februari 1996 ondertekend en trad op 1 maart 2000 in werking.
- (2) De partijen zijn voornemens het nieuwe actieplan EU-Marokko in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid (ENB) goed te keuren, waarbij uitvoering wordt gegeven aan de geavanceerde status (2013-2017), dat het bevoorrechte partnerschap tussen beide partijen weerspiegelt en dat de tenuitvoerlegging van de Euro-mediterrane overeenkomst zal ondersteunen door uitwerking en vaststelling van concrete stappen in de richting van de verwezenlijking van de doelstellingen ervan,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Het door de Europese Unie in te nemen standpunt in de Associatieraad die is ingesteld bij de Euro-mediterrane overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en het Koninkrijk Marokko anderzijds,

inzake de tenuitvoerlegging van het actieplan EU-Marokko in het kader van het ENB waarbij uitvoering wordt gegeven aan de geavanceerde status (2013-2017), wordt gebaseerd op de ontwerp-aanbeveling van de Associatieraad, die aan dit besluit is gehecht.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op de dag waarop het wordt goedgekeurd.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad
De voorzitter

Ontwerp

AANBEVELING

betreffende de uitvoering van het actieplan EU-Marokko in het kader van het ENB waarbij uitvoering wordt gegeven aan de geavanceerde status (2013-2017)

De Associatieraad EU-Marokko,

Gezien de Euro-mediterrane overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en het Koninkrijk Marokko, anderzijds, en met name artikel 80,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Artikel 80 van de Euro-mediterrane overeenkomst geeft de Associatieraad de bevoegdheid alle nuttige aanbevelingen te doen om de doelstellingen van de overeenkomst te verwezenlijken.
- (2) Overeenkomstig artikel 90 van de Euro-mediterrane overeenkomst treffen de partijen alle algemene en bijzondere maatregelen die vereist zijn om aan hun verplichtingen krachtens de overeenkomst te voldoen en zien zij erop toe dat de in de overeenkomst aangegeven doelstellingen worden bereikt.
- (3) De bij de Euro-mediterrane overeenkomst betrokken partijen hebben hun goedkeuring gehecht aan de tekst van het actieplan EU-Marokko in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid, waarbij uitvoering wordt gegeven aan de geavanceerde status (2013-2017).
- (4) Het ENB-actieplan EU-Marokko strekt tot ondersteuning van de tenuitvoerlegging door de partijen van de Euro-mediterrane overeenkomst, door uitwerking en vaststelling van en overeenstemming over concrete stappen die een praktische leidraad bieden voor die tenuitvoerlegging.
- (5) Het actieplan dient een tweeledig doel: enerzijds worden concrete stappen gezet ter bevordering van de verwezenlijking van de doelstellingen die de partijen bij de Euro-mediterrane overeenkomst zijn aangegaan, en anderzijds wordt een breder kader geboden voor verdere versterking van de betrekkingen tussen de EU en Marokko, met inbegrip van een aanzienlijke mate van economische integratie en verdieping van de politieke samenwerking, zulks overeenkomstig de algemene doelstellingen van de Euro-mediterrane overeenkomst,

HEEFT DE VOLGENDE AANBEVELING VASTGESTELD:

Enig artikel

De Associatieraad beveelt de partijen aan het in de bijlage opgenomen ENB-actieplan EU-Marokko ten uitvoer te leggen, waarmee uitvoering wordt gegeven aan de geavanceerde status (2013-2017), voor zover die tenuitvoerlegging bijdraagt tot de verwezenlijking van de

doelstellingen van de Euro-mediterrane overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en Marokko, anderzijds,

Gedaan te [...]

Voor de Associatieraad

De voorzitter

BIJLAGE

EUROPEES NABUURSCHAPSBELEID

ONTWERPACTIEPLAN MAROKKO VOOR DE TENUITVOERLEGGING VAN DE GEAVANCEERDE STATUS (2013-2017)

I. INLEIDING

In het kader van het Europees nabuurschapsbeleid (ENB) zijn ambitieuze doelstellingen vastgesteld, gebaseerd op wederzijdse verantwoordelijkheid en de gehechtheid van beide partijen aan gemeenschappelijke waarden, zoals democratie, de rechtsstaat, goed bestuur en eerbiediging van de mensenrechten. Het ENB berust eveneens op de beginselen van de markteconomie, vrijhandel, duurzame ontwikkeling alsook op armoedebestrijding en tenuitvoerlegging van politieke, economische, sociale en institutionele hervormingen. De totstandkoming van een ruimte van vrede en stabiliteit, met inbegrip van crisisbeheersing, het voorkomen en oplossen van conflicten in de regio, maakt ook deel uit van het ENB. Marokko deelt deze waarden en beginselen die als leidraad hebben gediend bij de uittekening van het Marokkaanse beleid, zowel op nationaal als internationaal vlak.

Het partnerschap tussen de Europese Unie en Marokko, dat in gang is gezet met de Handelsovereenkomst van 1969, heeft keerpunten bereikt met de in 1996 ondertekende associatieovereenkomst en met het ENB. Hierdoor konden de politieke, economische en handelsbetrekkingen worden versterkt en de culturele en menselijke uitwisselingen verder worden ondersteund. Op basis van deze associatieovereenkomst hebben de betrekkingen tussen Marokko en de EU zich geleidelijk en gestaag ontwikkeld naar een daadwerkelijk partnerschap EU-Marokko, waardoor Marokko een bevoorrechte partner is geworden.

De goedkeuring in oktober 2008 van het gezamenlijk document over de versterking van de bilaterale betrekkingen/de geavanceerde status vormde het begin van een nieuwe fase in de bilaterale betrekkingen. Met dit document wordt het prioritaire partnerschap tussen de EU en Marokko versterkt, waarbij nieuwe ambities zijn vastgesteld inzake de verdieping van de politieke, economische en menselijke betrekkingen. Op de topbijeenkomst EU-Marokko, die in maart 2010 in Granada plaatsvond, zijn deze ambitieuze doelstellingen bevestigd, waarbij het specifieke karakter van het partnerschap tussen de EU en Marokko werd benadrukt. Op basis van de zeer hechte betrekkingen spannen beide partijen zich momenteel in om dit partnerschap dat als voorbeeld kan dienen en voor beide partijen gunstig is, te versterken met het oog op een gezamenlijke, solidaire aanpak van de gemeenschappelijke politieke, economische en sociale uitdagingen.

De vooruitgang op weg naar goed bestuur en de politieke en sociaal-economische hervormingen vormen de gemeenschappelijke beginselen voor de invoering van de geavanceerde status. Voor dit partnerschap is het vereist dat de toezeggingen worden versterkt met betrekking tot de uitvoering en de verdieping van de belangrijke hervormingen die door Marokko in gang zijn gezet, zowel op politiek vlak – in eerste instantie met betrekking tot de democratie, de mensenrechten en de eerbiediging van de rechtsstaat – als op economisch en sociaal vlak, in het bijzonder met het oog op tastbare vooruitgang op het vlak van de menselijke ontwikkeling. De intensiteit van de steun van de EU zal worden afgestemd op de ambities en de vooruitgang bij de hervormingen die door Marokko worden nagestreefd alsook

op de behoeften en capaciteiten van het land. De EU en Marokko zullen op de ingeslagen weg doorgaan, die past in het kader van de op 1 juli 2011 vastgestelde nieuwe grondwet van Marokko en van de nieuwe EU-strategie die is ontwikkeld in het kader van het partnerschap voor de democratie en gedeelde welvaart met het zuidelijke Middellandse Zeegebied.

De EU is zich ervan bewust dat de toenadering tot de EU een fundamentele keuze is voor de Marokkaanse buitenlandse politiek. Marokko streeft ernaar optimale betrokkenheid bij de EU tot stand te brengen die tot doel heeft haar snelle ontwikkeling op het vlak van politieke modernisering, economische liberalisering en sociale cohesie te versterken en te begeleiden. Marokko beschouwt dit streven eveneens als het middel bij uitstek om het overleg en de coördinatie met de EU over strategische vraagstukken van gemeenschappelijk belang voort te zetten. Beide partijen zijn van oordeel dat de voordelen van een dergelijke aanpak zullen worden versterkt door de regionale Maghrebijnse integratie en bevestigen dat zij voornemens zijn met hun samenwerking aan deze integratie een nieuwe impuls te geven. Overeenkomstig artikel 8 van het Verdrag betreffende de Europese Unie en de Marokkaanse aspiraties om een nieuw akkoord te sluiten over de wederzijdse betrekkingen, zijn de partijen bovendien overeengekomen verder na te denken over de aard en de vorm van een dergelijk akkoord.

Met het ENB-actieplan EU-Marokko konden de instrumenten van de associatieovereenkomst doelgerichter worden ingezet en kon ondersteuning worden verleend aan de Marokkaanse doelstelling om een hechtere integratie tot stand te brengen tussen de Marokkaanse economische en sociale structuren en die van de Europese Unie.

Het nieuwe actieplan voor de totstandkoming van de geavanceerde status vormt een belangrijke fase in de continue versterking van de betrekkingen tussen Marokko en de EU, waarbij een beroep wordt gedaan op alle hefboomen, mechanismen en instrumenten van de geavanceerde status.

Dit instrument dient ter bevordering van het opstellen en uitvoeren van beleidsmaatregelen die zich richten op consolidatie van de rechtsstaat, de democratie en de mensenrechten, economische groei, werkgelegenheid en sociale cohesie, armoedebestrijding en milieubescherming, waarbij wordt bijgedragen aan de langetermijndoelstelling van duurzame ontwikkeling. Bij de tenuitvoerlegging van dit nieuwe instrument wordt gestreefd naar evenwicht tussen versnelde liberalisering en modernisering van de Marokkaanse economie en de noodzaak van duurzame sociaal-economische ontwikkeling.

Voorts wordt de uitvoering van de economische integratie door beide partijen voortgezet in het kader van het opstarten van de onderhandelingen over een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst, hetgeen zal resulteren in een verdieping van de reeds afgesloten of momenteel lopende sectorale onderhandelingen, in het bijzonder die over de liberalisering van de handel in diensten en het recht van vestiging. Hierbij wordt ook onderzocht of wederzijdse verbetering mogelijk is van de preferentiële concessies die zijn aangenomen in het kader van de vrijhandelsovereenkomst inzake landbouwproducten, verwerkte landbouwproducten en visserijproducten, rekening houdend met de specifieke omstandigheden waarin beide partijen verkeren.

In dit nieuwe instrument worden de essentiële punten van het oude actieplan en het gezamenlijke document over de geavanceerde status bijeengevoegd. In het instrument zijn zowel de reeds goedgekeurde hervormingen, de in het kader van het actieplan vastgestelde acties die nog niet zijn uitgevoerd als de in het gezamenlijk document vermelde nieuwe punten opgenomen. Voorts is dit nieuwe instrument in overeenstemming met de beginselen

van differentiatie en eigenaarschap, waardoor een samenhang tot stand komt met het Marokkaanse hervormingsprogramma. Het instrument draagt ook bij tot de uitvoerbaarheid van de routekaart met betrekking tot de geavanceerde status. Daarnaast heeft dit nieuwe document tot gevolg dat het voor de Marokkaanse regering noodzakelijk wordt om een strategie te ontwikkelen voor de aanpassing van de regelgeving op grond van een evaluatie van de bestaande verschillen, een definitie van de convergentieprioriteiten en een tijdschema voor de tenuitvoerlegging. Deze strategie wordt geschraagd door de ondersteuningsprogramma's van de EU.

Het huidige instrument voorziet onder andere in een geleidelijke en gefaseerde aanpassing van de wet- en regelgeving aan het EU-acquis om de Marokkaanse economie meer en meer te integreren in de interne markt van de EU en de handel, investeringen en groei te bevorderen. Hiertoe hebben beide partijen toegezegd om een systematische analyse uit te voeren van de verschillen tussen de Marokkaanse wetgeving en het EU-acquis op basis van de in het actieplan vermelde referentiepunten. Voor elke in het actieplan opgenomen sector wordt nagegaan welke prioriteiten en middelen noodzakelijk zijn om deze convergentie tot stand te brengen. De aanpassing aan de EU-regelgeving kan als volgt tot stand komen: i) geleidelijke totale overname – op korte of lange termijn – van het acquis in bepaalde sectoren, ii) de omzetting in nationale Marokkaanse wetgeving van een deel van het EU-acquis of iii) de overname van de basisbeginselen van het EU-acquis of goede werkmethode voor een bepaald werkterrein. Na afloop van de eerste twee jaar van het actieplan zal de Marokkaanse regering een nationaal actieplan opstellen voor de afstemming van de regelgeving op het EU-acquis, waarbij de prioriteiten, de draagwijdte en het tempo worden vastgesteld, zoals in de troonrede van 2010 is gevraagd.

Met het nieuwe actieplan worden de programmering, de uitvoering en de opvolging van de EU-steun aangestuurd, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften en de tussentijdse resultaten. In dit kader stelt de EU middelen ter beschikking voor de uitvoering van de prioriteiten die Marokko en de EU overeenkomen. Wat de EU betreft, wordt deze steun hoofdzakelijk via de met Marokko afgesproken nationale indicatieve programma's verstrekt, waarin de prioriteiten van de steun en de indicatieve toewijzing van middelen zijn vastgesteld. Bij de verlening van deze steun worden de desbetreffende regels en procedures voor de besteding van de externe steun van de EU strikt in acht genomen.

Bij de tenuitvoerlegging van de EU-steun aan Marokko kan een beroep worden gedaan op een waaier van instrumenten, met inbegrip van de instrumenten die zijn ontwikkeld in het kader van het overleg over de nieuwe strategie ten opzichte van de nabuurschapslanden. Tot deze instrumenten behoren onder andere uitwisseling van adviezen en technische deskundigheid, goede werkmethode en knowhow, ondersteuning van capaciteitsopbouw en institutionele versterking, ondersteuning van sectorale hervormingen, steun voor de bevordering van de integratie en de sociale en economische samenhang en de vermindering van de verschillen in ontwikkeling tussen de regio's alsook de ondersteuning van het maatschappelijk middenveld.

De leningen van de Europese financiële instellingen vervullen een sleutelrol bij de uitvoering van dit nieuwe actieplan. Op dit vlak zouden de investeringsfaciliteit voor het nabuurschapsbeleid en de Europees-mediterrane investerings- en partnerschapsfaciliteit (Femip), die beide door de EU worden gefinancierd, een belangrijke hefboomwerking moeten hebben voor het verstrekken van leningen voor infrastructuurvoorzieningen, de ontwikkeling en het partnerschap met de particuliere sector. Hierdoor kunnen onder andere de in het kader van de Femip gegarandeerde middelen van de Europese Investeringsbank (EIB) volledig worden benut.

De partijen hebben ook afgesproken te overleggen over zowel de optimale inzet van de nieuwe instrumenten voor de uitvoering van de financiële samenwerking, zoals die welke zijn ingevoerd naar aanleiding van de nieuwe strategie ten opzichte van de nabuurschapslanden, als de toegang tot adequate financiële middelen om Marokko te ondersteunen bij de voortzetting van deze hervormingen en zijn toenadering tot de EU, waarbij ernaar gestreefd wordt de doelmatigheid en de relevantie te verhogen van de integratie tussen Marokko en EU.

De uitvoering van het actieplan heeft betrekking op een periode van vijf jaar (2013-2017). Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de prioritaire acties die zijn opgenomen in de tabel die integrerend deel uitmaakt van het actieplan (zie bijlage III). Tijdens de uitvoering van het actieplan kunnen beide partijen aanpassingen aanbrengen op basis van de nieuwe prioriteiten van de Marokkaanse regering en/of de EU, zonder dat hiervoor een nieuw actieplan moet worden vastgesteld.

Om hervormingen in een groot aantal sleutelsectoren tot stand te kunnen brengen, moeten de doelstellingen nauwkeurig worden afgebakend en toereikende middelen ter beschikking worden gesteld. Het associatiecomité en de in het kader van de associatieovereenkomst opgerichte subcomités zorgen voor periodieke follow-up van de uitvoering van het actieplan, in het bijzonder wat betreft de geboekte vooruitgang en de verleende steun. Door beide partijen worden eveneens voortgangsverslagen opgesteld. Maatschappelijke organisaties kunnen actief deelnemen aan deze follow-up.

Dit actieplan, dat past in het kader van de uitvoering van de geavanceerde status, vormt een belangrijke fase voor de verdere ontwikkeling van de betrekkingen tussen de beide partijen naar een bevoorrecht partnerschap.

Op deze grondslag zal de ad-hocgroep over de geavanceerde status zich blijven beraden over de wijze waarop de nieuwe perspectieven voor dit nieuwe partnerschap kunnen worden afgebakend en de inhoud, de instrumenten en de doelstellingen van dit partnerschap kunnen worden vastgelegd.

II. ACTIEPLAN

A. TOTSTANDKOMING VAN EEN RUIMTE MET GEMEENSCHAPPELIJKE WAARDEN

1. POLITIEKE EN STRATEGISCHE DIALOOG

1.1 Samenwerking op het gebied van het buitenlands en veiligheidsbeleid

Versterking van de dialoog en de samenwerking op het vlak van buitenlands en veiligheidsbeleid om een regelmatig overleg tot stand te brengen over internationale vraagstukken, de inachtneming van de belangen van beide partijen en de versterking van de veiligheid en stabiliteit met name in de Maghreb.

Ontwikkeling van de **bilaterale politieke dialoog**, onder meer door middel van:

- De organisatie van topoverleg tussen Marokko en de EU op ad-hocbasis.
- De organisatie van bijeenkomsten tussen de minister van Buitenlandse Zaken van Marokko en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid en vicevoorzitter van de Europese Commissie (hierna "hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter" genoemd) op ad-hocbasis.
- De organisatie van informele bijeenkomsten - op ad-hocbasis - tussen de minister van Buitenlandse Zaken van Marokko en zijn Europese ambtgenoten.
- De deelname op ad-hocbasis van Marokkaanse vakministers met hun Europese ambtgenoten aan ontmoetingen die plaatsvinden in de marge van de regelmatige vergaderingen van de Raad van de EU.
- De organisatie van ad-hocvergaderingen tussen hoge Marokkaanse ambtenaren en leden van de comités en groepen van de Raad van de EU, in het bijzonder het Politiek en Veiligheidscomité (PVC), de groep Maghreb/Mashrek (MAMA), de groep Afrika (COAFR), de groep Terrorisme (COTER) en de groep Mensenrechten (COHOM).
- De steun van Marokko die geval per geval wordt verleend aan de verklaringen en de besluiten van de Raad van de EU inzake het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) volgens de door de EU vastgestelde procedure.

Meer overleg in de multilaterale fora

- Vergaderingen organiseren in New York tussen de minister van Buitenlandse Zaken van Marokko en de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter om de standpunten van beide partners beter te coördineren.
- Gezamenlijke initiatieven nemen in het kader van de VN-Mensenrechtenraad en de derde commissie van de Algemene Vergadering van de VN en andere internationale

organisaties op grond van de door beide partijen vastgestelde en goedgekeurde prioriteiten en een tijdschema vaststellen voor overlegvergaderingen in Genève of New York voorafgaand aan de vergaderperiodes van de organen van de Verenigde Naties die zich met bezighouden met mensenrechten.

- Informele overlegmechanismen oprichten met het doel bij te dragen tot een verbetering van de tenuitvoerlegging van de multilaterale overeenkomsten.
- Overleg- en coördinatiebijeenkomsten organiseren over de initiatieven om de bedreigingen van de subregionale, regionale en internationale veiligheid het hoofd te bieden.
- Overleg tot stand brengen tussen Marokko en de EU over het thema van de strijd tegen de klimaatverandering.

De samenwerking versterken op het vlak van conflictpreventie en crisisbeheersing

- Versterking van de samenwerking en de dialoog in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB).
- Overwegen een kaderovereenkomst te sluiten over de informatiebeveiliging.
- Een kaderovereenkomst sluiten over de deelname van Marokko aan de (civiele en militaire) crisisbeheersingsoperaties van de EU.
- Eventuele deelname aan de opleidingsactiviteiten inzake conflictpreventie en crisisbeheersing die door de Europese veiligheids- en defensieacademie worden georganiseerd (EVDA).
- Onderzoek naar de mogelijkheden voor overleg op het vlak van het post-conflictbeheer en de wederopbouw binnen het kader van het versterken van de vrede.
- Ontwikkeling van het partnerschap voor vrede en veiligheid in Afrika, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van beide partijen.
- Meewerken aan de inspanningen van de VN voor de oplossing van conflicten
- Actieve deelname aan het initiatief betreffende de regionale kenniscentra inzake chemische, biologische, radiologische en nucleaire risico's (CBRN-kenniscentra) die tot doel hebben de institutionele capaciteiten te versterken ten opzichte van de CBRN-risico's, ongeacht of het gaat om risico's die door criminele activiteiten worden veroorzaakt, risico's als gevolg van ongevallen of natuurlijke rampen (de vestiging van het secretariaat van het kenniscentrum voor West-Afrika/Atlantische kust in Marokko wordt overwogen).

Versterking van de samenwerking op het gebied van de non-proliferatie van massavernietigingswapens en de controle op de uitvoer van wapens en van goederen voor tweërlei gebruik

- Medewerking verlenen aan de uitvoering van het slotdocument van de NPV(Non-proliferatieverdrag)-toetsingsconferentie van 2010.

- Actieve betrokkenheid in het onderhandelingsproces over het Wapenhandelsverdrag (WHV).
- Organisatie van seminars en oefeningen met betrekking tot de uitvoering van de beginselen van het wereldwijd initiatief ter bestrijding van het nucleaire terrorisme (GICNT).
- Versterking van de dialoog over de non-proliferatie van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen daarvoor waarbij de specifieke bedreiging die uitgaat van deze wapens voor de regionale veiligheid wordt onderzocht, onder meer door middel van:
 - de uitvoering op nationaal niveau van de geldende internationale verplichtingen, in het bijzonder de resoluties nrs. 1540/04 en 1977/2011 van VN-Veiligheidsraad;
 - de toetreding tot en de uitvoering van de desbetreffende internationale instrumenten, op basis van een versterkte samenwerking met de bevoegde internationale organisaties zoals de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (IAEA);
 - een verregaande samenwerking inzake de preventie van en de strijd tegen de illegale handel in materialen, uitrusting en knowhow die kunnen worden aangewend voor de vervaardiging van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen daarvoor;
 - de bevordering van het universele karakter en de uitvoering van de Haagse Gedragscode tegen de verspreiding van ballistische raketten (HCOC) en het Alomvattend Kernstopverdrag (CTBT).
- De totstandkoming van een doeltreffend nationaal controlesysteem op de uitvoer van wapens en goederen voor tweërlei gebruik waarmee toezicht kan worden uitgeoefend op de uitvoer en doorvoer van wapens en goederen die kunnen worden aangewend voor de vervaardiging van massavernietigingswapens, met name door middel van:
 - de vaststelling van een regelgeving voor controle op de uitvoer, die onder meer betrekking heeft op de eindbestemming van de wapens en de goederen voor tweërlei gebruik en die bij overtredingen voorziet in doeltreffende en passende sancties;
 - de ontwikkeling van een partnerschap tussen de overheid en het bedrijfsleven, waarbij gezorgd wordt voor de verspreiding en de naleving van de verplichtingen met betrekking tot de controle op de uitvoer van wapens en goederen voor tweërlei gebruik.
- Intensivering van de dialoog over de vraagstukken die verband houden met de controle op de uitvoer van handvuurwapens en lichte wapens alsook op de controle op de overlading en de doorvoer, onder meer door het organiseren van regionale opleidings- en bewustmakingsseminars.

- Samenwerking op het vlak van voorkoming en bestrijding van illegale handel in conventionele wapens met inbegrip van handvuurwapens en lichte wapens.

1.2 Samenwerking op het vlak van civiele bescherming

- Voortzetting van de regionale samenwerking inzake preventie, paraatheid en bestrijding van natuurrampen en rampen ten gevolge van menselijk optreden.
- Totstandbrenging van praktische regelingen tussen Marokkaanse instellingen en instanties die afhangen van de Europese Commissie inzake de samenwerking met het waarnemings- en informatiecentrum (MIC) van het communautair mechanisme voor civiele bescherming wanneer een beroep wordt gedaan op het communautair mechanisme voor civiele bescherming.
- De versterking en de diversificatie bevorderen van de samenwerking op het vlak van de civiele bescherming, met inbegrip van de preventie en de paraatheid en het beheer van natuurrampen en technologische risico's, de oprichting van een waarschuwingssysteem voor natuurrampen en de passende maatregelen inzake opleiding en specialisatie.

1.3 Regionale samenwerking

Ondersteuning verlenen aan de uitvoering van initiatieven en projecten op het vlak van regionale integratie

- Actieve betrokkenheid bij de optimale totstandkoming van de Unie voor het Middellandse Zeegebied waarbij de Unie wordt uitgebouwd tot een kader voor een mondiaal en solidair partnerschap.
- Betrokkenheid bij de versterking van de subregionale overleg- en samenwerkingsinstrumenten 5+5 en van de overlegstructuur Unie van de Arabische Maghreb (hierna "UMA" genoemd) – EU: onder meer door middel van de ontwikkeling van projecten met variabele geometrie op terreinen van gemeenschappelijk belang.
- Bevordering van de intraregionale integratie, in het bijzonder binnen de UMA, onder andere op het vlak van de economie en de handel.
- Bevordering van de daadwerkelijke uitvoering van de overeenkomst van Agadir met het oog op een intensivering van de economische integratie tussen de aan de Middellandse Zee grenzende Arabische staten.
- Intensivering van het bilateraal overleg met betrekking tot het partnerschap tussen Afrika en de EU.

2. DEMOCRATIE, RECHTSSTAAT EN BEHOORLIJK BESTUUR

De in dit hoofdstuk opgenomen maatregelen hebben betrekking op de naleving van de democratische beginselen en de mensenrechten alsook op het behoorlijk bestuur, met name in het kader van de uitvoering van de op 1 juli 2011 aangenomen Marokkaanse grondwet.

2.1 Democratie, rechtsstaat en behoorlijk bestuur

Consolidatie van de instellingen die de democratie, de rechtsstaat en het beginsel van de scheiding der machten en de bevoegdheidsverdeling garanderen

- Consolidatie van de rol van het parlement en de regering
- Consolidatie van de rol van de politieke partijen in het kader van het democratisch pluralisme en intensivering van de gedachtewisselingen tussen de politieke partijen en de parlementaire fracties.
- Versterking van de bijdrage en de essentiële rol van de parlementaire oppositie bij de parlementaire werkzaamheden en vrijwaring van de rechten van de oppositie
- Versterking van de rol van het maatschappelijk middenveld, in het bijzonder door intensiever overleg met de actoren uit het maatschappelijk middenveld en de partijen die betrokken zijn bij de opstelling van wetsontwerpen; met het oog hierop overlegorganen in het leven roepen om de betrokkenheid te bevorderen van het maatschappelijk middenveld bij de opstelling, uitvoering en evaluatie van het overheidsbeleid.
- De burgerparticipatie in het openbare leven bevorderen, onder meer door te voorzien in het recht om verzoekschriften en wetsvoorstellen in te dienen.
- Intensivering van de maatregelen om het percentage inschrijvingen op de kiezerslijsten en de deelname aan de verkiezingen te verhogen.
- Consolidatie van de maatregelen en overheidsinstanties die moeten zorgen voor een versterking van de democratie en de rechtsstaat, onder andere door de oprichting van het grondwettelijk hof.
- Ervoor zorgen dat democratische verkiezingen overeenkomstig de internationale normen kunnen blijven plaatsvinden.
- Verdere tenuitvoerlegging van de wet betreffende onafhankelijke en neutrale waarneming bij verkiezingen, waarbij de desbetreffende maatschappelijke organisaties worden betrokken.
- Verdere tenuitvoerlegging van de wetgeving ter bevordering van een gelijke toegang voor mannen en vrouwen tot verkiesbare mandaten en ambten en voortzetting van de inspanningen om meer vrouwen bij het politieke leven te betrekken.
- De uitvoering door Marokko aanmoedigen van maatregelen die het in het buitenland verblijvende Marokkanen mogelijk maken hun recht uit te oefenen om kiezer en verkiesbaar persoon te zijn.
- Verdere versterking van het actievermogen en de onafhankelijkheid van de nationale mensenrechtenraad (Conseil National des Droits de l'Homme (CNDH)) en de Ombudsman.

Modernisering van de overheidsdiensten

- Waarborgen van de gelijke toegankelijkheid van de openbare diensten, een billijke dekking van het grondgebied en de continuïteit van de prestaties en ervoor zorgen dat de openbare diensten zich onderwerpen aan de normen inzake kwaliteit, transparantie, rekenschap en verantwoording en aansprakelijkheid. Hiertoe een charter van de openbare diensten vaststellen en ten uitvoer leggen waarin de regels van goed bestuur met betrekking tot de werking van de overheidsdiensten worden vastgelegd.
- Versterking van de voorzieningen inzake opvang, begeleiding en klachtenbeheer bij de overheidsdiensten en ontwikkeling van opleidingsprogramma's voor de medewerkers van de opvangvoorzieningen.
- Modernisering van het personeelsbeheer binnen de openbare diensten.
- Vereenvoudiging van de administratieve procedures.
- Opleiding over het communautair beleid.
- Bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen bij de overheidsdiensten en in het bijzonder met betrekking tot de toegang van vrouwen tot leidinggevende functies.
- Samenwerking op het vlak van de beoordeling van overheidsbeleid.

2.2 Deconcentratie, decentralisatie en regionalisering

Consolidatie van het bestuurlijke en budgettaire decentralisatie- en deconcentratieproces.

- Uitvoering van de bestuurlijke deconcentratie.
- Versterking van de bestuurlijke en technische capaciteiten en van de opleiding en het personeelsbeheer van de lokale overheden.
- Uitvoering van de wet op de financiën van de lokale overheden en hun organisaties.
- Vereenvoudiging en verbetering van de efficiëntie van de lokale fiscaliteit.
- Versterking van de capaciteiten van de lokale overheden om hun fiscale mogelijkheden te evalueren en volledig te benutten.
- Aanmoediging van partnerschaps- en samenwerkingsinitiatieven tussen lokale Marokkaanse en Europese overheden.
- Uitvoering van de uitgebreide regionalisering door middel van de vaststelling en uitvoering van de organieke wet tot vaststelling van het kader en de uitvoeringsbepalingen van de lokale overheden.
- Versterking van de capaciteiten van de overheidsdiensten die het regionaliseringsproject begeleiden en aansturen, in het bijzonder met betrekking tot de vaststelling van het financierings- en verdelingsmodel, de passende administratieve organisatie en de ontwikkeling van de capaciteiten voor het aangaan van partnerschappen en verbintenissen.

- Professionalisering van de lokale overheidsdiensten en versterking van het projectbeheer.
- Bevordering van de samenwerking tussen de territoriale Marokkaanse entiteiten en het comité van de regio's van de EU.

2.3 Hervorming van justitie

Hervorming van justitie en versterking van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht

- Versterking van de onafhankelijkheid en de efficiënte werking van de magistratuur en de oprichting van de Hoge Raad voor Justitie.
- Uitvoering van de noodzakelijke hervormingen waarmee de onafhankelijkheid van de magistraten kan worden gewaarborgd, in het bijzonder met betrekking tot hun benoeming, promotie, pensionering en het tuchtrecht dat op hen van toepassing is.
- Herziening van het statuut van de magistratuur en het statuut van de griffie alsook van het rechtskader met betrekking tot de verschillende rechtsbeoefenaars.
- Ervoor zorgen dat iedereen vlotter toegang heeft tot de rechter en dat die toegang gratis is voor wie over ontoereikende middelen beschikt in de gevallen waarin dit door de wet is voorzien.
- De garantie van het recht op een eerlijk proces, van het beginsel van het vermoeden van onschuld en van recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel
- Voltooiing van het nieuwe Strafwetboek, herziening van het wetboek van strafvordering en het wetboek van burgerlijke rechtsvordering overeenkomstig de internationale normen.
- Oprichting van een nationaal waarnemingscentrum voor criminaliteit.
- Ontwikkeling van alternatieve wijzen van geschillenbeslechting zoals bemiddeling, arbitrage en verzoening en toepassing van straffen ter vervanging van detentie met een systeem voor de begeleiding van verdachten.
- Voortzetting van de deconcentratie van de jurisdicties, herziening van de gerechtelijke kaart en organisatie.
- Vereenvoudiging en verbetering van de gerechtelijke procedures – met inbegrip van de verkorting van de duur van rechtszaken en processen, waarbij ervoor gezorgd wordt dat vonnissen binnen een redelijke termijn worden gewezen – en van de uitvoering van de gewezen vonnissen.
- Verbetering van de juridische bijstand aan personen onder arrest, overeenkomstig de wetgeving.
- Verdieping van de opleiding van rechters en ander justitieel personeel met betrekking tot volgende werkterreinen: mensenrechten, internationale verdragen, de rechten van verdachten, bedrijfsrecht.

- Versterking van de afdelingen voor familiezaken binnen de rechtbanken van eerste aanleg met het oog op de toepassing van het wetboek familierecht.
- Versterking van de capaciteiten van het korps van kinderrechters en de officieren van de gerechtelijke politie die belast zijn met zaken waarbij minderjarigen betrokken zijn.
- Versterking van de capaciteiten en infrastructuur voor sociale ondersteuning – maatschappelijk werkers en instellingen voor de observatie en heropvoeding van minderjarigen.
- Zorgen voor de toepassing van internationale normen inzake het jeugdrecht, in het bijzonder de standaardminimumregels van de Verenigde Naties voor de toepassing van het recht op jongeren (regels van Peking, 1985) en de richtsnoeren van de Verenigde Naties voor de preventie van jeugdcriminaliteit (richtsnoeren van Riyad, 1990).

Verbetering van de detentieomstandigheden

- Aan de personen onder arrest de volledige eerbiediging van hun rechten garanderen, in elke fase van hun detentie.
- Institutionele versterking van de algemene delegatie bij het gevangeniswezen en reclassering op het vlak van opleiding, bescherming van de rechten van personen onder arrest (met het oog op de verbetering van de detentieomstandigheden), de strijd tegen de overbevolking van gevangenis en de reclassering van gedetineerden.
- Ieders fysieke en morele integriteit waarborgen en de strijd tegen de straffeloosheid intensiveren bij inbreuken op deze integriteit, onder meer in het kader van de verplichtingen die voortvloeien uit het internationaal Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling.
- Opleiding van leidinggevenden en cipers door hun deskundigheid te verhogen op pedagogisch vlak en met betrekking tot veiligheidsaspecten en mensenrechten.
- Nieuwe pedagogische centra inrichten binnen de strafinrichtingen.
- Samenwerking met betrekking tot de verbetering van de reclassering van gedetineerden.
- Verbetering van de detentieomstandigheden door het vraagstuk van de overbevolking in de gevangenisinstellingen aan te pakken met een programma voor de bouw en restauratie van gevangenis.
- Deconcentratie door de oprichting van negen regionale directies om een gedecentraliseerd en lokaal beheer van de strafinrichtingen tot stand te brengen.

2.4 Bevordering en bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden

Zorgen voor de naleving, de bevordering en de bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden overeenkomstig de internationale normen.

- Voorzetting van de inspanningen om op het vlak van de mensenrechten de Marokkaanse rechtsinstrumenten te harmoniseren met de internationale normen.
- Ervoor zorgen dat de naar behoren bekrachtigde en bekendgemaakte internationale overeenkomsten voorrang hebben op het interne recht en het nationale recht harmoniseren opdat het in overeenstemming is met deze overeenkomsten (preambule van de Grondwet).
- De omzetting en de uitvoering voltooien van het facultatief protocol bij het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW).
- Uitvoering van de aanbevelingen van de Commissie voor de uitbanning van rassendiscriminatie (CERD) die zijn geformuleerd tijdens de 77e bijeenkomst van de CERD in Genève in augustus 2010 naar aanleiding van het onderzoek van het periodiek verslag over Marokko.
- Neerlegging bij de Verenigde Naties van de akten van toetreding van Marokko tot het facultatief protocol nr. 1 behorende bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (ICCPR) met betrekking tot de klachtenprocedures, het facultatief protocol bij het CEDAW en het facultatief protocol bij het Verdrag tegen foltering.
- Ratificatie van het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning.
- Verdere uitvoering door Marokko van de aanbevelingen van de universele periodieke toetsing in de VN-Mensenrechtenraad.
- Onderzoeken of het aangewezen is Marokko steevast uit te nodigen voor de speciale procedures.
- Voortzetting van het overleg met het oog op de ratificatie van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof.
- Zorgen voor een betere bescherming van het recht op persoonlijke levenssfeer en het de facto moratorium op de doodstraf handhaven, waarbij de dialoog wordt voortgezet met betrekking tot herziening van bepalingen in het Strafwetboek die moet leiden tot de afschaffing van de doodstraf en inzake de toetreding tot het facultatief protocol nr. 2 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (ICCPR).
- Verdere uitvoering van alle aanbevelingen van de Commissie voor rechtvaardigheid en verzoening (Instance Equité et Réconciliation (IER)), in het bijzonder met betrekking tot de implementatie van een nationale strategie voor de strijd tegen de straffeloosheid.
- Vaststelling en uitvoering van een nationaal actieplan inzake democratie en mensenrechten.
- Intensivering van de dialoog en de samenwerking inzake de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat.

- Vaststelling en uitvoering van de organieke wet waarmee het Berbers als officiële staat erkend, op gelijke voet met het Arabisch.
- Consolidatie van de geleverde inspanningen op het vlak van de bevordering en het behoud van de culturele rechten van de verschillende onderdelen van de Marokkaanse natie (waarmee onder meer op audiovisueel vlak reeds een begin is gemaakt) en de bescherming van de in Marokko gesproken dialecten: hiertoe een nationale raad voor Marokkaanse talen en cultuur oprichten.
- De vrije uitoefening van de eredienst garanderen.
- Bevordering van de strijd tegen alle vormen van discriminatie, overeenkomstig artikel 26 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

2.5 Vrijheid van meningsuiting, ook in de audiovisuele media, en vrijheid van vereniging en vergadering

Zorgen voor de bescherming van de fundamentele vrijheden overeenkomstig de internationale normen

- Versterking van de waarborgen van vrijheid van meningsuiting, overeenkomstig de internationale normen.
- Vaststelling van de nieuwe mediawet overeenkomstig de internationale normen inzake mensenrechten en steun voor het opstellen en de implementatie van een gedragscode door journalisten; nagaan of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen voor journalisten kunnen worden beperkt of zelfs geschrapt en de bescherming van de bronnen garanderen bij de uitoefening van hun beroep.
- Daadwerkelijke toepassing van de zelfregulering van de media door de strikte naleving van de democratische spelregels, de beroeps- en gedragsregels te garanderen overeenkomstig de internationale normen.
- Voltooiing van de oprichting van een nationale mediaraad.
- Uitvoering van hervormingen die het pluralisme en de - met name financiële - onafhankelijkheid van de media bevorderen, inclusief de liberalisering van de markt van de media en de reclame.
- Versterking van de rol van de Hoge Autoriteit voor audiovisuele communicatie bij de voortzetting van het liberaliseringsproces van de audiovisuele media en de bevordering van het pluralisme in de media, waarbij een breed scala van opinies en levensbeschouwelijke opvattingen aan bod kan komen.
- Consolidatie van het pluralisme van de audiovisuele media - zowel extern (pluraliteit van de mediabedrijven) als intern (pluraliteit van de inhoud) - waarbij gezorgd wordt voor de noodzakelijke middelen voor de totstandkoming van een gediversifieerde inhoud, en meer in het bijzonder de oprichting van een professioneel en efficiënt audiovisueel informatiesysteem.

- Vaststelling en uitvoering van wetgevende maatregelen met betrekking tot het recht op toegang tot informatie die in handen is van overheidsdiensten, verkozen instellingen en instanties die belast zijn met een openbare dienstverleningstaak.
- Invoering van bemiddelingsregelingen voor persdelicten (waarbij de bemiddeling voorafgaat aan de instelling van een rechtsvordering).
- Daadwerkelijke toepassing van de bestaande wetgeving inzake het recht van vereniging en versterking van de middelen die het mogelijk maken het handelen of nalaten van overheidsdiensten aan te vechten.
- Wijziging van de wet met betrekking tot betogingen op de openbare weg en openbare bijeenkomsten, waarbij een evenwicht tot stand komt tussen het handhaven van de openbare orde en de naleving van de grondrechten en fundamentele vrijheden.
- Vaststelling en uitvoering in overleg met de sociale partners van de organieke wet houdende de bepalingen voor de uitoefening van het stakingsrecht.

2.6 Bevordering van de vrouwenrechten

Bevordering van de burgerlijke, politieke, sociale en economische rechten van de vrouwen en van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen op alle terreinen

- Uitvoering van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) en van het beginsel dat mannen en vrouwen op gelijke voet burgerlijke, politieke, economische, sociale, culturele, educatieve en ecologische rechten en vrijheden genieten.
- Streven naar de totstandkoming van de pariteit tussen mannen en vrouwen, de oprichting van de Autoriteit voor de Pariteit en de bestrijding van alle vormen van discriminatie.
- Uitvoering van de "regeringsagenda voor gelijkheid 2011-2015" tussen mannen en vrouwen als actieplan van de regering voor de totstandkoming van gendergelijkheid in het overheidsbeleid.
- Uitvoering van de conclusies van de Euro-mediterrane bijeenkomst over de rol van de vrouw in de samenleving (Marrakesh, november 2009).
- Uitvoering en versterking van de mechanismen en structuren voor de bevordering en de bescherming van de vrouwenrechten.
- Verdere invoering van mechanismen en middelen voor een betere toepassing van het et wetboek familierecht door de betrokken partijen, voortzetting van de inspanning inzake bewustmaking en opleiding van magistraten met betrekking tot de beginselen en doelstellingen van het wetboek familierecht en versterking van de rechtbanken voor familie zaken met passende materiële en personele middelen.
- Oprichting en werking van het fonds voor solidariteit binnen het gezin.
- Voltooiing van het rechtskader op het gebied van de bestrijding van geweld tegen vrouwen (in het kader van de hervorming van de strafwet en de goedkeuring van de wet met betrekking tot het geweld tegen vrouwen).
- Meer doeltreffende toepassing van de in het arbeidsrecht opgenomen gelijkheidsbevorderende maatregelen

2.7 Bevordering van de rechten van kinderen en kwetsbare personen, en in het bijzonder van personen met een handicap.

Zorgen voor de bescherming van de rechten van kinderen en personen met een handicap overeenkomstig de internationale normen

- Versterking van de controlemechanismen voor de daadwerkelijke toepassing van het arbeidsrecht waarbij de arbeid van kinderen van beneden de 15 jaar wordt verboden, overeenkomstig de Verdragen nrs. 182 en 138 van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

- Goedkeuring en uitvoering van de wet met betrekking tot de tewerkstelling en de arbeidsvoorwaarden van het huishoudelijk personeel.
- Veralgemening van de regeling die voorziet in de dekking van de ziektekosten voor de minst begunstigen (RAMED).
- Goedkeuring en uitvoering van de wet houdende de rechten van de personen met een handicap.
- De oprichting van een adviesraad voor het gezin en het kind en een adviesraad voor de jeugd en het verenigingsleven.

2.8 Samenwerking tussen Marokko, de EU en de Raad van Europa

Samenwerking tot stand brengen tussen Marokko en de Raad van Europa, met name op het vlak van de kennisreizen van de Raad van Europa en het in kaart brengen van synergie-effecten tussen de pijlers van deze samenwerking en de acties die in het kader van het partnerschap Marokko-EU zijn ondernomen.

- Totstandkoming van een samenwerking tussen de nationale mensenrechtenraad (*Conseil National des Droits de l'Homme* (CNDH)) van Marokko en de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa met het oog op de bevordering van de mensenrechten.
- Geleidelijke toetreding van Marokko tot de relevante verdragen van de Raad van Europa inzake bescherming van de mensenrechten waartoe landen die geen lid zijn van de Raad van Europa kunnen toetreden overeenkomstig de toetredingsprocedures van de Raad van Europa. Hierbij gaat het met name over volgende verdragen:
 - het Verdrag inzake de bestrijding van strafbare feiten verbonden met elektronische netwerken en het aanvullend protocol bij dit verdrag;
 - het Verdrag inzake bestrijding van mensenhandel;
 - de Overeenkomst inzake de uitoefening van de rechten van het kind;
 - het Verdrag inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik;
 - het Verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven en de financiering van terrorisme;
 - de Overeenkomsten ter bestrijding van corruptie en het aanvullend protocol;
 - het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van terrorisme;
 - het Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken en het tweede aanvullend protocol;
 - het Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing;

- de Conventie ter bescherming van de mens bij de automatische verwerking van de op de persoon betrekking hebbende gegevens;
 - de overeenkomsten met betrekking tot de audiovisuele communicatie en steun voor de toetreding van Marokko tot het Europees waarnemingscentrum voor de audiovisuele sector.
- Uitvoering van het programma voor een tripartiete samenwerking.
 - Verdere uitvoering van het statuut van "Partner voor de democratie" bij de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa.
 - Bevordering van de samenwerking tussen de territoriale Marokkaanse entiteiten en het Congres van lokale en regionale overheden van de Raad van Europa.
 - Het benutten door Marokko van de deskundigheid van de Europese Commissie voor democratie middels het recht (Commissie van Venetië), waarvan Marokko sedert 2007 lid is.
 - Aanpassing van het Marokkaanse rechtskader aan dit van de Raad van Europa op het vlak van de mensenrechten.

2.9 Corruptiebestrijding

Samenwerking op het vlak van de corruptiebestrijding

- Uitvoering van het Verdrag van de Verenigde Naties en andere relevante instrumenten inzake voorkoming en bestrijding van corruptie.
- Voortzetting van de samenwerking met de OESO inzake voorkoming en bestrijding van corruptie.
- Voortzetting van de actualisering en harmonisering van de Marokkaanse wetgeving inzake voorkoming en bestrijding van corruptie.
- Uitvoering van het actieplan van de nationale strategie inzake voorkoming en bestrijding van corruptie.
- Versterking van de capaciteit van de overheid voor de objectieve evaluatie van het gevoerde beleid inzake voorkoming en bestrijding van corruptie.
- Kartering van de corruptierisico's met een tweeledige aanpak (regionaal en sectoraal).
- Versterking van de transparantie, vereenvoudiging en dematerialisering van de procedures op het niveau van de overheidsdiensten alsook uitvoering van de doelstellingen van de e-overheidsdiensten.
- Versterking van de instanties die belast zijn met de inspectie, controle, opvolging en verantwoording om een transparante besluitvorming tot stand te brengen en zorgen voor onderlinge coördinatie tussen deze instanties.

- Versterking van de regels inzake integriteit en transparantie bij het beheer van de openbare financiën, het gedelegeerd beheer van openbare diensten, de aanbesteding en uitvoering van overheidsopdrachten.
- Uitvoering en versterking van de rol, onafhankelijkheid en capaciteiten van de nationale instantie voor integriteit en corruptiebestrijding.
- Grotere betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij het voorkomen van corruptie.
- Begeleiding bij de oprichting van centra voor rechtshulp bij corruptiebestrijding.
- Versterking van financiële rechterlijke instanties met inbegrip van de Rekenkamer.
- Uitvoering van de wet inzake de bescherming van slachtoffers en klokkenluiders bij corruptiezaken.

Met het oog op de totstandkoming van alle doelstellingen die deel uitmaken van het onderdeel "EEN RUIJTE MET GEMEENSCHAPPELIJKE WAARDEN" zal Marokko zich blijven inspannen om alle nationale actoren en belanghebbenden bewust te maken van de relevantie om zich te laten leiden door de beginselen en de waarden van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens van de Raad van Europa, het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, deelakkoorden van de Raad van Europa en de desbetreffende Europese richtlijnen. Een indicatieve lijst van de Europese juridische bepalingen waarmee in dit verband rekening moet worden gehouden, is als bijlage bij dit document opgenomen (zie bijlage I). Daarnaast moet ook de nationale wetgever bewust worden gemaakt van deze problematiek en bij het vaststellen van nationale wetgeving rekening houden met deze waarden en beginselen.

3. SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

3.1 Justitiële samenwerking op civielrechtelijk en strafrechtelijk gebied

Vaststelling van de wetgeving voor de juridische samenwerking tussen staten

- Uitvoering van de belangrijkste internationale verdragen, onder meer:
 - het Verdrag van 's-Gravenhage van 1965 inzake de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en in handelszaken;
 - het Verdrag van 's-Gravenhage van 1970 inzake de verkrijging van bewijs in het buitenland in burgerlijke en in handelszaken;
 - het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen;
 - het Verdrag van 's-Gravenhage van 19 oktober 1996 inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen.

- Versterking van de dialoog over de internationale bescherming van kinderen en familierechtelijke zaken in het kader van de deelname van Marokko aan de justitiële conferentie inzake grensoverschrijdende familierechtelijke aangelegenheden, het "proces van Malta", dat is ingesteld door de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht.
- Invoering van concrete maatregelen voor het voorkomen, beheersen en oplossen van conflicten over ouderlijke verantwoordelijkheid en in het bijzonder de kinderontvoeringen.
- Conclusie van een samenwerkingsovereenkomst tussen Marokko en de eenheid voor justitiële samenwerking van de EU (Eurojust), waarbij rekening wordt gehouden met de vereisten op het vlak van de bescherming van persoonsgegevens.

3.2 Politie samenwerking

Voortzetting van de samenwerking tussen de politieautoriteiten van Marokko en die van de lidstaten.

- Bevordering van de politie samenwerking inzake goede werkmethoden.
- Het sluiten van een overeenkomst voor strategische samenwerking tussen de bevoegde Marokkaanse autoriteiten en de Europese Politiedienst (Europol).
- Het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst tussen Marokko en de Europese Politieacademie (Cepol) en de deelname van Marokko aan de opleidingsactiviteiten van Cepol.
- Oprichting van hoger instituut voor misdadbestrijding

3.3 Samenwerking inzake terrorismebestrijding

Voortzetting en versterking van de samenwerking inzake het voorkomen en bestrijden van terrorisme

- Versterking van de samenwerking inzake het voorkomen en bestrijden van terrorisme, op het vlak van preventie, inlichtingendiensten en politie en justitiële samenwerking.
- Verdere uitvoering van de resoluties 1988/11, 1989/11 en 1373/01 van de VN-Veiligheidsraad en ratificatie van desbetreffende internationale verdragen en protocollen.
- Voortzetting van de samenwerking in het kader van de Commissie Territoriale samenhang (COTER).
- Uitvoering van de antiterrorismewetgeving, inclusief de wetgeving ter voorkoming en bestrijding van terrorismefinanciering, met eerbiediging de mensenrechten.

3.4 Samenwerking op het vlak van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit

Ratificatie en uitvoering van de internationale instrumenten ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit

- Uitvoering van het VN-Verdrag tegen transnationale georganiseerde misdaad en de aanvullende protocollen tegen de smokkel van migranten over land, over zee en door de lucht, tegen de illegale vervaardiging van en handel in vuurwapens, hun onderdelen, componenten en munitie alsook het aanvullende protocol inzake de voorkoming, bestrijding en bestraffing van mensenhandel, in het bijzonder vrouwenhandel en kinderhandel.
- Ontwikkeling van de wetgeving volgens de relevante internationale normen en instrumenten.
- Ontwikkeling van de wetgeving ter voorkoming en bestrijding van de mensenhandel overeenkomstig de internationale normen en instrumenten.
- Versterking van de acties die toegespitst zijn op de meest kwetsbare groepen (vrouwen en kinderen).
- Opleiding over mechanismen ter preventie en bestrijding van georganiseerde criminaliteit, in het bijzonder over mensenhandel, met inbegrip van de identificatie, de bescherming en de bijstand aan slachtoffers van mensenhandel.
- Verbetering van de onderzoeksinstrumenten met betrekking tot de aard van de misdaad, de methodes van de handel, smokkel en uitbuiting van mensen.
- Uitwisseling van informatie en beproefde werkmethode in zake de voorkoming en bestrijding van cybercriminaliteit.

Ontwikkeling van methodes voor de bestrijding van de mensenhandel

- Versterking van de algemene strategie waarbij de aandacht wordt toegespitst op de reiselaars, de personen die zorgen voor het vervoer en de huisvesting van de migranten, de uitbuiters, andere tussenpersonen, klanten en begunstigen.
- Gespecialiseerde opleidingen organiseren voor magistraten, politiediensten en het personeel dat belast is met de controle van de grenzen.

3.5 Drugsbestrijding en -preventie, inclusief de drugshandel

De bestrijding van de drugshandel - inclusief de doorvoer en de uitvoer - alsook van de drugsverslaving opvoeren, in het bijzonder door preventief op te treden in het kader van de uitvoering van de verschillende onderdelen van de nationale strategie voor drugsbestrijding.

- Versterking van de nationale strategie voor preventie en drugsbestrijding, inclusief de acties op het vlak van terugdringing van de vraag en het aanbod, preventie en maatregelen voor de ontwikkeling van de regio's.
- Voortzetting van de dialoog inzake de bestrijding en voorkoming van drugs.

- Samenwerking organiseren met het Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving (EWDD), onder meer om acties tot stand te brengen met het nationaal waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving.
- Organiseren van gespecialiseerde opleidingen voor de agentschappen en het personeel dat belast is met de toepassing van de wet (in het bijzonder de politiediensten), de verzorging en de behandeling.
- Versterking van de capaciteiten van de nationale commissie voor verdovende middelen.
- Samenwerking bij de verdere uitroeiing van cannabisteelt en uitvoering van programma's voor alternatieve ontwikkeling.
- Ontwikkeling door Marokko van programma's voor de preventie, de behandeling en rehabilitatie van drugverslaafden, inclusief de samenwerking met de bevoegde instanties van de Raad van Europa.
- Versterking van de specifieke structuren voor de medische en sociale verzorging van drugsverslaafden.
- Samenwerking bij het opstellen van normen inzake misbruik van chemische precursoren en andere stoffen die gebruikt worden bij de vervaardiging van drugs.

3.6 Witwassen van geld en economische en financiële criminaliteit

Versterking van de inspanningen en de samenwerking op het vlak van de strijd tegen het witwassen van geld en terrorismefinanciering

- Uitvoering van artikel 61 van associatieovereenkomst.
- Uitwisseling van informatie over de wetgeving, werkmethoden, de Europese typologieën en de internationale instrumenten (in het bijzonder de aanbevelingen van de Financiële-actiegroep (FATF)) inzake het voorkomen en de strijd tegen het witwassen van geld en terrorismefinanciering.
- Verdere ontwikkeling van het rechts- en regelgevingskader inzake het voorkomen en het bestrijden van het witwassen van geld en terrorismefinanciering overeenkomstig de beginselen van de aanbevelingen van de FATF.
- Versterking van het nationaal mechanisme voor het voorkomen en het bestrijden van witwaspraktijken en terrorismefinanciering.
- Versterking van de gegevensuitwisseling tussen de Europese systemen van financiële-inlichtingeneenheden ("Financial Intelligence Unit netwerk (FIU)") en het Marokkaanse systeem, met name in het kader van de Egmontgroep.
- Opstellen van een opleidingsprogramma voor magistraten, procureurs, politiediensten en alle andere overheidsdiensten die bij deze aangelegenheid betrokken zijn.

- Versterking van de capaciteiten en consolidatie van de preventieve rol van de Marokkaanse FIU.
- Voortzetting van de bewustmakingscampagnes van de belastingplichtigen.
- Opstellen van procedures voor het uitoefenen van controle en toezicht op de belastingplichtigen.

3.7 Grensbeheer, mobiliteit van personen en migratiebeleid, internationale bescherming en asiel

Voortzetting van de dialoog over migratie, mobiliteit en veiligheid, waarbij volgende doelstellingen worden nagestreefd:

- een betere organisatie van de legale migratie,
- een optimale benutting van de positieve gevolgen van migratie op ontwikkeling,
- een efficiënte strijd tegen illegale migratie en mensenhandel, met inbegrip van samenwerking bij overname en een betere grenscontrole,
- de bevordering van de internationale bescherming en de versterking van het asielbeleid,
- bevordering en naleving van de rechten van migranten, zowel van Marokkaanse onderdanen die in de EU verblijven als van migranten uit derde landen die zich in Marokko bevinden,
- de bevordering van initiatieven, ten voordele van zowel de integratie van Marokkaanse migranten die legaal op het Marokkaanse grondgebied verblijven en terugkeren naar de EU als de sociale en beroepsmatige re-integratie van Marokkanen die terugkeren naar hun land van herkomst.

De dialoog heeft tot doel een partnerschap voor de mobiliteit te sluiten waarbinnen afspraken kunnen worden gemaakt over talrijke initiatieven inzake migratie, mobiliteit en veiligheid en die vervolgens door beide partijen kunnen worden uitgevoerd. De in het kader van de dialoog genomen maatregelen zouden onder andere betrekking hebben op een verbeterde toegang tot de legale migratiemogelijkheden, visumfacilitering (door onder andere voort te bouwen op de EU-visumcode), de overname door het land van oorsprong en de wederopneming in het arbeidsproces en sociale herintegratie bij vrijwillige terugkeer.

Dit mobiliteitspartnerschap vormt een kader voor samenwerking op lange termijn, dat aansluit op de totaalaanpak van migratie en mobiliteit en het desbetreffende Marokkaanse beleid, en berust op politieke dialoog en samenwerking, en dat op basis van de huidige betrekkingen tussen Marokko en de EU gaandeweg zal evolueren.

Ontwikkeling van de internationale bescherming en het asielbeleid door middel van volgende maatregelen:

- De versterking van het Marokkaanse rechtskader en institutionele kader inzake asielrecht, overeenkomstig de internationale normen en de bepalingen van de Marokkaanse grondwet.

- De verdere tenuitvoerlegging van de beginselen van het Verdrag van Genève (1951) en het protocol bij dit verdrag van 1967, bijvoorbeeld voor wat betreft het identificeren van migranten die internationale bescherming nodig hebben, de toepassing van het beginsel van niet-uitzetting of -terugleiding ("non refoulement") en de gevolgen van de toekenning van de vluchtelingenstatus.
- De versterking van het overheidsbeleid inzake migratie, waarbij rekening wordt gehouden met de behoefte aan internationale bescherming en de noodzaak van duurzame oplossingen voor vluchtelingen, waardoor zij de kans krijgen zich te integreren.
- De voortzetting van de samenwerking met het Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor vluchtelingen (UNHCR) in het kader van de uitvoering van zijn mandaat in Marokko en de oprichting van nationale structuren die belast zijn met de behandeling van gehele regelgeving met betrekking tot de asielprocedure.

3.8 Bescherming van persoonsgegevens

Zorgen voor een hoge bescherming van de persoonsgegevens in het kader van de ontwikkeling van de IT-toepassingen, openbare databanken en elektronische gegevensuitwisseling.

- Intensivering van de samenwerking tussen de nationale controlecommissie voor de bescherming van persoonsgegevens en soortgelijke Europese instanties die belast zijn met de controle van de verwerking van persoonsgegevens.
- Bescherming van persoonsgegevens in het kader van de ontwikkeling van elektronische handel (elektronische handtekening, beheer van domeinnamen).

4. TOENADERING TUSSEN DE VOLKEREN

4.1 Parlementaire samenwerking

- Versterking van de werking van de gemengde parlementaire commissie EU-Marokko.
- Versterking van de technische, organisatorische en wetgevende capaciteiten van het Parlement.
- Samenwerking tussen het Marokkaanse parlement en het Europese parlement voor de versterking van het partnerschap tussen Marokko en de EU, in het bijzonder door middel van de uitvoering van onderhavig actieplan.

4.2 Bevordering van de netwerken voor uitwisseling van informatie en overleg tussen de actoren uit maatschappelijk middenveld en betrokkenheid van nieuwe actoren

- Versterking van de capaciteiten op het vlak van organisatie, bestuur en pleitbezorging van de Marokkaanse verenigingen.
- Bevordering van de uitwisselingen tussen Marokkaanse en Europese ngo's.

- Bevordering van de toegang van de maatschappelijke organisaties, en in het bijzonder jeugdverenigingen en –huizen, tot de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën.
- Versterking van de rol van de regionale ontwikkelingsmaatschappijen bij de uitvoering van de samenwerkingsprogramma's, de uitwisseling van ervaring en de uitbouw van de capaciteiten van de maatschappelijke organisaties
- Totstandkoming van een versterkte dialoog tussen de EU (met inbegrip van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten) en de nationale mensenrechtenraad (*Conseil National des Droits de l'Homme* (CNDH)) van Marokko.

4.3 Structurering van de betrekkingen tussen de territoriale entiteiten van Marokko en de EU alsook met het comité van de Regio's

- Versterking van de uitwisselingen tussen de Marokkaanse en Europese lokale overheden in het kader van de Euromediterrane Vergadering van Lokale en Regionale Overheden (ARLEM).
- Het opstellen van samenwerkingsprojecten door de lokale overheden bevorderen, in het bijzonder via de ontwikkelingsagentschappen.
- Multilevel governance bevorderen, alsook de samenwerking tussen diverse bestuursniveaus.
- Versterking van de lokale autoriteiten en uitvoering van modernisering- en opleidingsprogramma's voor de lokale en regionale besturen.

4.4 Samenwerking tussen de Sociaal-economische Raad van Marokko en het Europees Economisch en Sociaal Comité

Nauwere banden tussen de Sociaal-economische Raad van Marokko en het Europees Economisch en Sociaal Comité ontwikkelen en de samenwerking tussen beide instellingen bevorderen

- Totstandkoming van een gestructureerde samenwerking en een regelmatige dialoog tussen beide instellingen.
- Bevordering van een sociale dialoog tussen de sociale partners en de Marokkaanse maatschappelijke organisaties waarbij ook de organisaties van de EU betrokken worden.
- Uitwisseling van informatie, publicaties en databanken om bij te dragen tot de vervolmaking van de activiteiten en de verdieping van het overleg binnen beide instellingen.
- Het organiseren van gezamenlijke conferenties over onderwerpen van gemeenschappelijk belang.

4.5 Samenwerking tussen de ombudsdienst en de Europese Ombudsman

Totstandkoming van een gestructureerde samenwerking en een regelmatige dialoog tussen beide instellingen.

- Versterking van de knowhow op het vlak van de bemiddeling.
- Opstellen van een actieprogramma met betrekking tot het verdrag waarover momenteel nog wordt onderhandeld, dat zich onder meer toespitst op:
 - de instrumenten ter versterking van de rechten van de burgers ten opzichte van de overheid;
 - de mechanismen voor een verhoging van de morele normen binnen de overheidsdiensten;
 - de mechanismen voor de verspreiding van de cultuur van de mensenrechten en de beginselen van behoorlijk bestuur.
- Coördinatie van de acties van beide instellingen binnen de internationale instanties.

4.6 Culturele samenwerking.

- Afronding van de ratificatieprocedure en uitvoering van het UNESCO-verdrag van 2005 betreffende de bescherming en de bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen.
- Versterking van de culturele samenwerking met het oog op de bevordering van de interculturele dialoog.
- Zich inspanssen binnen de internationale fora zoals de UNESCO om de culturele diversiteit te bevorderen en te beschermen.
- Bevorderen van de dialoog en de samenwerking inzake het behoud en de exploitatie van het historisch erfgoed/het cultureel patrimonium en de ontwikkeling van culturele sector.
- Zorgen voor een intensievere deelname van Marokko aan de culturele samenwerkingsprogramma's in het Middellandse Zeegebied (Euromed Erfgoed en Euromed Audiovisueel), waarbij ook de desbetreffende Marokkaanse instanties worden betrokken (zoals de Hoge Autoriteit voor audiovisuele communicatie (HACA), het Koninklijk Instituut voor de Berbercultuur (IRCAM), de Raad van de Marokkaanse gemeenschap in het buitenland (CCME), enz.
- Modernisering en verbetering van het beheer van de culturele sector (openbaar en privé).
- Ontwikkeling van de rol van Marokko met betrekking tot de bevordering van de interculturele dialoog via de versterking van de culturele sector, waarbij gestreefd wordt naar een grotere productie en verspreiding van audiovisuele inhoud die met name een weergave vormen van de met de EU gedeelde waarden en doelstellingen.

- Samenwerking met het Noord-Zuid-Centrum van de Raad van Europa.
- Samenwerking met betrekking tot een herziening van het nationale Marokkaanse plan voor de Alliantie van beschavingen.

B. NAAR EEN GEMEENSCHAPPELIJKE ECONOMISCHE RUIMTE

5. SOCIAAL-ECONOMISCHEE HERVORMINGEN

5.1 Macro-economisch kader

De geboekte vooruitgang consolideren om de macro-economische prestaties te verbeteren en de groei, de werkgelegenheid en de ontwikkeling te bevorderen

- Verdere consolidatie van de stabiliteit van het macro-economisch kader, met inbegrip van de bevordering van een houdbare situatie van de rekeningen-courant en de ontwikkeling van de buitenlandse handel van de economie.
- Voortzetting van een voorzichtig begrotingsbeleid met het oog op de budgettaire consolidatie op middellange termijn om de stabiliteit en de levensvatbaarheid van de overheidsfinanciën te garanderen.
- Verder terugdringen van de overheidsschuld.
- Versterking van de operationele capaciteiten van de centrale bank bij de uitvoering van het toezicht op het bankwezen en de inflatiebeheersing.
- Versterking van het beheer van de overheidsfinanciën door de uitwisseling van deskundigheid.
- Diversificatie van de bronnen van economische groei.
- Voortzetting van de hervorming van de overheidsdiensten.
- Voortzetting van de inspanningen op het vlak van de hervorming van het subsidiestelsel van de prijzen voor energie en bepaalde levensmiddelen met het oog op een vermindering van de begrotingsuitgaven en de levensvatbaarheid van de overheidsfinanciën door de beleidsmaatregelen adequaat toe te spitsen op de laagste inkomensgroepen.

5.2 Fiscaliteit

Voortzetting van de totstandkoming van een fiscaal beleid en een belastingdienst die in overeenstemming zijn met de Europese en internationale normen.

Het niveau van de overheidsinkomsten waarborgen en de billijkheid van het belastingstelsel verhogen.

- Verdere sanering van de uitzonderingsregelingen en beperking van de invoering van nieuwe belastingvrijstellingen.

- Verbreding van de belastinggrondslag.
- Voortzetting van de btw-hervorming door een vereenvoudiging en verbetering van de economische neutraliteit van deze belasting.
- Voortzetting van hervorming van de inkomstenbelasting.
- Ontwikkeling van de fiscale burgerzin en geleidelijke fiscalisering van de informele sector.

Modernisering van de belastingdiensten

- Verdere dematerialisatie van de dienstverrichtingen van het directoraat-generaal Belastingen (DGI).
- Voortzetting van de vereenvoudiging van het belastingstelsel, met name de harmonisering van de aangiftetermijnen, de beroepstermijnen en de sancties.
- Verbetering van de efficiëntie en doeltreffendheid van de fiscale controle, waarbij een beroep wordt gedaan op nieuwe benaderingen, zoals de risicobeheermethode in combinatie met een gerichte controle, waarbij de DGI kan beschikken over een methode voor de automatische programmering van auditcontroles.
- Verbetering van de systemen voor interne controle: traceerbaarheid van besluiten; interne beheersprocedures; audit en beheerscontrole; monitoringinstrument voor prestatie-indicatoren; scorebord; enz.
- Verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening in het algemeen en het onthaal in het bijzonder.

Fiscale samenwerking en geleidelijke convergentie naar het Europese stelsel inzake vennootschapsbelasting

- Voortzetting en verdieping van de dialoog over de tenuitvoerlegging van de beginselen inzake goed fiscaal bestuur, met inbegrip van de Gedragscode van EU inzake de belastingregeling voor ondernemingen.
- Uitvoering van het Euro-mediterrane handvest voor het bedrijfsleven met een fiscaliteit die gunstig is voor het investeringsklimaat.
- Opleiding van leidinggevenden van de DGI.

5.3 Beheer en controle van de overheidsfinanciën

Verhoging van de transparantie, efficiëntie en doeltreffendheid van de programmering, het beheer, de uitvoering en de controle van de overheidsuitgaven

Voortzetting van de uitvoering van een rationeel beheer van de overheidsfinanciën.

- Vaststelling van de nieuwe organieke wet met betrekking tot de begrotingswet die momenteel wordt voorbereid, waarin de volgende principes zijn opgenomen:

- meerjarige programmering;
- op prestaties gericht beheer;
- budgettaire transparantie door middel van de herschikking van de structuur van de begroting die toegespitst wordt op programma's;
- houdbaarheid van de begroting via de invoering van nieuwe bepalingen;
- grotere en beter afgebakende taak van het parlement bij de begrotingscyclus.

Voortzetting van de modernisering van de overheidsboekhouding, waarbij geleidelijk wordt overgeschakeld op een beheer op transactiebasis.

- Veralgemening van het beheerinformatiesysteem van de overheidsschuld.
- Versterking van de capaciteiten van de overheidsdiensten, in het bijzonder de gedeconcentreerde diensten, en de beheerders die belast zijn met de uitvoering van de begroting.
- Modernisering van het beheersysteem van de lokale overheidsfinanciën.

Modernisering van het interne controlesysteem van de overheidsschuld

- Voortzetting van de versterking van de capaciteiten van de diensten (inspectoraat-generaal van Financiën (IGF), inspectoraat-generaal van de ministeries (IGM), inspectoraat-generaal van de lokale besturen (IGAT)) die verantwoordelijk zijn voor de audit en de controle van regelmatigheid en de prestaties van de overheidsschuld.
- Voortzetting van de geleidelijke aanpassing aan de internationale normen en werkmethoden (Internationale Federatie van Accountants (IFAC), Institute of Internal Auditors (IIA), Internationale Organisatie van Hoge Controle instanties (INTOSAI) alsook aan de beste werkmethoden van de EU inzake de controle en audit van overheidsontvangsten en -uitgaven.
- Uitvoering van de wetgeving inzake de verantwoordelijkheid van de beheerders (ordonnateurs), controleurs en boekhouders bij de overheid.
- Versterking van de capaciteiten voor een meer efficiënte uitvoering van de wetgeving inzake de financiële controle van de staat op de overheidsbedrijven.
- Uitwisseling van ervaring en deskundigheid tussen Marokkaanse instellingen voor de controle en audit van de overheidsfinanciën en soortgelijke Europese instellingen.

Versterking van het interne controlesysteem van de overheidsschuld

- Versterking van de capaciteiten van de Rekenkamer.
- Uitwisseling van ervaring tussen de Marokkaanse Rekenkamer en de instellingen die belast zijn met de externe controle in de EU-lidstaten.

- Versterking van de democratie op begrotingsvlak door de versterking van de bevoegdheden en de analysecapaciteit van het Parlement in de fasen van de goedkeuring en uitvoering van de jaarlijkse begrotingswetten.

5.4 Structurele hervormingen die gericht zijn op het concurrentievermogen van de Marokkaanse economie

Structurele hervorming en vooruitgang in de richting van een functionele en concurrerende markteconomie

- Voortzetting van de hervormingen voor een verbetering van het ondernemingsklimaat met inbegrip van de lopende werkzaamheden inzake het investeringscharter en de fysieke infrastructuur met het oog op de ondersteuning van de investeringen, de verhoging van de concurrentiekracht en de verbetering van de werkgelegenheid.
- Invoering van een systeem voor vroegtijdige waarschuwing en snelle raadpleging bij maatregelen die gevolgen hebben voor de handel en de investeringen.
- Uitvoering van de blauwdruk voor geïntegreerde industriële platforms en terreinen voor commerciële activiteiten in het kader van het nationaal pact voor de industrialisering en het plan Rawaj voor de handel en de distributie.
- Verbetering van de terbeschikkingstelling van industriële en commerciële terreinen.
- Verdere uitvoering van de maatregelen die moeten leiden tot een verhoging van de productiviteit en de scholingsgraad van de arbeidskrachten in de veelbelovende economische sectoren, in het bijzonder de in het nationaal pact voor de industrialisering vermelde sectoren (luchtvaart, automobielenindustrie, elektronica, *offshoring*, agrovoedingsmiddelenindustrie en textielindustrie).
- Uitvoering van strategische en commerciële studies die de ontwikkeling van industriële sectoren en nieuwe segmentsectoren moeten ondersteunen.

5.5 Werkgelegenheid (met inbegrip van de fundamentele sociale rechten en arbeidsnormen) en sociaal beleid

Versterking van de dialoog en de samenwerking op het vlak van werkgelegenheid, sociaal beleid en de gelijkheid van vrouwen en mannen

De gelijkheid tussen vrouwen en mannen bevorderen

- Actieve bevordering van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen op alle niveaus (werkgelegenheid, onderwijs, opleiding, ondernemerschap en besluitvorming).
- Voortzetting van het beleid inzake kansengelijkheid en bestrijding van genderstereotypen
- Consolidatie van de bescherming van zwangere vrouwen op het werk

Versterking van de fundamentele sociale rechten en arbeidsnormen

- Voorwaarden scheppen ter ondersteuning van de ratificatie van IAO-Verdrag 87 inzake de vrijheid van vakvereniging en de bescherming van vakverbondrecht
- Versterking van de controle op de implementatie en daadwerkelijke uitvoering van de wettelijke bepalingen inzake de IAO-Verdragen nrs. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 en 182.
- Versterking van de controlemechanismen op de toepassing van de bepalingen van de arbeidswetgeving met inbegrip van die welke betrekking hebben op kinderarbeid.
- Voorzetting van de onderhandelingen met de economische en sociale partners met het oog op de vaststelling van de organieke wet inzake de uitoefening van het stakingsrecht.
- Versterking van de adequate en onafhankelijke structuren voor een (bi- en trilaterale) sociale dialoog, met inbegrip van de capaciteiten van de sociale partners.
- Bevordering van de sociale verantwoordelijkheid van de ondernemingen en van de ontwikkeling van ondernemingspraktijken waarbij het "Global Compact"-initiatief van de Verenigde Naties, de Tripartiete Verklaring van de IAO betreffende multinationale ondernemingen en sociaal beleid en de desbetreffende richtsnoeren van de OESO in acht worden genomen.
- Versterking van de voorzieningen voor de gezondheidsbevordering en –monitoring, de hygiëne en de veiligheid op het werk, met inbegrip van de opleidingsacties over deze thema's, de institutionalisering van het voorzorgsbeginsel, het voorkomen van beroepsrisico's die verband houden met het behandelen van gevaarlijke of giftige stoffen, de uitwisseling van goede werkmethoden en analyses op dit vlak met het oog op de vermindering van arbeidsongevallen en beroepsziekten.
- Aanpassing van de nationale wetgeving aan de algemene beginselen van de Europese richtlijnen met betrekking tot het voorkomen van beroepsrisico's en de bescherming van de veiligheid en de gezondheid, het uitsluiten van risico- en ongevalfactoren, voorlichting, raadpleging, evenwichtige deelneming en opleiding van werknemers en hun vertegenwoordigers² en begeleiding bij de implementatie door het nationaal instituut voor de arbeidsomstandigheden.
- Versterking van de methodes voor de registratie en transparante en coherente verwerking van alle statistieken over arbeidsongevallen.

Tenuitvoerlegging van de maatregelen op het vlak van werkgelegenheid, inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en fatsoenlijk werk met het oog op een verhoging van de werkgelegenheid en de bestrijding van de werkloosheid. Bevordering van de toegang tot een fatsoenlijke productieve baan in de formele economie

- Ontwikkeling van het beleid inzake werkgelegenheid, inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en fatsoenlijk werk in Marokko waarbij rekening wordt gehouden met de richtsnoeren van de Europese werkgelegenheidsstrategie en het actiekader dat is

² Zoals voorzien in Richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk (PB L 183 van 29.6.1989, blz. 1).

uitgetekend op de Euro-mediterrane ministeriële conferentie in Marrakesh in november 2008 overeenkomstig de beginselen van gerechtigheid en sociale rechtvaardigheid, met name:

- Verhoging van de arbeidsmarktparticipatie van de bevolking in de productieve formele sector, verhoging van de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen en van het percentage zelfstandigen in de werkende beroepsbevolking;
- Ontwikkeling van op de verwerving van vaardigheden gerichte opleidingen (met name alternerende opleidingen), in het bijzonder ten voordele van jongeren om hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt te verbeteren;
- Betere afstemming van de vakkennis op de behoeften van de arbeidsmarkt, en met name de integratie bevorderen van jongeren en vrouwen in productieve en formele arbeidsplaatsen;
- Invoering van een evaluatie- en controlemechanisme van de maatregelen voor de actieve bevordering van werkgelegenheid om deze maatregelen doeltreffender te maken en beter af te stemmen op de behoeften van de arbeidsmarkt. Versterking van de capaciteiten van het nationale bureau voor werk en vaardigheden (Anapec);
- Uitvoering van het door Marokko en de IAO aangenomen geïntegreerd programma voor fatsoenlijk werk en follow-up van de doelstellingen en indicatoren van het programma.

De vaststelling en toepassing bevorderen van een algemene regeling voor een beleid inzake sociale bescherming en integratie

- Vaststelling en uitvoering van een stelsel van vergoedingen bij banenverlies.
- Verdere gestage vermindering van het bevolkingspercentage dat zich in absolute of relatieve armoede of in een kwetsbare situatie bevindt.
- Verdere gestage afname van het sociale-uitsluitingspercentage (bv. bevolkingspercentage dat in sloppenwijken is gehuisvest).
- Voortzetting van de samenwerking met het oog op de verwezenlijking van de Marokkaanse doelstellingen op het vlak van armoedevermindering en versterking van de sociale cohesie.
- Zorgen voor een actieve sociale integratie van iedereen door het bevorderen van de arbeidsparticipatie, waarbij de inspanningen op de kwetsbaarste groepen worden toegespitst.
- Invoering van concrete administratieve en regelgevende maatregelen met het oog op de opname in het beroepsleven van personen met een handicap.
- Uitbreiding van de verplichte ziektekostenverzekering tot alle sociale en beroepsgroepen (onder meer zelfstandigen, vrije beroepen en studenten).

- Uitwisseling van goede werkmethoden met het oog op de uitbreiding van de dekking en de verhoging van het niveau van de sociale bescherming, in het bijzonder voor de meest achtergestelde bevolkingsgroepen.
- De financiële houdbaarheid van het stelsel van sociale zekerheid waarborgen.

Uitbreiding van de regelgeving met betrekking tot de tenlasteneming of de ziektekostenverzekering waardoor de dekking voor kwaliteitsvolle basisgezondheidszorg wordt uitgebreid tot de volledige bevolking (en in het bijzonder tot de sociaal achtergestelde burgers)

- Vermindering van de gemiddelde directe kosten van de huishoudens ("contante" uitgaven), in het bijzonder voor de meest achtergestelde bevolkingsgroepen.
- Uitbreiding van de bevolking die daadwerkelijk een beroep kan doen op een zorgverzekeringsregeling of een bijstandsregeling bij ziekte.

Convergentie: Om deze hervormingen tot stand te brengen zal Marokko met steun van de EU op het vlak van de afstemming van de regelgeving rekening houden met de relevante Europese richtlijnen die betrekking hebben op de veiligheid en de gezondheid op het werk (uitbreiding van de nieuwe wet- en regelgeving met betrekking tot het voorkomen van beroepsrisico's), de gelijkheid tussen vrouwen en mannen, de bescherming tegen discriminatie en het arbeidsrecht, alsook met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

5.6 Lokale en regionale ontwikkeling

- Consolidatie van het ontwikkelingsproces op lokaal niveau:
 - Versterking van de institutionele en financiële middelen van de gemeenten, in het bijzonder de plattelandsgemeenten ("Gemeenten 2015");
 - Veralgemening van de gemeentelijke ontwikkelingsplannen (opstelling, goedkeuring en regelmatige herziening);
 - Bevordering van de intergemeentelijke samenwerking;
 - Modernisering van de gemeentebesturen door middel van informatisering, dematerialisering van de procedures en verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening aan de burger;
 - Versterking van het partnerschap tussen de lokale overheden, de particuliere sector en de niet-gouvernementele organisaties bij de totstandkoming en het beheer van lokale en regionale infrastructuur en voorzieningen;
 - Benutting van het fiscaal potentieel van de lokale overheden.
- Versnelde afbouw van de intraregionale onevenwichtigheden en verschillen tussen het platteland en de stad:
 - Opstellen en uitvoeren van een regionaal ontwikkelingsbeleid en beleidsmaatregelen die toegespitst zijn op specifieke ruimten (bv. bergstreken);

- Opstellen en uitvoeren van regionale ontwikkelingsplannen op het niveau van de 16 regio's;
- Vermindering van de verschillen inzake toegang tot sociaal-economische basisinfrastructuur;
- Versterking van de capaciteiten van de instanties die verantwoordelijk zijn voor de regionale en lokale ontwikkeling;
- Tijdens de volgende gezamenlijke evaluaties (Marokko, Commissie) van de tenuitvoerlegging van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven, en onder voorbehoud dat hiervoor financiële middelen beschikbaar zijn, nagaan of het handvest in Marokko bekend is en ermee wordt rekening gehouden, ook buiten de centra van economische ontwikkeling en onderzoeken welke de effecten zijn in de verschillende regio's en voor de eindbegunstigden;
- De samenwerking versterken door middel van regionale en grensoverschrijdende programma's tussen Marokko en de EU met het oog op een vermindering van de wanverhoudingen bij de ontwikkeling van de regio's en een toename van de welvaart van de regio's.

5.7 Sociale en humane ontwikkeling

- Streven naar een grotere doeltreffendheid bij de projecten van het Nationaal initiatief voor menselijke ontwikkeling (INDH).
- Versterking van de controle en evaluatie van de INDH-projecten.
- Bevordering van werkgelegenheid en stabiele ontvangsten genererende microprojecten.
- Versterking van de deelname van vrouwen, jongeren en mensen met speciale behoeften in de bestuursorganen van het INDH.

5.8 Duurzame ontwikkeling

- Uitvoering van de punten uit het nationaal charter voor het milieu en de duurzame ontwikkeling die betrekking hebben op de duurzame ontwikkeling door middel van de voltooiing van de kaderwet.
- Voortzetting van de oprichting van structuren en de invoering van procedures met betrekking tot de strategische planning op het vlak van duurzame ontwikkeling en de coördinatie tussen de verschillende partijen.

6. HANDELSGERELATEERDE VRAAGSTUKKEN, MARKT EN HERVORMING VAN DE REGELGEVING

6.1 Aanpassing van het Marokkaanse rechtskader aan het EU-rechtskader

- Invoering van een mechanisme waarmee de verschillen tussen de Marokkaanse wetgeving en het *acquis communautaire* in kaart kunnen worden gebracht om de totstandkoming van een nationaal convergentieprogramma te bevorderen.
- Bepalen welke de prioritaire sectoren zijn voor de aanpassing aan de EU-regelgeving en welke nationale middelen moeten worden ingezet en in welke opeenvolgende fasen de aanpassing tot stand moet komen.

6.2 Handelsbetrekkingen met inbegrip van het sluiten van een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst

Overeenkomstig de aanbevelingen van de Europees-mediterrane routekaart en de doelstellingen van het gezamenlijk document over de geavanceerde status zullen beide partijen zich in eerste instantie inspannen om een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst (ALECA) te sluiten en zullen zij ernaar streven om op termijn een gemeenschappelijke economische ruimte op te richten.

Uitvoering van de verbintenissen die zijn aangegaan in het kader van titel II van de associatieovereenkomst (vrij verkeer van goederen)

- Follow-up van de uitvoering van de punten die betrekking hebben op het onderdeel handelspolitiek van de associatieovereenkomst tussen de EU en Marokko, in het bijzonder met het oog op de wederzijdse afschaffing van de invoer- en uitvoerbeperkingen van goederen, zowel wat betreft de tarifaire als niet-tarifaire beperkingen.
- Voortzetting en verdieping van de liberalisering van de handel in goederen in samenhang met het sectoraal beleid.
- Uitvoering en follow-up van de overeenkomst betreffende de liberalisering van de handel in landbouwproducten, verwerkte landbouwproducten en vis en visserijproducten.
- Opleiding van het personeel en versterking van de bestuurlijke capaciteiten op het vlak van de internationale handel.

De totstandkoming bevorderen van de Euro-mediterrane vrijhandelszone

- Voortzetting van de uitvoering van de vrijhandelsovereenkomst met de mediterrane partners op regionaal, intraregionaal of bilateraal vlak.
- Toepassing en follow-up van de uitvoering van het akkoord over de geschillenbeslechtsprocedure voor handelsaangelegenheden, met inbegrip van de ondersteuning van de opleiding van een kerngroep van Marokkaanse arbiters inzake internationale handel die als arbiter kunnen optreden bij een geschillenbeslechtsprocedure.

- Follow-up van de uitvoering van de overeenkomst van Agadir op alle gebieden die daar momenteel onder vallen; streven naar een toename van het aantal gebieden waarop de overeenkomst betrekking heeft, bv. door de opname van de diensten en de investeringen, en de uitbreiding van de overeenkomst van Agadir naar andere landen in de regio bevorderen.
- Uitvoering van de initiatieven voor de versterking van het Euro-mediterrane partnerschap, in het bijzonder bij de invoering van het Europees-mediterrane mechanisme voor handels- en investeringspromotie, dat onder meer zal voorzien in een systeem voor vroegtijdige waarschuwing en snelle raadpleging bij maatregelen die gevolgen hebben voor de handel en de investeringen.
- Versterking van de samenwerking en de dialoog bij het vaststellen en inzetten van handelsbeschermingsinstrumenten.
- Voortzetting van de lopende bilaterale onderhandelingen betreffende de liberalisering van de handel in diensten en de vrijheid van vestiging.

Een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst sluiten

- Een aanvang maken met de onderhandelingen met het oog op het sluiten van een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst tussen Marokko en de EU die de geleidelijke integratie van de beide markten bevordert.
- In het kader van de onderhandelingen over een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst komen de volgende sectoren aan de orde (niet-limitatieve lijst, waarbij rekening wordt gehouden met de selectie van de prioritaire sectoren in het raam van de aanpassing van de wetgeving):
 - technische voorschriften met betrekking tot industriële producten, normen en de conformiteitsbeoordeling;
 - de overheidsopdrachten;
 - kapitaalverkeer en betalingen;
 - bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten;
 - sanitaire en fytosanitaire maatregelen;
 - mededingingsbeleid;
 - douane en vereenvoudiging van het handelsverkeer;
 - dialoog over de handelsbeschermingsinstrumenten;
 - verdieping van de liberalisering van de handel in diensten en bescherming van de investeringen;
 - handel en duurzame ontwikkeling;

- de mogelijkheden onderzoeken inzake een verbetering van de preferentiële concessies die zijn verleend in het kader van de vrijhandelsovereenkomst inzake landbouwproducten, verwerkte landbouwproducten en visserijproducten, rekening houdend met het landbouwbeleid, de gevoeligheden en de specifieke kenmerken van de desbetreffende producten van beide partijen.

6.3 BEVORDERING VAN DE MARKTTOEGANG VOOR DE INDUSTRIËLE PRODUCTEN

6.3.1 Vrij verkeer van industriële producten (geharmoniseerde EU-sectoren)

Bevordering van de markttoegang voor de industriële producten. Voortzetting van de harmonisatie van de Marokkaanse wetgeving op het vlak industriële producten met de internationale en Europese regelgeving en praktijken.

- In het kader van de geavanceerde status de desbetreffende Marokkaanse wetgeving verder afstemmen op het EU-acquis, waarbij de harmonisatie tot stand wordt gebracht via een verhoging van de kwaliteit van de infrastructuur.
- Verdere aanpassing van de wetgevingen inzake normen, technische regelgeving en conformiteitsbeoordeling met het oog op de geleidelijke harmonisatie met het Europese rechtskader op het horizontale niveau en in de prioritaire sectoren.
- Versterking van de instanties die belast zijn met normalisatie (IMANOR), accreditatie (COMAC), conformiteitsbeoordeling, metrologie en markttoezicht, in het bijzonder door middel van de uitwisseling van informatie en knowhow en door de integratie van deze instanties in de Europese en internationale structuren, met inbegrip van de toetreding tot de European co-operation for Accreditation/Europese samenwerking voor accreditatie (EA).
- Onderhandelen over een overeenkomst betreffende overeenstemmingsbeoordeling en de aanvaarding van industrieproducten (OOA) in de sectoren van gemeenschappelijk belang waar de Marokkaanse wetgeving en normen overeenstemmen met die van de EU.

6.3.2 Afschaffing van beperkingen (niet-geharmoniseerde EU-sectoren)

Het vrij verkeer van goederen bevorderen en de administratieve samenwerking verbeteren

- Ervoor zorgen dat geen discriminerende maatregelen worden genomen en dat de betrokken partijen de gelegenheid krijgen om de vastgestelde problemen te bespreken.
- Versterking van het centrale contactpunt en het informatiepunt dat is opgericht in het kader van de Overeenkomst inzake technische handelsbelemmeringen om de informatieverstrekking en de samenwerking tussen de EU en Marokko alsook met het bedrijfsleven te bevorderen.
- Verdere analyse van de Marokkaanse wetgeving met betrekking tot etikettering, samenstelling, productie en omschrijving van producten, teneinde die wetgeving aan de algemene beginselen van de EU aan te passen.

- De niet-tarifaire handelsbelemmeringen opsporen en onderzoeken en de schrapping van die belemmeringen bevorderen via het Europees-mediterrane mechanisme voor handelsbevordering.

6.4 Sanitaire en fytosanitaire kwesties

De gezondheid van dieren en planten verbeteren, de veiligheid van voedsel en diervoeders waarborgen en de handel tussen Marokko en de EU bevorderen

- Verdere tenuitvoerlegging van de WTO-overeenkomst inzake sanitaire en fytosanitaire maatregelen (SPS), de internationale normen van de Werelddiergezondheidsorganisatie (OIE), het Internationaal Verdrag voor de bescherming van planten (IPPC) en de *Codex Alimentarius*.
- Actualisering van de regelgeving inzake de gezondheid van dieren en planten, de veiligheid van voedsel en diervoeders en het welzijn van dieren, waarbij de regelgeving beter in overeenstemming wordt gebracht met het beschermingsniveau en de regelgeving van de EU, met inbegrip van de regels inzake hygiëne, identificatie en traceerbaarheid van levende dieren, levensmiddelen, diervoeders, visserijproducten, enz. In het bijzonder betreft het:
 - vaststelling van de wet- en regelgeving die in het kader van door de EU in 2007-2009 gefinancierde twinningproject is opgesteld en gevalideerd;
 - vaststelling van de uitvoeringsbepalingen van de wet nr. 28-07 inzake de voedselveiligheid.
- Bevordering van de modernisering van de agrolevensmiddelenindustrie, met inbegrip van de visserijsector, op het vlak van de hygiënische en sanitaire normen overeenkomstig de wet nr. 28-07.
- Samenwerking op het vlak van de registratie van bestrijdingsmiddelen, controle van residuen en contaminanten in levensmiddelen en diervoeders en beschermende maatregelen tegen het binnendringen van voor planten en plantaardige producten schadelijke organismen.
- Samenwerking met het nationaal bureau voor voedselveiligheid (ONSSA), waarbij volgende doelstellingen worden nagestreefd:
 - verbeteren van de preventie en uitroeien van besmettelijke dierziekten;
 - invoering van de nieuwe regelgeving inzake voedselveiligheid (wet nr.28-07);
 - de conformiteit tot stand brengen van de grensinspectieposten;
 - modernisering van de laboratoria met het oog op hun accreditatie.
- Voortzetting van de samenwerking met het ONSSA om met name een regionalisering tot stand te brengen inzake de gezondheid van dieren om de Marokkaanse uitvoer te bevorderen in het kader van de vrijhandelsovereenkomst voor goederen tussen Marokko en de Europese Unie.

- Voortzetting van de samenwerking inzake waarschuwingen op gezondheidsgebied en deelname aan het systeem voor snelle waarschuwingen voor levensmiddelen en diervoeders (RASFF) volgens de voorschriften van de EU.
- Verdere deelname van Marokko aan het TRACES-systeem (*Trade Control and Expert System*)
- Samenwerking met het ONSSA die tot doel heeft in Marokko een erkenningsregeling voor voedselverwerkende bedrijven (levensmiddelen van dierlijke oorsprong) in te voeren. Deze regeling moet:
 - a) de bescherming van de gezondheid van de consumenten in Marokko garanderen;
 - b) een instrument zijn voor de verhoging van de transparantie, de voorspelbaarheid, het vertrouwen in de controles, waardoor de handel wordt bevorderd;
 - c) gebaseerd zijn op de evaluatie van de doeltreffendheid van de officiële inspectieregelingen en de certificering van de exporterende landen (veeleer dan op producten of specifieke instanties), overeenkomstig de richtlijnen en de beginselen van de internationale normen en in het bijzonder de norm van de Codex Alimentarius CAC/GL 26-1997;
 - d) de efficiëntie en de doeltreffendheid bij het inzetten van de middelen van het ONSSA garanderen.

Convergentie: Om deze doelstellingen te bereiken zal Marokko prioriteiten opstellen en de noodzakelijke wet- en regelgeving vaststellen (bijvoorbeeld uitvoeringsbepalingen van de wet nr. 28-07 inzake de voedselveiligheid en de ontwerp teksten die zijn opgesteld en gevalideerd in het kader van het door de EU in 2007-2009 gefinancierde twinningproject). Marokko zal met steun van de EU op het vlak van de afstemming van de regelgeving rekening houden met de relevante Europese wetgeving op veterinair en fytosanitair gebied.

6.5 Landbouw en visserij

Landbouw

Modernisering en versterking van de capaciteiten in de landbouwsector in het kader van de liberalisering van de handel en in samenhang met de perspectieven van het Marokkaanse "Plan vert" (groene plan - PMV):

- Ontwikkeling van de solidaire landbouw (pijler II van het PMV), in het bijzonder de kleinschalige landbouw in kwetsbare streken. De voorgestelde soorten prioritaire acties in het kader van de versterking van de partnerschapsprogramma's hebben betrekking op:
 - ontwikkeling van de mediterrane boomkwekerij in de berggebieden ter bestrijding van de armoede;
 - ontwikkeling van plaatselijke producten waarvoor bij beide partijen belangstelling bestaat;

- verbetering van de economische context in de landbouwsector, in het bijzonder op het vlak van de mechanisatie, de commercialisering, de dienstverlening aan kleinschalige landbouwers, de innovatie van de technologie, het streven naar een verbetering van productiviteit en kwaliteit, enz.
 - ontwikkeling van een kwaliteitsvolle productie, met inbegrip van de biologische sector;
 - samenwerking op het vlak van geografische aanduidingen;
 - behoud van de natuurlijke hulpbronnen en de biodiversiteit.
- Bevordering van een kwaliteitsvolle productie en consolidatie van de handelsbetrekkingen via de sectoren.
 - De totstandkoming bevorderen, versterken en aanmoedigen van partnerschappen tussen de beroepsorganisaties van Marokkaanse landbouwproducenten en de Europese brancheorganisaties.
 - Een aanvang maken met de onderhandelingen met het oog op het sluiten van een bilaterale overeenkomst voor de bescherming van regionale aanduidingen binnen een termijn van drie maanden na de inwerkingtreding van het akkoord betreffende vrijhandel in landbouw-, agro-industriële en visserijproducten.
 - Steun verlenen aan Marokko opdat het land op korte termijn voldoet aan de voorwaarden om te kunnen deelnemen aan de proefprojecten inzake plattelandontwikkeling (ENPARD) en op middellange termijn de meerjarige ontwikkeling van het ENPARD-initiatief mogelijk te maken.

Reglementering en normalisatie van de niet-sanitaire conformiteit en codes van goede landbouw- en visserijpraktijken

- Aanpassing van de wetgeving inzake de normalisatie van de niet-sanitaire conformiteit en de codes van goede landbouw- en visserijpraktijken met het oog op de geleidelijke harmonisatie met het wettelijk Europees kader.
- Versterking en begeleiding van de instellingen die belast zijn met de voornoemde aspecten voor de landbouwproducten en de visserij (Autonome instelling voor de controle en coördinatie van de uitvoer (Etablissement Autonome de Contrôle et de Coordination des Exportations/EACCE), ONSSA en andere instellingen), in het bijzonder door middel van de uitwisseling van informatie en door de integratie van deze instanties in de Europese en internationale structuren.
- Actualisering van de kennis van de deskundigen inzake de toepassing van de reglementering en de normen op het vlak van niet-sanitaire conformiteit.

Handelsbevordering door het afschaffen van de bestaande niet-tarifaire belemmeringen voor landbouw- en visserijproducten

- Modernisering van de Marokkaanse wetgeving inzake de etikettering, de samenstelling, de vervaardiging, de presentatie van levensmiddelen en de beschrijving van landbouw- en visserijproducten.

- Aanpassing aan de in de EU geldende algemene beginselen met betrekking tot de etikettering voor de producten die vlees bevatten, vetgehalten, enz.

De uitvoering verbeteren van de afstemming van de regelgeving van het PMV in samenhang met de convergentiedoelstelling

- Versterking van de rechtsbevoegdheid en het sectoraal beleid voor de landbouwsector: Voorstelling van de interne en externe regelgeving van de EU, in het bijzonder de verschillende mechanismen van de gemeenschappelijke marktordeningen voor landbouwproducten en het GLB
- Actualisering van de beleidsobservatie van de producten en de markten in samenhang met het nieuwe beleid voor de modernisering van de landbouw.

Visserij

Uitvoeren van een visserijbeleid in samenhang met de inhoud en de doelstellingen van de ontwikkelingsstrategie voor de visserijsector "Halieutis" en het gemeenschappelijk visserijbeleid inzake het behoud en de duurzame exploitatie van de visbestanden en visgebieden van gemeenschappelijk belang

- De duurzaamheid van de visbestanden garanderen (pijler 1 van het plan Halieutis-PH):
 - Het wetenschappelijk onderzoek versterken;
 - Het visserijbeheer veralgemenen door de totale toegestane vangst;
 - Modernisering van de vloot en aanpassing van de visserij-inspanning;
 - Voortzetting van de strijd tegen de illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij (IOO);
 - De ontwikkeling van de aquacultuur bevorderen.
- De productie optimaliseren (pijler 2 van het PK)
 - Modernisering van de haveninfrastructuur en de aanvoerplaatsen voor de visserij;
 - De havengebieden efficiënt beheren.
- Verbetering van de valorisatie van visserijproducten en de afzetvoorwaarden van deze producten (pijlers 2 en 3 van het PH):
 - De toegang van de bedrijven tot hoogwaardige grondstoffen bevorderen;
 - De industriële productie meer diversifiëren en beter afstemmen op de meest rendabele markten;
 - De interne markt structureren en stimuleren;

- De handel in visserijproducten bevorderen om bij te dragen tot de instelling van de vrijhandelszone.
- Integratie van transversale vraagstukken:
 - Overheidsbestuur: versterking van de raadgevende rol van de beroepsverenigingen en de dialoog bevorderen tussen de verschillende segmenten van de sector;
 - Rechtskader: consolidatie, verduidelijking en actualisering;
 - Controle en toezicht: versterking van de middelen binnen de vangst- en verwerkingsketen;
 - Kwaliteit en hygiëne: uitvoering van de middelen en de regelgeving met het oog op het totstandbrengen van traceerbaarheid binnen de vangst- en verwerkingsketen [verband met punt 5.4];
 - Personele middelen en werkgelegenheid: oprichting van een waarnemingscentrum inzake werkgelegenheid voor de visserijsector (arbeidsomstandigheden, valorisatie van vrouwelijke werknemers, aanpassingsmaatregelen aan het economisch klimaat);
 - Oprichting van concurrentieclusters.

Convergentie: Om deze doelstellingen te kunnen verwezenlijken zal Marokko met steun van de EU rekening houden met Verordening (EG) nr. 2371/2002 inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid en hiermee gerelateerde besluiten alsook met de specifieke bepalingen van het gemeenschappelijk visserijbeleid op de gebieden van wederzijds belang, namelijk:

- integratie van de milieudimensie;
- controle, follow-up en toezicht;
- steun voor het onderzoek.

Uitvoering van de strategie "Halieutis" in samenhang met de doelstelling inzake de afstemming van de regelgeving die grotendeels betrekking heeft op de duurzaamheid van de visserijsector.

- Nadere specificatie en tenuitvoerlegging van een nieuw passend rechtskader waarbij de Europese regelgeving inzake de strijd tegen de IOO-visserij en met name Verordening (EG) nr. 1005/2008 van de Raad van 29 september 2008 houdende de totstandbrenging van een communautair systeem om illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij te voorkomen, tegen te gaan en te beëindigen, in de nationale Marokkaanse wetgeving wordt opgenomen.
- Capaciteiten ontwikkelen voor de follow-up en de controle van de uitoefening van de visserij en de legale handel van visserijproducten binnen de vangst- en verwerkingsketen. Deze capaciteiten hebben betrekking op de volgende punten:

- personeel dat naar behoren is opgeleid voor het uitoefenen van deze nieuwe opdracht;
 - de middelen voor een elektronisch gegevensbeheer in overeenstemming met de normen van de EU, de belangrijkste afzetmarkt voor de Marokkaanse visserijproducten;
 - satellietvolgsysteem voor het bepalen van de positie van vissersvaartuigen.
- Nadere specificatie en uitvoering van een rechtskader voor het behoud van het mariene milieu en het voorkomen van de vervuiling van dit milieu.
 - Ervoor zorgen dat het Nationaal Instituut voor Visserijonderzoek dat belast is met het toezicht op de kwaliteit van het mariene milieu beschikt over passende uitrusting en middelen voor het uitvoeren van onderzoek en monitoring.
 - Met de ontwikkeling van de aquacultuur en de steunverlening aan het instituut voor aquacultuur (nationaal agentschap voor de ontwikkeling van aquacultuur) door de goedkeuring van een rechtskader waarmee de internationale normen en standaarden kunnen worden bevorderd en nageleefd, kunnen de investeringen op dit terrein worden aangemoedigd.
 - Verdere modernisering van de visserijvloot zonder verhoging van de vangstcapaciteit.
 - De tenuitvoerlegging en de volledige naleving garanderen van de normen die zijn vastgesteld in het kader van de internationale en regionale organisaties die verantwoordelijk zijn voor het visserijbeheer, met name de Internationale Commissie voor de instandhouding van Atlantische tonijnen (Iccat) en de Algemene Visserijcommissie voor de Middellandse Zee (GFCM).
 - Medewerking verlenen aan de regulering van de visserij-inspanning op basis van het exploitatieniveau van de visbestanden.
 - Het gebruik van selectief vistuig aanmoedigen.
 - Medewerking verlenen aan de voorkoming van verontreiniging door schepen.
 - Uitvoering van de normen en voorschriften inzake de opleiding en de gezondheid van zeelieden.
 - Versterking van de opsporing en het redden van mensenlevens op zee.

6.6 Recht van vestiging, vennootschapsrecht, boekhouding en audit

Vestiging

De vestiging van bedrijven bevorderen en het ondernemingsklimaat verbeteren

- Bevordering van een gunstig ondernemingsklimaat, waarbij de inspanningen worden gericht op de hervorming van het rechtsstelsel, de vereenvoudiging van de procedures en de vermindering van de administratieve rompslomp.

- Maatregelen nemen die de oprichting van onlinebedrijven moeten bevorderen.
- Versterking van het Marokkaans agentschap voor de ontwikkeling van investeringen als knooppunt voor de buitenlandse investeringen.
- Ervoor zorgen dat op gezette tijden een dialoog plaatsvindt met de vertegenwoordigers van de buitenlandse investeerders om de vestigingsvoorwaarden te verbeteren.
- Versterking van de samenwerking met de investeringsbevorderingsbureaus van Euromed.

Convergentie: om deze doelstellingen te bereiken, zal Marokko bijzondere aandacht besteden aan volgende punten:

- vereenvoudiging van de administratieve procedures (waarbij ervoor gezorgd wordt dat de administratieve procedures inzake de toegang tot en de uitoefening van de dienstverlenende activiteiten transparant en proportioneel zijn en steunen op objectieve criteria opdat dienstverleners kunnen rekenen op voorspelbaarheid en rechtszekerheid);
- begeleiding van dienstverleners bij het vervullen van hun administratieve procedures (door de beschikbare informatie te verbeteren of door centrale aanspreekpunten op te richten voor dienstverleners);
- veralgemening van de "elektronische regelgeving" in alle Marokkaanse regionale investeringscentra (CRI's).

Vennootschapsrecht

Harmonisering van het vennootschapsrecht met het oog op een bescherming van alle partijen en een bevordering van de ondernemingsactiviteiten

- Verbetering van de bescherming van de aandeelhouders en andere partijen in overeenstemming met de desbetreffende Europese normen en praktijken.
- Voltooiing van de code van behoorlijk bestuur voor de verschillende soorten ondernemingen en openbare instanties in overeenstemming met de Europese en internationale normen en follow-up van de toepassing van alle bestaande codes.
- Verdere begeleiding van het Marokkaans instituut voor managers met het oog op de bewustmaking, het uitdragen en verspreiden van de beginselen van een goed ondernemingsbestuur (bijeenkomsten, overlegfora, internetsite,...) en de uitvoering van de activiteiten inzake beleidsobservatie en onderzoek op het vlak van ondernemingsbestuur (publicaties, studies, waarnemingscentrum voor ondernemingsbestuur).
- Voltooiing van de modernisering van het handelsregister en de openbaarmaking in het officieel publicatieblad om derden te informeren.

Convergentie: om deze doelstellingen te bereiken zal Marokko met steun van de EU op het vlak van de afstemming van de regelgeving rekening houden met de Europese normen van het vennootschapsrecht.

Boekhouding en audit

Toepassing van de Europese en internationale boekhoud- en auditnormen, in het bijzonder voor de beursgenoteerde vennootschappen.

- Voortzetting van de inspanningen om een kwaliteitsvolle accountantsloopbaan te bevorderen.
- Voortzetting van de maatregelen die zijn getroffen om de vaststelling en toepassing door beursgenoteerde vennootschappen te bevorderen van internationale en Europese boekhoud- en auditnormen, met name:
 - Vierde Richtlijn 78/660/EEG van de Raad van 25 juli 1978 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen;
 - Zevende Richtlijn 83/349/EEG van de Raad van 13 juni 1983 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g) van het Verdrag betreffende de geconsolideerde jaarrekening;
 - Verordening (EG) nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen;
 - Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen

6.7 Diensten, financiële diensten en postdiensten

Verdere ontwikkeling van de dienstensectoren in Marokko

- Afstemming van de Marokkaanse wetgeving op de EU-wetgeving inzake de regelgeving van algemene of sectorale toepassing in het kader van de afstemming van de Marokkaanse wetgeving op de EU-wetgeving.
- Bevordering van de ontwikkeling van de elektronische handel.
- Versterking van de evaluatiecapaciteiten van de handel in diensten.
- Op grond van het kader dat moet worden opgenomen in het protocol over handel in diensten en vestiging het overleg bevorderen over de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties om de mobiliteit van de dienstverleners te bevorderen.

Convergentie: Om deze doelstellingen te verwezenlijken, zal Marokko rekening houden met:

- Richtlijn 2000/31/EG inzake elektronische handel;

- Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (In het kader van de omzetting van Richtlijn 2006/123 zijn maatregelen genomen inzake centrale aanspreekpunten, systematisering van de beginselen van administratieve vereenvoudiging en elektronische administratieve procedures).

Financiële diensten

Voortzetting van de hervorming van de financiële diensten (banken, verzekeringen en kapitaalmarkt) op het vlak van regelgeving en toezicht door een afstemming op de Europese normen (waarbij de financiële sector als prioritair voor de convergentie is aangemerkt).

- Voortzetting van de toepassing van het Bazel II-raamwerk en van de wijzigingen (Bazel III).
- Behoud van een adequaat garantiestelsel voor bankdeposito's.
- Verdere versterking van het prudentieel regelgevingskader voor de financiële markten die convergeren naar het prudentieel regelgevingskader van de EU.
- Verdere versterking van de prerogatieven, de doeltreffendheid en de onafhankelijkheid van de toezichthoudende instanties voor de financiële instellingen, de financiële markten en de verzekeringsmaatschappijen overeenkomstig de internationale normen; en ontwikkeling van het macroprudentieel toezicht.
- Versterking van het institutioneel en regelgevingskader met het oog op de ontwikkeling van het verzekeringswezen en de effectenmarkten.
- Verdere versterking van de doeltreffendheid en de geloofwaardigheid van het financieel toezicht overeenkomstig de aanbevelingen van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in het rapport van het Financial Sector Assessment Programme (FSAP).

Convergentie: Om deze doelstellingen te verwezenlijken, zal Marokko rekening houden met het EU-acquis (naar aanleiding van een analyse van de verschillen en een evaluatie van de prioriteiten op basis van een kosten-batenanalyse en afhankelijk van de beschikbare middelen om deze convergentie tot stand te brengen, zie bijlage II).

Postdiensten

Voortzetting van de ontwikkeling van de postsector in Marokko

- Uitwisseling van ervaring en knowhow inzake sectorale regelgeving inzake postdiensten, ook met het oog op een afstemming van het Marokkaanse regelgevingskader op dat van de EU.
- Uitwisseling van ervaring met het oog op een betere kwaliteit van de dienstverlening.
- Uitwisseling van ervaring en knowhow om de evaluatiecapaciteiten van de postmarkten en de door de elektronische handel geboden groeiperspectieven te versterken.

- Opstellen van duidelijke regels inzake de vergunningen die worden verleend aan een dienstverlener in een segment van de postmarkt dat voor de concurrentie is opengesteld.
- Zich inzetten voor de totstandkoming van duidelijke regels inzake de "universele dienstverlening", waarbij op alle punten van het grondgebied permanent postdiensten van een bepaalde kwaliteit worden aangeboden tegen prijzen die voor alle gebruikers betaalbaar zijn, met precisering van de financieringswijze van deze postdiensten.
- Erop toezien dat de besluiten van de regelgevende autoriteit en de door haar gebruikte procedures onpartijdig zijn ten aanzien van alle marktdeelnemers en beletten dat er zich concurrentiebeperkende gedragingen voordoen in de markten voor de post- en koerierdiensten.
- Ernaar streven dat de oprichting van een regelgevende autoriteit die geen juridische banden heeft met een aanbieder van post- en koerierdiensten en geen onderdeel uitmaakt van een dergelijke aanbieder zo snel mogelijk tot stand komt.

Convergentie: Richtlijn 97/67/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 1997 betreffende gemeenschappelijke regels voor de ontwikkeling van de interne markt voor postdiensten in de Gemeenschap en de verbetering van de kwaliteit van de dienst, zoals laatstelijk gewijzigd bij de Richtlijnen 2002/39/EG et 2008/06/EG.

6.8 Kapitaalverkeer en lopende betalingen

Vooruitgang bij de geleidelijke openstelling van de kapitaalrekening.

- Vooruitgang bij de geleidelijke openstelling van de kapitaalrekening.
- Uitwisseling van goede werkmethoden inzake de overgang naar een totale opening van de kapitaalrekening.
- Invoering van een toezichtsmechanisme voor kapitaalbewegingen.

6.9 Openbare aanbestedingen

De transparantie en doeltreffendheid verbeteren van de procedures voor de gunning van overheidsopdrachten en concessies

- Verdere afstemming van de Marokkaanse wetgeving op de Europese normen om de openstelling, de transparantie, de gelijke toegang tot informatie en de aanbesteding te garanderen.
- Invoering van een efficiënte en onafhankelijke geschillenbeslechtsprocedure met betrekking tot de procedure voor het plaatsen van opdrachten.
- Verdere modernisering van de procedures voor het administreren, beheren en opvolgen van de uitvoering van overheidsopdrachten en in het bijzonder de verdere uitvoering van de dematerialisering van de procedures.

- Normalisering van de procedures voor het plaatsen van opdrachten door openbare instanties en ondernemingen die zijn opgericht met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang die niet van industriële of commerciële aard zijn.
- Verbetering van de regelingen voor de aankopen door netwerkexploitanten in de sectoren van water, energie, vervoer en postdiensten.
- Voorzien in een doeltreffende opleiding van de aankopers/ordonnateurs van de staat en de lokale overheden, alsook van de functionarissen die belast zijn met de controle van de aanbesteding en uitvoering van overheidsopdrachten.

Convergentie:

- Voor de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten, de Richtlijnen 2004/17/EG et 2004/18/EG.
- Voor de verbetering van de doeltreffendheid van de beroepsprocedures inzake het plaatsen van overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten, de Richtlijnen 89/665/EEG en 92/13/EEG zoals gewijzigd bij Richtlijn 2007/66/EG.

6.10 Mededingingsbeleid

Een modern kader opstellen voor het mededingingsbeleid en de capaciteit versterken van de mededingingsautoriteiten bij de tenuitvoerlegging van dit kader

- De wet nr. 06/99 hervormen waarbij het huidige institutionele raamwerk voor mededinging wordt geconsolideerd door aan één instelling (de Raad voor Concurrentie, nieuwe grondwettelijke instantie) alle bevoegdheden toe te kennen bij de toepassing van het mededingingsbeleid, waarbij deze instelling beschikt over een statuut dat haar beheersautonomie garandeert, op eigen initiatief kan optreden, onderzoeken kan uitvoeren onder justitiële controle en handhavingsbevoegdheden heeft met de mogelijkheid van bindende, niet louter raadgevende adviezen.
- De administratieve capaciteiten versterken bij de toepassing van het mededingingsrecht en vaststellen welke samenwerkingsacties (technische analyse van de markten, onderzoek van mededingingszaken, behandeling van geschillen) eventueel kunnen worden opgezet.
- Coördinatie en overleg tussen de mededingingsautoriteit en de sectorale regelgevende instanties met behoud van een exclusieve bevoegdheid voor de Raad voor de Mededinging bij de bestrijding van concurrentiebeperkende gedragingen en de controle op concentraties.
- Zorgen voor een gespecialiseerde opleiding van rechters die mededingingszaken en op het gebied van mededinging ingestelde beroepen moeten behandelen.
- De geleidelijke uitvoering bevorderen van de in Marokko geldende kaderwetgeving, met name de naleving van de beginselen van non-discriminatie, transparantie, eerlijk verloop van de procedures.

6.10.1 Staatssteun

Een gemeenschappelijke definitie opstellen van staatssteun, uitzonderingsbepalingen en de rol van staatssteun bij de mededinging

- Regelmatige actualisering van de verslagen.
- Aandacht besteden aan een verbetering van de definitie van staatssteun en van de boekingsmethode van staatssteun.
- Betere uitwisseling van informatie over staatssteun en directe begrotingssteun en bepalen welke impact zij hebben op de mededinging;
- Een gemeenschappelijke definitie opstellen van de aard van de staatssteun en de verenigbaarheid ervan met de mededingingsbeginselen.

6.11 Intellectuele en industriële eigendom

Een geleidelijke aanpassing tot stand brengen tot op het EU-beschermingsniveau en de daadwerkelijke toepassing van deze bepalingen versterken, waarbij rekening wordt gehouden met de harmonisatie van de nationale wetgeving met de WTO-overeenkomst inzake de internationale akkoorden over de bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten (TRIP's)

Specifieke doelstellingen

- Afstemming van de Marokkaanse wetgeving op de EU-wetgeving³:
 - Vaststellen welke de verschilpunten zijn op het vlak van industriële-eigendomsrechten (octrooien, industriële ontwerpen, warenmerken);
 - Opstellen en uitvoeren van een wetgeving waarin de aanpassingen van de wettelijke bepalingen, met name inzake octrooien, industriële ontwerpen, warenmerken zijn opgenomen (zie de lopende samenwerking met het Europees Octrooibureau (EOB));
 - Analyse van de bestaande verschillen inzake auteursrechten en naburige rechten en opstellen en uitvoeren van een wetgeving waarin de noodzakelijke aanpassingen van de wettelijke bepalingen zijn opgenomen.
- Versterking van de administratieve en justitiële capaciteiten:
 - Versterking van de uitvoering van de intellectuele-eigendomsrechten in het kader van de invoering van doeltreffende ontmoedigings- en repressiemaatregelen (justitie, douane);
 - Voortzetting en versterking van de ontwikkelingsdoelstellingen van de OMPIC in de periode tot 2015;

³ Geleidelijke afstemming op de Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten en Verordening (EG) nr. 1383/2003 van de Raad van 22 juli 2003 inzake het optreden van de douaneautoriteiten.

- Identificatie van de behoeften en verwezenlijkingen van de opleidingen, analyse en verbetering van de informatiesystemen (OMPIC);
- Analyse van de behoeften en versterking van de administratieve capaciteit van het Marokkaanse agentschap voor auteursrechten (BMDA);
- Voortzetting van de samenwerking met het EOB en met het Harmonisatiebureau voor de Interne Markt (Merken, Tekeningen en Modellen) (BHIM);
- Coördinatie, samenwerking en bewustmaking van de bestrijding van namaak en piraterij:
 - Intensivering van de inspanningen met het oog op een doeltreffende uitvoering van de intellectuele-eigendomsrechten, met name door een versterking van de justitiële follow-up;
 - Voortzetting en versterking van de middelen voor de bestrijding op het terrein van de namaak en piraterij via een versterking van de bevoegdheden en capaciteiten van de douanediens en het justitiële apparaat;
 - Analyse en evaluatie van de gevolgen van de namaak en piraterij op het creatieve en innovatieve potentieel van Marokko;
 - Bewustmaking van het publiek van het belang van de intellectuele-eigendomsrechten voor de economische groei van het land;
 - Samenwerking met de particuliere sector en andere relevante instellingen en het op gezette tijden uitvoeren van acties tegen de namaak en piraterij (actieplan van het nationaal comité voor de industriële-eigendomsrechten en de bestrijding van namaak (CONPIAC), dialoog met de verenigen, enz.).
- Samenwerking en onderhandelingen:
 - Afronden van de onderhandelingen over een valideringsovereenkomst met de EOB;
 - Voortzetting en versterking van de samenwerking met de instanties van de lidstaten, andere landen en de OMPIC;
 - Samenwerking bij de tenuitvoerlegging van de handelsovereenkomst ter bestrijding van namaak (ACTA) en samenwerking bij de bestrijding van namaak;
 - Verdere aanpassing van de Marokkaanse wetgeving aan de Europese normen, voltooiing van de toetreding tot de in artikel 39 van de associatieovereenkomst vermelde overeenkomsten en uitvoering van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven, met betrekking tot de aspecten op het vlak van innovatie.

Convergentie: om deze doelstellingen te verwezenlijken, zal Marokko rekening houden met het bestaande EU-acquis. Zie bijlage II.

6.12 Douane

Verdere versterking van de capaciteiten van douanediensden en van de harmonisatie van de douanewetgeving met de internationale en communautaire normen en voortzetting van de uitvoering van de handelsbevorderende douanemaatregelen waarbij de beveiliging van de internationale bevoorradingsketen gewaarborgd blijft.

- Uitvoering van de procedure voor de wederzijdse erkenning van de geautoriseerde marktdeelnemers;
 - Onderzoek van de procedure en het statuut van de geautoriseerde marktdeelnemers in Marokko;
 - Versterking van de dialoog over het systeem van de geautoriseerde marktdeelnemers op basis van het onderzoek van de procedure en het in Marokko ingevoerde statuut met het oog op een eventuele wederzijdse erkenning van geautoriseerde marktdeelnemers.
- Voortzetting van de werkzaamheden met het oog op een gecoördineerd beheer met de andere partijen die bij het grensverkeer zijn betrokken (centraal aanspreekpunt).
- Afsluiten van de Regionale conventie betreffende de pan-Euromediterrane preferentiële oorsprongsregels en tenuitvoerlegging.
- In een vroeg stadium deelnemen en betrokken zijn bij de herziening van de in de Regionale conventie opgenomen pan-Euromediterrane oorsprongsregels.
- Hervorming van de controleketen:
 - Verbetering van de voorafgaande controles door het organiseren van workshops, de programmering van bezoeken aan operationele testfaciliteiten, de toegang tot bedrijfsinformatie en de oprichting van databanken over de bewegingen van de vervoermiddelen en de goederenstroom;
 - Verbetering van de controles achteraf door een beroep te doen op betere werkmethode en de ter beschikking stelling van technische middelen in de vorm van de specifieke softwaretoepassingen;
 - Versterking van het gebruik door de Marokkaanse douane van geïnformateerde risicoanalyse en uitwisseling van elektronische data over commerciële verrichtingen (internationaal netwerk van douanediensden).
- Ontwikkeling van het publiek-private partnerschap, in het bijzonder binnen het waarnemingscentrum voor ethiek om ervoor te zorgen dat deze instantie haar rol op basis van de beginselen van de verklaring van Arusha van de Werelddouaneorganisatie (WDO) doeltreffend kan vervullen.
- Toepassing en permanente aanpassing van de gecombineerde nomenclatuur.
- Uitvoering van de deelname van Marokko aan het communautair programma "Douane 2013" en aan elk toekomstig douaneprogramma dat openstaat voor derde landen.

6.13 Ondernemingsbeleid

Marokko verbindt zich ertoe het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven uit te voeren, dat een gemeenschappelijk referentiedocument is geworden voor de landen van het Middellandse-Zeegebied, met inbegrip van Marokko, om het investeringsklimaat te verbeteren, de ondernemingszin te stimuleren en de investeringen en de markttoegang in de Euro-mediterrane regio te bevorderen.

Het klimaat en de omstandigheden voor de ontwikkeling van concurrerende ondernemingen en de bevordering van investeringen verbeteren

- Het ondernemingsklimaat verbeteren en de verdere uitvoering van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven, waarbij rekening wordt gehouden met de conclusies van in 2008 gezamenlijk uitgevoerde evaluatie op basis van 77 indicatoren die betrekking op de tien actieterreinen van het handvest⁴: De inspanningen zijn in het bijzonder erop gericht om vooruitgang te boeken op de volgende terreinen:
 - de hervorming van de regelgeving en de administratieve vereenvoudiging;
 - de toegang tot financiering;
 - het innovatiebeleid;
 - het menselijk kapitaal (bedrijfsgerichte opleidingen en verbetering van de bekwaamheden).
- Bevordering van de coördinatie tussen de ministeries en tussen alle openbare en particuliere actoren die betrokken zijn bij de ontwikkeling van ondernemingen en de bevordering van de innovatie.
- De werkzaamheden bevorderen van het nationaal comité voor het ondernemingsklimaat (CNEA) dat in het kader van een publiek-privaat partnerschap gezorgd heeft voor een versnelde vaststelling en uitvoering van de hervormingen op het vlak van het ondernemingsklimaat en in het bijzonder op het vlak van de vereenvoudiging, de grotere transparantie van de administratieve procedures, de modernisering van het juridisch ondernemingskader, de verbetering van de beslechting van commerciële geschillen.
- Oprichting van regionale comités voor het ondernemingsklimaat.
- Een gezamenlijke evaluatie opstellen van de in het gehele land geboekte vooruitgang en de voordelen voor de ondernemingen - met inachtneming van de regionale beoordelingen - en benchmarking van de geboekte vooruitgang op basis van gemeenschappelijke indicatoren.

⁴ Eenvoudige procedures voor de bedrijven, onderwijs en opleiding in ondernemerschap, verbetering van de bekwaamheden, vlottere toegang tot financiering en een fiscaliteit die bevorderlijk is voor de investeringen, betere markttoegang, innovatie, sterke brancheorganisaties, systemen en diensten voor de kwaliteitsondersteuning bij bedrijven, Euro-mediterrane netwerken en partnerschappen, duidelijke informatie die specifiek op bedrijven is toegespitst.

- Herziening van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven om beter rekening te houden met de behoeften van het MKB in navolging van de "Small Business Act" voor Europa. Bijzondere aandacht besteden aan de gelijkheid tussen man en vrouw en aan sociale verantwoordelijkheid van de ondernemingen en de bescherming van het milieu.
- De ontvangst van investeerders en de lokale verankering van investeringen verbeteren.
- Ontwikkeling van infrastructuurwerkzaamheden ten behoeve van de industrie, handel en technologie, in het bijzonder innovatiezones en oprichting van clusters bevorderen.
- Totstandkoming van een gunstig kader voor de ontwikkeling van onderzoek en innovatie.
- De toegang tot industriegronden verbeteren door de overdracht van onroerende eigendom en het verkrijgen van een bouwvergunning vlotter te laten verlopen.
- Ervoor zorgen dat lokale ondernemingen een beroep kunnen doen op buitenlandse investeringen teneinde innovatie en endogene economische ontwikkeling te stimuleren.
- De oprichting en de activiteiten van het Marokkaans Centrum voor innovatie (CMI) bevorderen.
- Invoering van een statuut voor innovatieve starters en zelfstandige ondernemers.
- Versterking van de steun voor micro-ondernemingen in het kader van een nationale strategie die specifiek op deze categorie ondernemingen is toegespitst.
- De rechtsmiddelen voor ondernemingen (met inbegrip van kmo's) verbeteren door de ontwikkeling van alternatieve manieren om geschillen te beslechten (bemiddeling en arbitrage).
- Verbeteringen tot stand brengen op het vlak van de kwaliteit en de tijdsperiode die nodig is voor een rechterlijke uitspraak van de handelsrechtbanken.
- Versterking van de samenwerking met de mediterrane partners op het vlak van piraterij en namaak, in het bijzonder door de uitwisseling van informatie en ervaring op dit vlak.
- Oprichting en verdere ontwikkeling van het nationale agentschap voor het MKB (ANPME) van het Marokkaans waarnemingscentrum voor het MKB als kennisinstrument voor de analyse en follow-up van het bedrijfsleven.

6.14 Industriële samenwerking

De aantrekkingskracht van investeringen in O&O versterken

- De technologieoverdracht en het industriële partnerschap aanmoedigen.

- Oprichting van een zone voor spin-offs en start-ups waarbij steun wordt verleend aan onderzoek en ontwikkeling in de sectoren die groeiperspectieven bieden voor Marokko.
- Twinning- en partnerschapsprojecten met Europese innovatieclusters bevorderen.
- Versterking van de uitwisseling van ervaringen en goede werkmethodes inzake onderzoek, ontwikkeling en industriële innovatie, en in het bijzonder de aspecten die verband houden met de oprichting van clusters, technologieplatforms of technologieparken naar het voorbeeld van de innovatiecampussen.
- Ontwikkeling van partnerschapsacties voor het begeleiden van het ontstaan en de ontwikkeling van industriële activiteiten die verband houden met hernieuwbare energie in het kader van de nationale energiestrategie.

Voorzetting van de dialoog over de toekomst van de textiel- en kledingsector

- Zorgen voor een intensievere uitwisseling van goede werkmethodeën tussen de nationale overheidsdiensten, de industriële brancheassociaties, de bedrijven, de onderzoekscentra en de andere sociale partners die betrokken zijn bij de textiel- en kledingsector in de Euro-mediterrane regio.
- Een meer diepgaand overleg op gang brengen over de uitdagingen waarmee de textiel- en kledingsector wordt geconfronteerd, de toekomstmogelijkheden van de sector en de concrete acties met het oog op de innovatie van de sector en het industriële concurrentievermogen van de textiel- en kledingproducten in de Euro-mediterrane regio verhogen.

Het overleg over de industriële sectoren bevorderen

- Versterking van de uitwisseling van goede werkmethodeën en van het overleg tussen de nationale partners die betrokken zijn bij de industrie, niet alleen over de uitdagingen waarmee de industriële sectoren worden geconfronteerd maar ook over de toekomstmogelijkheden van de sector en de concrete acties met het oog op de innovatie van de nationale industrie en de verhoging van de industriële concurrentiekracht van Marokko.
- De dialoog versterken in verschillende sectoren en/of terreinen die betrekking hebben op het industrieel beleid zoals het MKB-beleid, het toerisme, de ruimtelijke ordening, de grondstoffen, de normalisatie en de overeenkomsten betreffende conformiteitsbeoordeling en aanvaarding (OCA's).

De duurzame ontwikkeling van de ondernemingen bevorderen

- Bevordering van overdracht van technologie, goede praktijken op het vlak van beheer en rationalisering en uitwisseling van knowhow inzake duurzame ontwikkeling om de Marokkaanse ondernemingen te ondersteunen in hun ontwikkelingsinspanningen.

Uitvoering van regionale werkprogramma's op het vlak van industriële Euro-mediterrane samenwerking waarvan de follow-up met de medewerking van Marokko tot stand komt.

- Deelname aan activiteiten op het vlak van regionale Euro-mediterrane industriële samenwerking.

6.15 Consumentenbescherming

- Voortzetting van de aanpassing van de Marokkaanse wetgeving aan het EU-acquis en voltooiing van het nationale rechtskader voor de consumentenbescherming.
- Versterking van de administratieve capaciteiten voor de daadwerkelijke en concrete toepassing van consumentenbeschermingsbeleid, met name de hoge raad voor het verbruik en het Marokkaanse verbruikscentrum.
- Verdere bevordering door Marokko van onafhankelijke Marokkaanse verbruikersorganisaties en oprichting van een fonds voor de financiering van door de Marokkaanse verbruikersorganisaties voorgestelde projecten.
- Oprichting van het Marokkaanse verbruikscentrum.

6.16 Werknemers en coördinatie van de sociale zekerheid

Volledige uitvoering van de verbintenissen die zijn aangegaan in het kader van de bepalingen van de associatieovereenkomst met betrekking tot de werknemers en de coördinatie van de sociale zekerheid

- Op basis van de bestaande wetgeving de coördinatie tussen de socialezekerheidsregelingen tot stand brengen.
- Ervoor zorgen dat de clausule van gelijke behandeling in de arbeidsvoorwaarden en de verloning en bij ontslagen volledig wordt toegepast, zowel voor de Marokkaanse werknemers als voor de EU-onderdanen die legaal zijn tewerkgesteld.
- De integrale toepassing garanderen van de non-discriminatiebepaling inzake sociale zekerheid voor werknemers en hun gezinsleden.

6.17 Statistiek

Voltooiing van de harmonisatie van de Marokkaanse normen met de Europese en internationale normen.

- Vaststelling en uitvoering van de wetsontwerpen inzake statistiek en verdere uitvoering van het actieplan 2013-2017.
- Verdere harmonisering van de statistische data en methodes om ervoor te zorgen dat de statistieken in overeenstemming zijn met de goede Europese werkmethode.
- Verdere verbetering en kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van het nationaal statistisch systeem.
- Oprichting van een waarnemingscentrum voor nijverheid, handel en nieuwe technologieën en een waarnemingscentrum voor innovatie.

- Samenwerking tussen het Marokkaans Instituut voor de Wissel en de Europese instellingen die belast zijn met het opstellen van de statistische gegevens inzake de betalingsbalans.

7. TRANSPORT, ENERGIE, MILIEU, INFORMATIEMAATSCHAPPIJ, ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

7.1 Transport en infrastructuur

7.1.1 Ontwikkeling van infrastructuurnetwerken (wegen, autowegen, luchthavens, havens en verbinding met trans-Europese netwerken)

Uitvoering van een nationaal transport- en infrastructuurbeleid door de invoering van een doeltreffend, concurrerend en duurzaam vervoerssysteem van hoge kwaliteit dat op de volgende pijlers is gebaseerd:

- Consolidatie en versterking van het beleid voor de ontwikkeling en het onderhoud van transportinfrastructuur en de verbinding van deze infrastructuur met de regionale netwerken, met name het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-V) en de deelname van de particuliere in de transportsector bevorderen.
- De concurrentiekracht van de logistieke sector van de Marokkaanse economie ontwikkelen, onder meer door de oprichting van logistieke zones, de ontwikkeling van logistieke bedrijven en personele middelen en de optimalisering van de goederenstroom.
- Bevordering van de mobiliteit en het duurzaam transport via de ontwikkeling van doeltreffende en milieuvriendelijke transportsystemen die de veiligheid van goederen en personen garanderen.
- De aanpassing bevorderen van de Marokkaanse regel- en wetgeving aan de Europese en internationale normen inzake transport.
- Ontwikkeling van een nationaal kader voor de voorbereiding en de follow-up van de plannen inzake duurzame stadsontwikkeling voor het personen- en vrachtvervoer in de belangrijkste steden.

Regionale benadering

- Verdere deelname aan de planning van transportinfrastructuur in het Middellandse Zeegebied, met name het toekomstige transmediterrane transportnetwerk en de vaststelling van de middelen die hiervoor moeten worden uitgetrokken en de verbetering van de verbindingen met het trans-Europese vervoerswerk.
- Verdere deelname aan de ontwikkeling van systemen voor de uitbreiding van satellietdiensten, de wereldwijde navigatiesystemen, de op deze technologie gebaseerde toepassingen in het Middellandse Zeegebied en het nieuwe regionale Euromed-project GNSS II op basis van satellietnavigatie.
- In overeenstemming met het PART (Regionaal actieplan voor het transport in het Middellandse Zeegebied) de noodzakelijke faciliterende maatregelen nemen voor de

verbetering van de werking van het transportnetwerk om vervoerstromen tussen Marokko, de regionale partners en de EU vlotter te laten verlopen.

7.1.2 Wegvervoer en verkeersveiligheid

Uitvoering van de maatregelen en de specifieke hervormingen in de sector van het wegvervoer en de verkeersveiligheid

- De mogelijkheid onderzoeken om de Interbus-overeenkomst open te stellen voor Marokko, om de Marokkaanse praktijken en regels inzake het internationaal wegvervoer van personen in overeenstemming te brengen met de Europese normen en ervoor te zorgen dat deze overeenkomsten tussen Marokko en de EU-landen worden bevorderd.
- Een geïntegreerd, intermodaal stelsel van openbaar vervoer ontwikkelen.
- De Europese en internationale normen inzake verkeersveiligheid bevorderen.
- Een vergunningstelsel invoeren voor zowel personen- als vrachtvervoer om de gelijke behandeling in de sector van het vrachtvervoer te garanderen en het openbaar vervoer van personen te stimuleren.
- Versterking van de capaciteit van de instanties die belast zijn met de toepassing van de normen inzake sociaal recht en de technische voorschriften overeenkomstig de normen van de internationale overeenkomsten en de EU op het vlak van het vervoer van gevaarlijke stoffen, de inzet van intelligente vervoerssystemen en de rij- en rusttijden.

7.1.3 Vervoer per spoor

Uitvoering van de maatregelen en specifieke hervormingen in de spoorsector

- De interoperabiliteit van het Marokkaanse en Europese spoorwegennet bevorderen.
- Samenwerking voor de uitrol van het Europees beheersysteem voor het spoorverkeer (ERTMS) om op dit vlak de internationale normen te bereiken en de veiligheid van het treinverkeer te verhogen.

Regionale benadering

- De voordelen onderzoeken van de regionale samenwerking met het oog op de bevordering van de doeltreffendheid, de veiligheid en de interoperabiliteit van het vervoer over land (wegtransport, spoorwegen en stedelijk vervoer)
- De wet- en regelgeving verder afstemmen op de Europese en internationale normen in een regionaal kader.

7.1.4 Luchtvervoer

Uitvoering van de maatregelen en specifieke hervormingen in de luchtvaartsector.

- Verdere uitvoering van het bestaande nationale luchtvaartbeleid en actualisering van de luchtvaartreglementering door middel van de goedkeuring van het wetsontwerp houdende de burgerluchtvaartcode.
- Alle onderdelen van de Euro-mediterrane luchtvaartovereenkomst van 2006 uitvoeren om de reglementaire convergentie tot stand te brengen waarin deze overeenkomst voorziet.
- Een nauwe samenwerking tot stand brengen op het vlak van de luchtvaartveiligheid met name door de tenuitvoerlegging van een programma voor de ontwikkeling van veiligheidsuitrusting dat betrekking heeft op de versterking van de radardekking en de verbetering van de prestaties van het automatiseringssysteem van de luchtverkeersleiding.
- In samenhang met de in de Euro-mediterrane luchtvaartovereenkomst van 2006 voorziene convergentie van de regelgeving de mogelijkheden onderzoeken voor een deelname van Marokko aan het gemeenschappelijk Europees luchtruim. In dit perspectief wordt een snelle deelname van Marokko aan het Comité voor het gemeenschappelijk luchtruim onderzocht.
- Voortzetting van de samenwerking inzake het luchtverkeersbeheer.
- Voortzetting van de geleidelijke deelname van Marokko aan het Europees programma voor de veiligheidsbeoordeling van buitenlandse luchtvaartuigen (SAFA) naar aanleiding van de werkafspraken die zijn gemaakt met het Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart (AESAs) op 23 maart 2011.
- Overleg met de EU op gang brengen met betrekking tot de invoering van regelingen voor een vlottere toegang tot de uitrusting voor het weghalen van luchtvaartuigen die door onvoorziene gevallen in een van de Marokkaanse internationale luchthavens aan de grond worden gehouden.
- Het overleg op gang brengen met de EU met het oog op een opwaardering van de personeelsleden die belast zijn met de redding van en brandbestrijding bij luchtvaartuigen volgens de internationale en/of Europese normen, in het bijzonder op vlak van de keuze en de aankoop van reddings- en brandbestrijdingsmiddelen, opleiding, kwalificaties en/of erkenning van dit personeel.

Regionale benadering

- De wet- en regelgeving verder afstemmen op de Europese en internationale normen in een regionaal kader.
- Verdere samenwerking met de EU en de mediterrane partnerlanden in het kader van de deelname aan het regionale Euromed-project met betrekking tot de luchtvaart (Euromed Luchtvaart).
- Voortzetting van de samenwerking en de bijstand inzake veiligheid via de cel luchtvaartbeveiliging voor de landen van het Middellandse-Zeegebied (MASC) binnen de AESA.

7.1.5 Zeevervoer

Uitvoering van de maatregelen en specifieke hervormingen in de maritieme sector

- Versterking van de samenwerking met de EU om het Marokkaanse beleid op het vlak van maritieme veiligheid af te stemmen op dat van de EU.
- Een dialoog op gang brengen over de ontwikkeling van de haveninfrastructuur, de verbetering van de havendiensten, de harmonisatie van de havenprocedures, de maritieme ruimtelijke ordening, de veiligheid en beveiliging op zee en in de havens, betere scheepvaartverbindingen tussen de EU en Marokko, met name de maritieme snelwegen.
- Toepassing van doeltreffende maritieme veiligheidsmaatregelen door de invoering van controlesystemen door de haven- en vlaggenstaat en versterking van de capaciteit van de institutionele structuren binnen de zeevaartinstanties waardoor deze hun verantwoordelijkheden kunnen nemen op het vlak van veiligheid, beveiliging, preventie en de controle op de maritieme verontreiniging.
- Uitvoering van de internationale overeenkomsten van de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) en de resoluties van de Commissie voor de bescherming van het mariene milieu.
- Voor de havens die worden beschouwd als havens van de maritieme snelwegen zorgen voor snelle, doeltreffende en goedkope administratieve procedures (procedures en administratieve coördinatie van de inspecties) alsook een dienstverlening van hoge kwaliteit (haveninfrastructuur, havendiensten, maritieme diensten en intermodale diensten)
- De dialoog met de Commissie opnieuw op gang brengen over definitie van een plan tot samenwerking, in het bijzonder over de versterking van de capaciteiten, de preventie en de strijd tegen de vervuiling in het Middellandse Zeegebied, waarbij rekening wordt gehouden met de deelname van Marokko aan het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid (EMSA).

Regionale benadering

- Verdere deelname aan de regionale samenwerking betreffende het maritieme beleid, havens en de korte vaart.
- Verdere samenwerking met de EU en de mediterrane partners in het kader van de Internationale Maritieme Organisatie en bevordering van de deelname aan de regionale Euromed- projecten voor maritieme veiligheid en beveiliging (SAFEMED) en voor de maritieme snelwegen (MEDAMOS).

7.1.6 Logistieke keten

Uitvoering van de maatregelen en specifieke hervormingen in de sector van de logistiek.

- Verdere voortzetting van de nieuwe nationale ontwikkelingsstrategie inzake logistieke concurrentiekracht in Marokko.

- Totstandkoming van een dialoog over de logistieke keten die tot doelstelling heeft Marokko te betrekken bij de acties door de EU in 2007 in gang zijn gezet voor de verbetering en de beveiliging van de logistieke keten.

7.1.7 Beroepen op het vlak van transport

- Het overleg met de EU op gang brengen met betrekking tot de oprichting van een wederzijdse erkenning van de beroepsvergunningen voor de beroepen op het vlak van transport, in het bijzonder het vliegend/varend personeel in de luchtvaart en maritieme sector.

Convergentie: om deze doelstellingen te bereiken zal Marokko met steun van de EU op het vlak van de afstemming van de regelgeving rekening houden met de Europese normen inzake het wegvervoer, de spoorwegen, het vervoer over zee en de havensector.

7.2 Energie

Versterking van de dialoog en de convergentie van het energiebeleid en van het institutioneel kader en het rechtskader met het oog op een geleidelijke integratie van de Marokkaanse energiemarkt in de energiemarkt van de EU, waarbij in het bijzonder rekening wordt gehouden met de milieuvraagstukken.

- Uitvoering van de energiestrategieën, die in overeenstemming worden gebracht met die van de EU en gebaseerd zijn op de doelstellingen van de energievoorzieningszekerheid, de concurrentiekracht en de duurzame energie.
- Voortzetting van de opstelling en uitvoering van de strategieën voor koolstofluwe ontwikkeling.
- Uitvoering van het Marokkaanse energieplan op middellange en lange termijn (2020/2030) en van het nationaal plan met prioritaire acties.
- Versterking van de bestaande energiedialoog in het kader van de associatieovereenkomst.
- Opstelling en uitvoering van een plan dat een visie omvat voor 2020 om de instellingen te versterken en in het bijzonder het Ministerie voor energie en mijnbouw, met inbegrip van de regionale acties van het ministerie.
- Versterking van de waarnemingen en de beleidsobservatie voor een betere voorspelling en planning op het vlak van energie, met inbegrip van de energiestatistieken, met name door de uitwisseling van informatie en knowhow en de versterking van de deskundigheid met het oog op een afstemming op de Europese normen.
- Uitwisseling van knowhow en ervaringen over de verdieping en de versnelling van de afstemming van het beleid op het EU-acquis, met name op het vlak van gas en elektriciteit, de werkmethoden en het juridisch, institutioneel, organisatorisch en technisch kader en de regelgeving met betrekking tot de energiesector.
- Energiediversificatie:

- Samenwerking voor de tenuitvoerlegging van de noodzakelijke maatregelen voor de ontwikkeling van het gebruik van aardgas: wet- en regelgeving, technische maatregelen en begeleidingsmaatregelen;
- Samenwerking met het oog op de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen: onderzoek en technologische ontwikkeling op het vlak van olieschalie en schaliegas.
- Invoering van het nationale plan voor regulering op energiegebied, in het bijzonder voor elektriciteit en aardgas, waarbij een geleidelijke afstemming met de elektriciteits- en gasrichtlijnen van de EU tot stand komt. Met het oog hierop de vaststelling van de wetgeving op elektriciteits- en gassector en de uitvoeringsbepalingen.
- Voortzetting van de hervormingen in de elektriciteits- en gassectoren met het oog op de verbetering van de prestaties en de geleidelijke liberalisering overeenkomstig het EU-acquis.

Versterking van de regionale samenwerking op het vlak van energie.

- Versterking van de rol van Marokko bij de regionale samenwerking op het vlak van energie, in het bijzonder met het oog op de verwezenlijking van het mediterrane plan voor zonne-energie, overeenkomstig de uitvoering van het plan voor prioritaire acties 2008-2013 in het kader van het Europees-mediterraan energiepartnerschap en met de doelstellingen van de Unie voor het Middellandse Zeegebied.
- Voortzetting van de samenwerking in het kader van regionale initiatieven en projecten.
- Consolidatie en versterking van de bestaande verbindingen en transitinfrastructuur in Marokko om een verbinding tot stand te brengen met de elektriciteits- en gasnetwerken van het zuiden en noorden van het Middellandse Zeegebied
- Geleidelijke integratie van de elektriciteitsmarkten van Marokko, Algerije en Tunesië.
- Versterking van de Marokkaanse capaciteiten voor de regionale opslag van energieproducten.
- Bevordering van de financiering van energie-infrastructuur: geleidelijke afstemming van het Marokkaanse systeem op de werkmethode van de EU, met name voor de opslag van energieproducten.

Samenwerking inzake nucleaire veiligheid

- Samenwerking voor de tenuitvoerlegging van de noodzakelijke maatregelen voor de eventuele ontwikkeling van een civiel programma voor de opwekking van kernenergie: uitwisseling van informatie en ervaring, regelgeving inzake nucleaire veiligheid en stralingsbescherming.
- Uitwisseling van knowhow en ervaring met het oog op de invoering van een regelgeving die de regels en werkmethode van de EU benadert, in het bijzonder met

het oog op het hoogst mogelijke niveau van nucleaire veiligheid en een adequaat beschermingsniveau tegen ioniserende straling.

- Samenwerking met het oog op de oprichting in Marokko van een onafhankelijk nationaal agentschap voor de controle op de nucleaire veiligheid en de bescherming tegen straling.

Bevordering van de energie-efficiëntie

- Voortzetting van de maatregelen op het vlak van energie-efficiëntie die zijn uitgevoerd in het kader van het nationaal programma van prioritaire acties, met name in de industrie, woonomstandigheden, de openbare gebouwen, het transport en het toerisme.
- Versterking van het institutioneel en organisatorisch kader, met name het Agentschap voor de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie.
- Uitvoering van de regelgeving die wordt afgestemd op de EU-regelgeving, de vereiste aansporingen, de vernieuwende financieringsmechanismen (financiering door derden, mechanisme voor schone ontwikkeling, enz.) en acties op het vlak van opleiding, bewustmaking en communicatie.
- Deelname aan het "Programma voor intelligente energie" van de EU.

Ontwikkeling van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen

- Verwezenlijking van de nationale ontwikkelingsdoelstellingen inzake hernieuwbare energiebronnen en uitvoering van het Marokkaanse plan voor zonne-energie en het Marokkaanse project voor windenergie.
- Voortzetting van de acties voor de grootschalige en kleinschalige ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen (waterverwarming door zonne-energie, fotonvoltaïsche installaties die met het netwerk zijn verbonden of die niet-netwerkgebonden zijn, biomassa, enz.) en de uitvoer van groene energie, inclusief stimulansen en vernieuwende financieringsinstrumenten.
- Versterking van het institutionele en organisatorische kader, ontwikkeling en uitvoering van actieplannen op deze terreinen waarbij een afstemming op de EU-regelgeving tot stand komt.
- Ontwikkeling van mogelijkheden van Marokko inzake energie uit biomassa.
- Samenwerking op het vlak van onderzoek, ontwikkeling en innovatie ten voordele van de duurzame ontwikkeling.
- Oprichting van centra en instituten voor onderzoek en ontwikkeling die toegespitst zijn op de ontwikkeling van duurzame energietechnologieën, energie-efficiëntie en hernieuwbare energiebronnen: afbakening van de onderzoeksthema's; oprichting van de onderzoekseenheden; versterking van de deskundigheid.
- Versterking van de universitaire opleiding in de opleidingsinstituten die behoren tot het ministerie voor energie voor wat betreft de bovenvermelde terreinen.

- Oprichting van centra van deskundigheid en wetenschapsparken waarbij innoverende ondernemingen, onderzoekscentra en opleidingsinstanties worden betrokken, met name op het vlak van hernieuwbare energiebronnen, energie-efficiëntie, ontzilting van zeewater met behulp van zonne-energie.
- Uitrol op nationaal vlak van technologieën en materialen die de energie-efficiëntie en de hernieuwbare energiebronnen bevorderen, in het bijzonder bij de totstandkoming van bedrijfskolommen en de oprichting van programma's voor onderzoek en ontwikkeling.

Versterking van de veiligheid en de controle van energie-installaties

- Versterking van de veiligheid en de beveiliging van de installaties en uitrusting voor energieopwekking en van het systeem voor technische controle en het voorkomen van risico's in deze installaties.
- Uitwisseling van ervaring en knowhow met het oog op de versterking van het laboratorium voor energie van het ministerie voor energie, met name met betrekking tot de controle op de kwaliteit van olie.
- Uitwisseling van ervaring en knowhow met het oog op de certificering van het laboratorium voor energie van het ministerie voor energie.
- Samenwerking voor de totstandkoming van een strategie voor de preventie en beheersing van risico's in de sectoren van energie en mijnbouw en met betrekking tot springstoffen en drukapparatuur.

7.3 Mijnbouw

Versterking van de samenwerking en het partnerschap inzake de ontwikkeling van de mijnbouw

- Versterking van de capaciteiten inzake de regelgeving voor de mijnbouw, de ontwikkeling van de kleinschalige mijnbouw, de exploitatie en exploratie van mijnen, het beheer van het mijnpatrimonium en het geologisch erfgoed, de ontwikkeling van geologische infrastructuur en geografische informatiesystemen.
- Bescherming van het milieu, sanering van mijnterreinen en omschakeling van mijnbouwgebieden na de sluiting van de mijnen.
- Oprichting en ontwikkeling van een informatiesysteem met betrekking tot het patrimonium inzake mijnbouw en oliewinning en van mijnbouwstatistieken.
- Organisatie en valorisatie van de sector van de erts en fossielen.

7.4 Milieu en waterbeheer

Bevordering van een degelijk milieubeheer, inclusief een sterkere afstemming op de wetgeving en het beleid van de EU.

Versterking van de administratieve structuren en strategische planning

- Versterking en voltooiing van de oprichting van de Marokkaanse instellingen die belast zijn met de bescherming van het milieu, de controle op de vervuiling en het waterbeheer op het plaatselijk, regionaal en centraal niveau, met inbegrip van de versterking van de coördinatie en het overleg tussen de verschillende betrokken partijen.
- Versterking van de capaciteiten inzake strategische planning, met inbegrip van de financiële strategieën, waarbij gebruik wordt gemaakt van de ervaring van de EU.
- Oprichten en inzetten van inspectiediensten die specifiek toezien op de naleving van de voorschriften van de milieuwetgeving in Marokko.
- Marktinstrumenten gebruiken (zoals milieuheffingen) en het beginsel van "de vervuiler betaalt" toepassen, met inbegrip van de totstandkoming van een systeem voor milieuaansprakelijkheid.

Milieueffectbeoordelingen

- De milieueffectbeoordelingen versterken, met inbegrip van de regionale en nationale comités voor het uitvoeren van effectbeoordelingen en de commissies voor openbare onderzoeken, waarbij een afstemming met de EU-wetgeving tot stand komt.
- Versterking van het systeem voor een strategische milieueffectbeoordeling van de plannen en programma's.

Steun voor de maatschappelijke organisaties en inspraak bij besluitvorming

- De maatschappelijke organisaties ondersteunen en de inspraak bij besluitvorming over milieukwesties versterken, waarbij de ervaring en de goede werkmethode van de EU als voorbeelden gelden.

Beschikbaarheid van en toegang tot informatie

- Het systeem voor het verzamelen en verwerken van milieugegevens in Marokko versterken, waarbij de ervaring en de goede werkmethode van de EU als voorbeelden gelden.
- De toegang tot milieugegevens voor het publiek versterken en zorgen voor de daadwerkelijke toepassing van de wet inzake het recht van de bevolking op toegang tot milieugegevens en inspraak bij milieuaangelegenheden.

Communicatie en verspreiding van informatie

- Ontwikkeling en uitvoering van communicatiestrategieën met betrekking tot milieuaangelegenheden.
- Opstellen en openbaar maken van periodieke rapporten over milieuaangelegenheden op nationaal of regionaal niveau.

De milieusectoren bevorderen, waarbij de aanpassing aan en de afstemming op de wetgeving en de beleidsmaatregelen van de EU in milieuaangelegenheden tot stand wordt gebracht

Luchtkwaliteit

- Een beter beheer van de luchtkwaliteit bevorderen (limietwaarden, waarschuwniveaus, oprichting en indeling van zones en agglomeraties, oprichting van een systeem voor de bewaking en de beoordeling van de luchtkwaliteit) voor de verbetering van de volksgezondheid en de kwaliteit van het milieu, waarbij de kaderwetgeving van de EU als voorbeeld geldt.
- Actieplannen opstellen en uitvoeren voor de bestrijding van de luchtverontreiniging, met inbegrip van de grensoverschrijdende verontreiniging.

Bescherming van het mariene milieu

- Bevordering van de bescherming van het marine milieu, met inbegrip van de instandhouding van mariene ecosystemen.
- Een wetgeving vaststellen op het vlak van het geïntegreerd beheer van de kustgebieden.

Afvalbeheer

- Uitvoering van de nationale strategie inzake afvalbeheer.
- Bevordering van de oprichting van een geïntegreerd netwerk van installaties voor afvalverwerking, met inbegrip van de centra voor de verwerking van industrieel afval.
- Invoering van een vergunningen- en registratiestelsel voor afvalverwerkingsinstallaties alsook een systeem voor de inspectie en controle van deze installaties, waarbij de beginselen van de EU-wetgeving als voorbeeld gelden, en professionalisering van de informele sector.

Natuurbescherming

- Verdere oprichting van een systeem van beschermde natuurgebieden, waarbij de beginselen en de goede werkmethoden van de EU als voorbeelden gelden.
- Voortzetting van de uitvoering van de strategie voor bescherming en het herstel van de biosystemen, de ontbossing tegengaan en voortzetting van de herbebossing volgens het leidend plan voor herbebossing (PDR). Voortzetting van de lopende werkzaamheden voor de totstandkoming van de boscertificering (Raad voor goed bosbeheer/FSC).
- Inzake biodiversiteit, de wetenschappelijke kennis verbeteren over de nationale biodiversiteit (soorten, ecosystemen, problemen op het vlak van taxonomie).
- Herstelen van de aangetaste ecosystemen en maatregelen nemen om het herstel van bedreigde soorten te bevorderen in samenwerking met de lokale bevolking.
- Nationale wetgeving vaststellen inzake het verhandelen van in het wild levende diersoorten om de verplichtingen na te leven van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten.

Vervuiling en industriële risico's.

- Invoering van een systeem voor de geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging afkomstig van grote industriële installaties, waarbij de normen en goede werkmethoden van de EU als voorbeeld gelden.
- Invoering van een systeem voor de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken, waarbij de normen en goede werkmethoden van de EU als voorbeeld gelden.

Chemische producten

- Normen vaststellen inzake registratie, beoordeling en autorisatie van chemische stoffen, waarbij de wetgeving en de goede werkmethoden van de EU als voorbeeld gelden.
- Een strategie vaststellen voor de geleidelijke vervanging van de allergevaarlijkste chemicaliën voor de menselijke gezondheid en het milieu.

Woestijnvorming met inbegrip van acties voor bodembescherming

- Uitvoering van acties in het kader van het plan voor de bestrijding van woestijnvorming en de bodembescherming.

Capaciteit bij het verlenen van vergunningen, follow-up en inspectie

- Versterking van de administratieve capaciteit van de Marokkaanse autoriteiten die belast zijn met de milieubescherming en het waterbeheer met betrekking tot het verlenen van vergunningen, follow-up en inspectie.

Milieu-integratie

- Bevordering van de verdere integratie van milieuoverwegingen in andere sectoren zoals water, bossen, landbouw, onderwijs, energie, transport, visserij, industrie en onderzoek.

Versterking van de regionale en internationale samenwerking inzake milieuaangelegenheden

Internationale samenwerking

- Versterking van de uitvoering van de milieuovereenkomsten en –protocollen die Marokko heeft gesloten en vooruitgang boeken bij de ratificatie van de aanvullende milieuovereenkomsten en -protocollen die deel uitmaken van het rechtsstelsel van de EU.

Regionale samenwerking

- Versterking van de samenwerking in het kader van het Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu en het kustgebied van de Middellandse Zee (Verdrag van Barcelona) en de protocollen bij dit verdrag.

- Voorzetting van de samenwerking in het kader van het initiatief Horizon 2020.
- Versterking van de samenwerking met het Europees Milieuagentschap in het kader van de regionale activiteiten van dit agentschap, met inbegrip van de gemeenschappelijke systemen voor milieu-informatie.

Convergentie: Voor de uitvoering van deze hervormingen zal Marokko met steun van de EU op het vlak van de geleidelijke afstemming van de regelgeving rekening houden met de relevante Europese normen inzake degelijk milieubeheer, luchtkwaliteit, afvalbeheer, waterbeheer, bescherming van het marine milieu, natuurbescherming, industriële verontreiniging en chemische producten.

Klimaatverandering

- Versterking en voltooiing van de oprichting van de Marokkaanse instellingen die belast zijn met klimaatvraagstukken.
- Uitvoering van het VN-kaderverdrag inzake klimaatverandering; opstellen en uitvoeren van strategieën en plannen voor de aanpassing aan en het opvangen van de gevolgen van de klimaatverandering.
- Inventarissen opstellen over de broeikas-effectverwekkende stoffen.
- Samenwerken bij de ontwikkeling en de invoering van een regeling voor na 2012 inzake klimaatverandering.
- Samenwerking inzake de aanpassing aan en het opvangen van de gevolgen van de klimaatverandering.
- Samenwerken bij de uitvoering van de overeenkomsten van Cancún en Durban.
- Een strategie voor koolstofarme ontwikkeling (LCDS) bevorderen als bijdrage tot ontwikkeling van een groene economie.
- Bevordering van de op het land afgestemde mitigatiemaatregelen (NAMA's), met inbegrip van mechanismen voor sectorale creditering.
- Ervoor zorgen dat in het besluitvormingsproces rekening wordt gehouden met de klimaatverandering.
- De eerste maatregelen treffen als voorbereiding op een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten.
- De prioriteiten van de klimaatverandering opnemen in de landbouw: verhoging van de fruitaanplant; gebruik van geselecteerde zaden en aan de klimatologische omstandigheden aangepaste variëteiten; veralgemening van de technieken voor de opvang van water en de optimalisering van de irrigatie; terbeschikkingstelling van de resultaten van het landbouwkundig onderzoek ten voordele van de ontwikkeling van de landbouw.

Water

Uitvoering van de nationale waterstrategie met het oog op de consolidatie van de bereikte resultaten en zorgen voor een geïntegreerd waterbeheer

- Bevordering van het beheer van de vraag naar water en valorisatie van water door middel van:
 - spaarzaam om te springen met het irrigatiewater door de grootschalige omschakeling naar lokale irrigatie en een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van water in de landbouw;
 - De invoering van een systeem voor de behandeling van afvalwater voor gebruik in de landbouw, waarbij de beginselen van de EU-wetgeving als voorbeeld gelden.
 - Waterbesparing in de sectoren van het drinkwater, water voor de industrie en het toerisme.
- Bevordering van het behoud en de bescherming van de waterbronnen, de natuurlijke omgeving en de kwetsbare gebieden door middel van:
 - De bescherming van de kwaliteit van de waterbronnen en de bestrijding van de vervuiling;
 - De uitvoering van een systeem voor de verbetering van de kwaliteit van het rioolwater, dat wordt geloosd door de gemeenten en door de industrie;
 - Het behoud van de plassen stilstaand water en wateropvanggebieden, oases en waterrijk gebieden;
 - Uitvoering van een systeem voor de verbetering van de waterkwaliteit, met inbegrip van het zwemwater, waarbij de beginselen van de EU-wetgeving als voorbeeld gelden.
- Vermindering van de kwetsbaarheid voor de natuurlijke watergerelateerde risico's en aanpassing aan de klimaatveranderingen:
 - De bescherming van personen en goederen tegen overstromingen en de effecten van de droogte bestrijden door middel van plannen voor het beheer van de droogte per stroomgebied;
 - Voltooiing van de maatregelen die zijn opgenomen in het nationaal plan voor de bescherming tegen overstromingen;
 - De preventie verbeteren, in het bijzonder door de ontwikkeling van waarschuwingssystemen bij overstromingen en reddingsplannen.
- Voortzetting van de reglementaire en institutionele hervormingen door middel van de voltooiing van de uitvoering van de bepalingen van de wet 10-95 en herlezing van de wet waarbij de niet-behandelde aspecten worden opgenomen, namelijk de waterhuishouding en het hergebruik van gezuiverd afvalwater.

- Modernisering van de informatiesystemen en versterking van de middelen en deskundigheid door middel van:
 - de modernisering van de overheidsdiensten, de vernieuwing en de versterking van het waterbeheer en de waterschappen;
 - de versterking en modernisering van het systeem voor de inzameling en verwerking van informatie met betrekking tot het water in Marokko door de invoering van een nationaal informatiesysteem inzake water, waarbij de ervaring en de goede werkmethoden van de EU als voorbeelden gelden;
 - de versterking van de bestuurlijke capaciteiten van de Marokkaanse overheden die belast zijn met het waterbeheer inzake de politie te water, het verlenen van vergunningen, de follow-up en de inspectie, waarbij een afstemming tot stand komt op de desbetreffende Europese wetgeving;
 - de ontwikkeling en invoering van strategieën inzake communicatie en bewustmaking met betrekking tot watervraagstukken;
 - de versterking van de capaciteiten inzake strategische planning, met inbegrip van de financiële strategieën, waarbij gebruik wordt gemaakt van de ervaring van de EU.
- Beheer en ontwikkeling van de watervoorraden:
 - bevorderen en ontwikkelen van de niet-conventionele watervoorraden zoals de ontzilting van zeewater, de demineralisatie van brak water, het hergebruik van gezuiverd afvalwater, het opvangen van regenwater.

7.5 Informatiemaatschappij

- De mogelijkheden analyseren voor een betere samenwerking tussen de EU en Marokko op het vlak van de informatiemaatschappij en meer in het bijzonder de ontwikkeling van synergie-effecten tussen de strategie "Digitaal Marokko" en de digitale agenda voor Europa.
- Verdere ontwikkeling en daadwerkelijke invoering van een breed regelgevingskader met betrekking tot de elektronische communicatie waarin volgende punten zijn opgenomen: de machtiging voor, de toegang tot en de koppeling van netwerken en diensten, de universele dienstverlening en gebruikersrechten, de bescherming van de consument, verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie en een doeltreffend beheer van het radiospectrum.
- Op regelgevingsvlak voortwerken aan de totstandkoming van de hoofdlijnen voor de volgende ontwikkelingen:
 - Overwegen hoe de invoering van vergunningen voor de verlening van elektronische-communicatiediensten tot stand kan komen;
 - Vooruitgang boeken bij de marktanalyses, bijvoorbeeld door analyses op te stellen van de markt voor de (fysieke) toegang tot netwerkinfrastructuur op

wholesaleniveau - inclusief gedeelde of volledig ontbundelde toegang - op een vaste locatie en van de markt voor wholesale-breedbandtoegang. Daarnaast moet ook gezorgd worden voor de daadwerkelijke en adequate uitvoering van de verplichtingen inzake toegang (carrierkeuze en carriërvoorkeuze, bitstreamtoegang en ontbundelde toegang, enz.) voor de bedrijven met een aanzienlijke macht op de desbetreffende markten;

- De overdraagbaarheid van vaste en mobiele nummers bevorderen met een betere uitvoering van het overdraagbaarheidsproces (uitvoeringstermijn van de overdraagbaarheid tussen telecombedrijven, termijn waarbinnen de dienst niet beschikbaar is voor de consument, maximumduur van het contract, sancties bij misbruik en mededingingsverstorende gedraging, enz.);
 - Zorgen voor de daadwerkelijke uitvoering van maatregelen inzake de betrouwbaarheid van elektronische communicatie en ongevraagde elektronische communicatie (spam).
- Ontwikkeling en uitvoering van een regeling voor de versterking van de veiligheid van de informatiesystemen en de bescherming van vitale infrastructuur en gegevens; robuuste en stabiele netwerken en diensten bevorderen met inachtneming van de beginselen van openheid en interoperabiliteit.
 - Versterking van de normen en de architectuur van de e-overheidtoepassingen om het algemeen kader tot stand te brengen voor de interoperabiliteit van de openbare informatiesystemen, waarbij wordt uitgegaan van het Europees interoperabiliteitskader (EIF).
 - Invoering van specificaties, normen en standaarden voor de dematerialisatie van *Business to Business (B2B)* verrichtingen van de KMO's/KMIO's voor het digitaal afwickelen van transacties en het vlotter laten verlopen van commerciële transacties in overleg met de op deze terreinen bevoegde onafhankelijke Europese instanties (in het bijzonder, het Europees Comité voor Normalisatie (CEN), het Europees Comité voor elektrotechnische normalisatie (CENELEC) en het Europees Instituut voor telecommunicatienormen (ETSI)).
 - De samenwerking en onderlinge uitwisseling van informatie bevorderen die betrekking heeft op de strategieën voor de netwerken en de elektronische communicatie, het gebruik van de radiospectrumruimte, de regeling voor de toekenning van vergunningen en intellectuele-eigendomsrechten op digitaal vlak, de ontwikkeling van elektronische verrichtingen om de ontwikkeling van het zakendoen tussen bedrijven te bevorderen en toekomstige ontwikkeling van informatiemaatschappij op nationaal, regionaal en mondiaal niveau.
 - Meer bepaald de ontwikkeling voortzetten bij de uitvoering van de nieuwe digitale strategie van Marokko "Digitaal Marokko" in het kader van de dialoog en de samenwerking met betrekking tot de technologie van de informatiemaatschappij (ict):
 - De oprichting van openbare gemeenschapscentra waardoor meer burgers toegang krijgen tot de nieuwe technologieën (hogesnelheidsinternet en

overheidsdiensten), in het bijzonder in de afgelegen en landelijke gebieden waardoor de digitale kloof kan worden gedicht.

- De nationale digitale ontwikkeling op cultureel en educatief vlak ondersteunen, waarbij een combinatie tot stand komt tussen overheidsinitiatieven, particuliere initiatieven en die van de internationale partners;
 - Nadenken over open gegevens en de toestemmingen voor gebruik en herbruik ten dienste van burgers en bedrijven;
 - De deelname van maatschappelijke organisaties bevorderen bij de uitvoering van de strategie "Digitaal Marokko" bij de burgers op het vlak van de informatie- telecommunicatietechnologie;
 - De cultuur van het ondernemerschap en de ict-innovatie bevorderen binnen de particuliere sector en in de cursussen en de opleidings- en vormingsprogramma's;
 - Informatie en goede werkmethoden uitwisselen op het vlak van de certificatie van elektronische handtekeningen en inzake de veiligheid van elektronische communicatie en verrichtingen;
 - De opstelling en invoering ondersteunen van een nationaal programma voor de migratie naar het internetadresseringssysteem Ipv6.
- Elke vorm van samenwerking met de EU versterken op het niveau van de normen en standaarden van de informatie- en communicatietechnologieën, in het bijzonder voor de digitale televisie, de mobiele digitale netwerken en het internet van de toekomst, voor de connectiviteit van zeer snelle netwerken voor wetenschappelijke communicatie (volgende fase van EUMEDCONNECT), alsook voor de reglementaire begeleiding van de technologische evoluties in de informatiemaatschappij.
 - In het onderdeel "informatie- en communicatietechnologie" de openbare en particuliere Marokkaanse deelname bevorderen – ook in de vorm van gemeenschappelijke projecten - aan de Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's, onder meer op de terreinen die betrekking hebben op grote maatschappelijke uitdagingen en op de ontwikkeling van infrastructuur voor hogesnelheidsnetwerken en gegevens ter ondersteuning van het onderzoek;
 - Bevordering van de versterking van de regionale samenwerking met de EU, het nationale onderzoek met de Europese partners, de connectie tussen en het opstarten van gezamenlijke onderzoeksnetwerken en de uitwisseling van onderzoekers met EU-landen;
 - Overwegen een Euro-mediterraan onderzoeksprogramma op te starten, dat beter aangepast is aan de omgeving en de ontwikkeling van het Middellandse Zeegebied.
 - De vrije toegang tot het internet en de samenwerking met de regelgevende instanties van het zuidelijk Middellandse-Zeegebied bevorderen.

- Samenwerking met de groep van Euro-mediterrane regelgevende instanties inzake elektronische communicatie (EMERG) en de regelgevende autoriteiten van de EU-lidstaten inzake aangelegenheden van gemeenschappelijk belang.

7.6 Wetenschap en technologie, onderzoek en innovatie

Ontwikkeling van de capaciteiten inzake onderzoek en innovatie met het oog op de ontwikkeling van de economie en de samenleving en de integratie van Marokko in de Europese onderzoeksruimte.

- Versterking van de rol van het nationale onderzoekssysteem bij de ontwikkeling van Marokko:
 - Verbetering van het bestuur van het nationale onderzoekssysteem;
 - De kwaliteitscertificatie van de laboratoria ontwikkelen en het bijeenbrengen van onderzoekers en onderzoeksteams bevorderen;
 - Valorisatiestructuren invoeren;
 - De instrumenten versterken voor de interne en externe evaluatie van onderzoeksactiviteiten en mechanismen oprichten voor een betere coördinatie tussen de verschillende actoren die betrokken zijn bij het nationale onderzoekssysteem;
 - De samenwerking en het partnerschap bevorderen tussen de universiteiten en onderzoeksinstellingen en de eindgebruikers van de resultaten van het onderzoek;
 - De uitvoering van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven voortzetten voor de aspecten die betrekking hebben op de innovatie en de geboekte vooruitgang gezamenlijk evalueren op grond van de in het kader van het regionale plan vastgestelde indicatoren;
 - De wetenschappelijke en technologische partnerschappen bevorderen binnen de Europees-mediterrane ruimte;
 - Een beroep doen op de Marokkaanse deskundigheid die binnen Europa aanwezig is om de uitwisseling en de betrekkingen tussen Marokko en de EU te consolideren op het vlak van wetenschappen, technologie, onderzoek en innovatie;
 - De voorwaarden voor de toetreding van Marokko tot het EUREKA-netwerk opnieuw onderzoeken.
- De deelname van Marokko aan de Europese onderzoeksruimte:
 - De mogelijkheid onderzoeken voor een wetenschappelijke samenwerking die bijvoorbeeld gebaseerd is op de activiteiten van "project twinning" (programme level management) binnen de gemeenschappelijke prioritaire thema's van de Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's;

- De voorwaarden verbeteren voor de deelname van Marokko aan de Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's;
- De onderzoekscapaciteiten versterken van de Marokkaanse universiteiten en onderzoekscentra met het oog op een toekomstige associatie van Marokko met de Europese onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's en een grotere deelname van Marokko aan COST (*European Cooperation in Science and Technology*);
- Het netwerk van nationale thematische contactpunten in Marokko versterken voor de Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's en de contacten met Europese collega's aanmoedigen;
- De uitwisseling van personeel versterken in de onderzoeksprojecten en de deelname van Marokkaanse wetenschappers aan de internationale wetenschappelijke debatten aanmoedigen;
- De voorwaarden scheppen waarin Marokko kan toetreden tot en deelnemen aan de programma's van het Europees Instituut voor innovatie en technologie (EIT).

Convergentie: Om deze doelstellingen tot stand te brengen, zal Marokko met steun van de EU op het vlak van de afstemming van de regelgeving rekening houden met de relevante Europese normen inzake wetenschap en technologie, onderzoek en innovatie, en in het bijzonder met de bepalingen van de Europese programma's voor onderzoek en innovatie die tot doel hebben de concurrentiekracht van de industrie en de levenskwaliteit te verbeteren en de duurzame ontwikkeling te bevorderen.

7.7 De audiovisuele sector

- De uitwisseling van standpunten, informatie en ervaring bevorderen inzake het audiovisueel beleid, met inbegrip van de reglementaire aspecten.
- Deze sector ondersteunen met het oog op zowel een verbetering van de bestuursnormen, de kwaliteit en de concurrentiekracht als een versterking van de deskundigheid door opleiding en technische bijstand.
- De ontwikkeling ondersteunen van een transparante, efficiënte en voorspelbare regelgeving, waarbij wordt voorzien in de herziening van het rechtskader en de uitvoering van de nieuwe, in de grondwet verankerde prerogatieven van de Hoge Autoriteit voor audiovisuele communicatie.

7.8 Geïntegreerd maritiem beleid

De betrekkingen tot stand brengen waardoor Marokko kan deelnemen aan het geïntegreerd maritiem beleid van de EU

- Een geïntegreerde aanpak ontwikkelen van alle activiteiten die betrekking hebben of invloed uitoefenen op de zee en de kustgebieden, zowel op nationaal als regionaal niveau.
- Verdere verbetering van het beheer van deze uiteenlopende maritieme activiteiten, met name door de ontwikkeling van instrumenten zoals de maritieme ruimtelijke ordening, het geïntegreerd beheer van kustgebieden en de inspanningen op het vlak van het marien en maritiem onderzoek.

7.9 Toerisme

- Uitvoering van de strategie voor toerisme met het oog op 2020.
- Uitwisseling van informatie over beleidsmaatregelen, acties en projecten inzake een duurzaam en verantwoord toerisme van hoge kwaliteit.

8. ONDERWIJS, OPLEIDING EN GEZONDHEID

8.1 Onderwijs

Het beginsel van gelijke kansen consolideren

- Vermindering van het schooluitvalpercentage, in het bijzonder van meisjes in landelijke gebieden.
- Het percentage van de re-integratie in het onderwijs verhogen.
- Het beurzenstelsel verbeteren.
- Bestrijding van het geweld op school.

De toegang tot het basisonderwijs veralgemenen en het analfabetisme bestrijden

- Vermindering van het percentage van analfabetisme, in het bijzonder bij jongeren en vrouwen in landelijke gebieden.
- Veralgemening van de schoolplicht (tot het tweede jaar van de algemeen vormende opleiding).
- Verhoging van het percentage leerlingen dat het secundair beroepsonderwijs volgt, in het bijzonder met betrekking tot de meisjes.

Verbetering van de kwaliteit van het schoolonderwijs

- Veralgemening van het kleuteronderwijs.

- Vermindering van het percentage zittenblijvers.
- De beheersing van de onderwijstaal en het vreemdetalenonderwijs veralgemenen.
- De opleiding van de leerkrachten versterken.
- Verbetering van de oriëntatie en opvolging van leerlingen die slecht presteren.

Verdere uitvoering van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven voor de aspecten die betrekking hebben op het onderwijs

- Het bedrijfsgericht onderwijs ontwikkelen als kerncompetentie in het basis- en secundair onderwijs.
- De geboekte vooruitgang gezamenlijk evalueren op basis van de indicatoren die hiervoor op regionaal vlak zijn vastgesteld.

8.2 Opleiding en beroepsopleiding

- De hervorming van het beroepsonderwijs begeleiden.
- Voortzetting van de dialoog en de uitwisselingen die betrekking hebben op de instrumenten zoals het Europees systeem voor overdracht van leerresultaten voor beroepsonderwijs en -opleiding (Ecvet) en de kwaliteitsborging in beroepsonderwijs en -opleiding (Eqavet).
- De institutionele en operationele voorwaarden creëren voor de invoering van een nationaal kwalificatiestelsel.
- Het systeem en het beheer van de beroepsopleiding (in overleg met de sociale partners) hervormen en de dialoog tussen het aanbod van en de vraag naar competenties versterken met het oog op een betere afstemming op de behoeften van de arbeidsmarkt.
- Versterking van de analyses van de arbeidsmarktbehoeften en een empirisch onderbouwde beleidsvorming (*evidence-based*).
- Bijdragen tot de versterking van de permanente vorming, in het bijzonder door een beter beheer van de middelen voor permanente vorming (hervorming van de speciale contracten) om de toegang en de kwaliteit te verhogen.
- Voortzetting van de uitvoering van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven voor de opleidingsaangelegenheden, waarbij bijzonder aandacht wordt besteed aan bedrijfsgerichte opleidingen. Verbetering van het informatieaanbod in de ondernemingen over de opleidingen die worden georganiseerd. De geboekte vooruitgang gezamenlijk evalueren op basis van de indicatoren die hiervoor op regionaal vlak zijn vastgesteld.

8.3 Hoger onderwijs

De hervorming van het Marokkaanse hoger onderwijs en de afstemming op de beginselen van het Bologna-proces ondersteunen

- Een dialoog en uitwisseling van informatie tot stand brengen over de beginselen en de aanbevelingen van het Bologna-proces voor de oprichting van de Europese ruimte voor hoger onderwijs.
- De Marokkaanse wet- en regelgeving afstemmen op de doelstellingen van het Bologna-proces.
- Invoering van instrumenten die ervoor zorgen dat opleidingen transparant en vergelijkbaar zijn en onderling erkend worden zoals het Europees systeem voor het verzamelen en overdragen van studiepunten (ECTS) en het diplomasupplement (vaststelling en daadwerkelijke oprichting van het systeem van studiepunten, studierichtingen en instellingen)
- Verdere oprichting van de nationale kwalificatiestructuur (NQF).
- Versterking van de ontwikkeling van beroepsgerichte opleidingen met het oog op een betere inzetbaarheid op de arbeidsmarkt van universitaire opleidingen en de ontwikkeling van actieve partnerschappen met de bedrijfswereld.
- Oprichting van een follow-up van de afgestudeerde studenten en verbetering van de integratie op de arbeidsmarkt.
- Versterking van de deconcentratie en decentralisatie van het onderwijs en decentralisatie van het hoger onderwijs in het kader van de begeleiding van de "uitgebreide regionalisering".

Verbetering van toegang tot het hoger onderwijs

- Verbetering van sociale dienstverlening voor studenten (sociale studiebeurzen, op verdiensten gestoelde studiebeurzen, accommodatiecapaciteit van universitaire campussen, universitaire restaurants, basisregeling voor de dekking van de ziektekosten).
- Zorgen voor een studentenbegeleiding, in het bijzonder in de universitaire centra met een vrije toegang.
- Maatregelen nemen om het zittenblijven en het voortijdig schoolverlaten zonder diploma tegen te gaan (geïntegreerde aanpak voor het talenonderwijs, modules over de methodiek van het universitair onderzoek, modules taal & communicatie, modules informatica, begeleiding door mentoren, studiekeuzebegeleiding van abiturienten en studenten, ontwikkeling van kerncurricula en overstapmogelijkheden tussen studierichtingen om een verandering van studierichting mogelijk te maken...).
- Invoering van een doeltreffend systeem voor beroepskeuzevoorlichting en studiekeuzevoorlichting

Kwalitatieve verbetering van het hoger onderwijs in Marokko

- Verbetering van de capaciteiten en deskundigheid van het universitair personeel.
- Bevordering van het afstandsonderwijs.

- Ontwikkeling van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën in het Marokkaanse hoger onderwijs.
- Versterking van de certificering in het hoger onderwijs.
- Versterking van het bestuur en de autonomie van de instellingen van het hoger onderwijs.
- Ontwikkeling van deskundigheid op het vlak van de evaluatie van opleidingsprogramma's, -projecten en instellingen (pedagogische, administratieve en financiële evaluatie).
- Invoering van een systeem voor een institutionele evaluatie voor het Marokkaans hoger onderwijs.
- Consolidering van een onafhankelijke kwaliteitsborging.
- Opleiding door onderzoek, in het bijzonder op doctoraal niveau.

Versterking van de samenwerking inzake onderwijs en opleiding door de deelname van Marokko aan de Europese programma's op het vlak van het hoger onderwijs uit te breiden en/of te verbeteren

- De ondersteuning bevorderen van de hervorming en de modernisering van het hoger onderwijs in het kader van het Tempus-programma en het follow-up programma.
- De deelname van Marokko bevorderen aan de Europese mobiliteits- en partnerschapsprogramma's op het vlak van het hoger onderwijs.
- Voortzetting van de informatiecampagnes over de programma's voor de potentiële kandidaten, studenten en academici.
- De afstemming van de Marokkaanse regelgeving bevorderen met de bestaande procedures binnen de Europese Unie inzake de erkenning van diploma's.
- De contacten bevorderen tussen het Marokkaanse MERIC-centrum en het ENIC-NARIC-netwerk.
- De samenwerking bevorderen tussen de Europees-mediterrane universiteit van Portoroz met de opleidingsinstellingen in Marokko.

8.4 Ondersteuning van de opleidingen op het vlak van communautair beleid

- De deelname van Marokko versterken aan de Jean Monnetacties voor de ondersteuning van het universitair onderwijs en de onderzoeksprojecten op het vlak de Europese integratie.
- De inclusie van Marokko versterken in de specifieke programma's voor de leidinggevenden in derde landen, waardoor zij bewust kunnen worden gemaakt van het communautaire beleid.

8.5 Gezondheid

Het niveau van de volksgezondheid in Marokko verbeteren en de gezondheidsdialoog tussen Marokko en de EU versterken.

- Voortzetting van de samenwerking op het vlak van de hervorming van de gezondheidszorg, met name op basis van de nationale Marokkaanse strategie "Visie op gezondheidszorg 2020", het actieplan 2008-2012 en in voorkomend geval toekomstige instrumenten, met inbegrip van de vaststelling van de kaderwet met betrekking tot de gezondheidszorg, de verbetering van de kwaliteit van en de toegang tot de gezondheidszorg, in het bijzonder voor de meest achtergestelde bevolkingsgroepen, de regionalisering en de versterking van preventieve maatregelen.
- Versterking van de instellingen en laboratoria met het oog op de verbetering van de waarneming en veiligheid inzake gezondheid (oprichting van het nationaal agentschap voor volksgezondheid).
- Samenwerking op het vlak van de gezondheidsindicatoren, in het bijzonder die welke verband houden met de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling 4 en 5.
- Preventie en controle van overdraagbare en niet-overdraagbare ziekten, met name de chronische aandoeningen en de chronische en dure ziekten, onder meer door middel van de ratificatie en uitvoering van de internationale instrumenten in het kader van de gezondheidszorg zoals het WHO-Kaderverdrag inzake tabaksontmoediging en de Internationale Gezondheidsregeling (IHR) van de WHO.
- Samenwerking met het oog op een geleidelijke afstemming op lange termijn op bepaalde regels en uitvoeringsmaatregelen van de EU inzake gezondheidszorg.
- Overwegen of een verdieping van regionale samenwerking op het vlak van gezondheidszorg tot stand kan komen, met name in het kader van de Euro-mediterrane samenwerking.

Convergentie: Om deze doelstellingen tot stand te brengen, zal Marokko wet- en regelgeving met betrekking tot de gezondheidszorg vaststellen en met steun van de EU op het vlak van de afstemming van de regelgeving rekening houden met de relevante Europese richtlijnen en de aanbevelingen van de WHO die betrekking hebben op de waarneming en veiligheid inzake gezondheid.

8.6 Jeugd en sport

- De samenwerking versterken op het vlak van het niet-formeel leren van jongeren en jeugdwerkers om de uitwisseling, de interculturele dialoog en de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld te bevorderen, met name door programma's voor de jeugd, zoals Jeugd in actie (2007-2013), Euromed Jongerenprogramma IV en de toekomstige programma's op dit vlak.
- Uitwisseling van informatie en goede werkmethoden bevorderen over thema's van gemeenschappelijk belang zoals de sociale integratie binnen en door middel van de

sport, sport en onderwijs, lichaamsbeweging, dopingbestrijding en het tegengaan van geweld in de sport (met name het geweld in de sportstadions).

- Ervoor zorgen dat het Marokkaanse leidinggevend personeel kan deelnemen aan studiedagen, seminars en colloquia die betrekking hebben op de sportieve thema.
- Samenwerken in het kader van de bestaande structuren met het oog op de organisatie van evenementen rond een sportief thema.

C. DEELNAME VAN MAROKKO AAN DE PROGRAMMA'S EN AGENTSCHAPPEN VAN DE EU

- Versterking van de samenwerking met de volgende Europese agentschappen, in het kader van hun regionale activiteiten: de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA), de Europese Stichting voor opleiding (ETF), het Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart (EASA), het Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving (EWDD), het Europees Agentschap voor het beheer van de operationele samenwerking aan de buitengrenzen van de lidstaten van de Europese Unie (Frontex), EUROPOL, EUROJUST, het Europees Milieuagentschap (EEA), het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid (EMSA).
- Deelname van Marokko aan de communautaire programma's waaraan derde landen kunnen deelnemen. Hierbij gaat het met name om de volgende programma's: Kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie (CIP), Douane 2013 (2008-2013), Programma SESAR, Programma Marco Polo.
- Deelname aan het Enterprise Europe Network
- De EU zal ertoe bijdragen dat Marokko daadwerkelijk aan deze programma's en agentschappen kan deelnemen.

D. FINANCIËLE DIMENSIE

- Bij de uitvoering van de financiële dimensie van het partnerschap EU-Marokko rekening houden met de behoeften die voortvloeien uit:
 - de geavanceerde status;
 - de interne Marokkaanse dynamiek die wordt geschraagd door politieke, economische en sociale hervormingen die belangrijke behoeften inzake economische en sociale infrastructuur met zich brengen;
 - de noodzaak om een inclusieve groei te ondersteunen die moet resulteren in een vermindering van de armoede;
 - de noodzaak om de openstelling en de integratie van Marokko in de wereldeconomie en de economie van de EU in het bijzonder, te consolideren;
 - de nieuwe strategie van de EU ten opzichte van de nabuurschapslanden.

- De mogelijkheden onderzoeken met het oog op de aanvang van een nieuwe fase vanaf 2013 voor de toegang tot passende communautaire financiële middelen om Marokko te begeleiden in het kader van het regionale beleid, de samenhang met de EU en de vaststelling van nieuwe uitvoeringsprocedures.
- De uitvoering van de bestaande financiële instrumenten optimaliseren, dankzij een betere afstemming van de samenwerkingsprogramma's en een betere samenwerking tussen Marokko en de EU om het Marokkaanse vermogen tot opnemen van steun te optimaliseren.
- Gebruik maken van alle nieuwe instrumenten en relevante en noodzakelijke thematische programma's die door de EU zijn ontwikkeld in het kader van het extern optreden van de EU, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften, de geboekte vooruitgang bij de hervormingen en het Marokkaanse vermogen tot opnemen van steun.

III FOLLOW-UP EN FOLLOW-UPVERSLAGEN

Follow-up van het actieplan

- Evenals het vorige actieprogramma is dit actieprogramma een leidraad voor de samenwerking tussen de EU en Marokko.
- Dit actieplan wordt voorgelegd aan de Associatieraad EU/Marokko die het formeel zal goedkeuren.
- De gezamenlijke structuren waarin door de associatieovereenkomst wordt voorzien, en in het bijzonder de hiertoe opgerichte subcomités en werkgroepen, zullen erop toezien dat vooruitgang wordt geboekt bij de uitvoering van het actieplan en zullen zorgen voor de follow-up.
- De subcomités zullen zorgen voor een zorgvuldige follow-up van de gerealiseerde aanpassing van de Marokkaanse regelgeving aan het EU-acquis in het voorbije jaar op basis van dit actieplan en het nationaal actieplan voor de afstemming van de regelgeving. Zij zullen hierover een rapport opstellen voor het associatiecomité. Hierbij zullen zij ervoor zorgen dat de relevante verzoeken voor de inzet van het instrument "*TAIEX evaluatie*" alsook elk ander instrument waarvoor de EU beschikt voor de evaluatie van de kloof met het EU-acquis, door de desbetreffende ministeries worden gedaan.

Follow-uprapporten

- De EU en Marokko kunnen elk op eigen initiatief de bij de uitvoering van het actieplan geboekte vooruitgang evalueren, ongeacht de binnen het associatiecomité uitgevoerde herziening.
- De EU en Marokko hebben de mogelijkheid om niet-gouvernementele organisaties en andere belangstellende organisaties die actief zijn in Marokko en de EU op de terreinen van het actieplan, te verzoeken een bijdrage te leveren in het kader van de evaluatie van de geboekte vooruitgang.

IV SLOTBEPALINGEN

- Dit actieplan bestrijkt een periode van vijf jaar (2013–2017).
- Het associatiecomité heeft tot taak de bij de tenuitvoerlegging van het actieplan geboekte vooruitgang te analyseren op basis van de door de subcomités opgestelde verslagen en notulen. Het associatiecomité kan ook nieuwe prioriteiten en aanpassingen aan het actieplan voorstellen op basis van de geboekte vooruitgang en/of nieuwe behoeften, die ter goedkeuring aan de Associatieraad moeten worden voorgelegd.
- Hierbij zal het associatiecomité rekening houden met de bijdragen die zijn ingediend door niet-gouvernementele organisaties en andere belangstellende organisaties, die in Marokko en de EU actief zijn op de terreinen van actieplan.
- Na afloop van een termijn van drie jaren voor de uitvoering van dit actieplan verbinden de partijen zich ertoe de toekomstige stappen vast te stellen met het oog op de invoering van een nieuw kader voor de betrekkingen tussen de EU en Marokko in licht van het overleg in de in het gezamenlijk document over de geavanceerde status vermelde ad-hocwerkgroep.

BIJLAGE I: •

Lijst van de Europese verdragen en/of verdragen van de Raad van Europa

- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (artikel 6 van het EVRM - recht op een eerlijk proces; Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Hoofdstuk VI Rechtspleging).
- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (artikel 3 - verbod van foltering); Protocol nr. 13 (afschaffing van de doodstraf); Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (artikelen 2 en 4).
- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (artikel 10 – vrijheid van meningsuiting; artikel 11 – vrijheid van vereniging); Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (artikelen 11 en 12).
- Communautaire raamstrategie inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen
- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (artikel 14 – non-discriminatie); Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Hoofdstuk III).
- Herziene Sociaal Handvest van de Raad van Europa (artikelen 4.3, 7, 8, 11, 15, 16, 17, 20 et 27).
- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (artikel 14 – non-discriminatie); Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Hoofdstuk III).
- Verdrag van de Raad van Europa inzake de overbrenging van gevonnen personen en het aanvullend protocol daarbij.
- Verdrag inzake cybercriminaliteit van de Raad van Europa en het aanvullend protocol daarbij.
- Verdrag inzake de bestrijding van mensenhandel van de Raad van Europa.
- Verdrag van de Raad van Europa inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven en terrorismefinanciering,

BIJLAGE II:

Belangrijkste bepalingen in de communautaire wet- en regelgeving met betrekking tot de interne markt van de EU

Financiële diensten

De cruciale richtlijn in de **banksector** is de richtlijn over "kapitaaltoereikendheid". Hierbij gaat het om de twee volgende richtlijnen:

- Richtlijn 2006/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen (herschikking)
- Richtlijn 2006/49/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 inzake de kapitaaltoereikendheid van beleggingsondernemingen en kredietinstellingen (herschikking)

Op dit terrein zijn ook volgende richtlijnen van belang:

- Richtlijn 2000/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2000 betreffende de toegang tot, de uitoefening van en het bedrijfseconomisch toezicht op de werkzaamheden van instellingen voor elektronisch geld
- Richtlijn 2002/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2002 betreffende het aanvullende toezicht op kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen en beleggingsondernemingen in een financieel conglomeraat
- Richtlijn 94/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 1994 inzake de depositogarantiestelsels

Op het vlak van de **verzekeringen** zijn volgende richtlijnen voor Marokko van essentieel belang:

- Richtlijn 2009/138/EG van 25.11.2009, PB L 335 van 17.12.2009, de richtlijn Solvabiliteit II die het merendeel van de vroegere verzekeringsrichtlijnen (gecodificeerd) omvat en die eind 2012 in werking treedt
- binnen een termijn van 5/6 jaar: wetgeving vaststellen die voorziet in een systeem van solvabiliteit van en toezicht op de verzekeringsmaatschappijen dat overeenstemt met de regelgeving van Solvabiliteit II en soortgelijke maatregelen nemen met betrekking tot de motorrijtuigenverzekering op grond van de richtlijn die op deze verzekeringssector betrekking heeft
- Richtlijn 2009/103/EG (richtlijn codificatie motorrijtuigenverzekering) van 16.9.2009, PB L 263 van 7.10.2009

Op het vlak van de **effecten** is onderstaande wet- en regelgeving voor Marokko van essentieel belang:

- Richtlijn 2003/6/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2003 betreffende handel met voorwetenschap en marktmanipulatie (marktmisbruik), en de implementatie van de door de Commissie vastgestelde richtlijnen
- Richtlijn 2003/71/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende het prospectus dat gepubliceerd moet worden wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel worden toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG en de aanbevelingen van de Commissie met betrekking tot deze richtlijn
- Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten, tot wijziging van de Richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 93/22/EEG van de Raad
- Richtlijn 2006/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2006 tot wijziging van Richtlijn 2004/39/EG betreffende markten voor financiële instrumenten, met betrekking tot bepaalde termijnen
- Richtlijn 2006/73/EG van de Commissie van 10 augustus 2006 tot uitvoering van Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de financiële instrumenten
- Verordening (EG) nr. 1287/2006 van de Commissie van 10 augustus 2006 tot uitvoering van Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad wat de voor beleggingsondernemingen geldende verplichtingen betreffende het bijhouden van gegevens, het melden van transacties, de markttransparantie, de toelating van financiële instrumenten tot de handel en de definitie van begrippen voor de toepassing van genoemde richtlijn betreft
- Richtlijn 97/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 maart 1997 inzake de beleggerscompensatiestelsels
- Verordening (EU) nr. 1060/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 inzake ratingbureaus
- Verordening (EU) nr. 236/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 betreffende short selling en bepaalde aspecten van kredietverzuimswaps

Wat de **beleggingsfondsen** betreft, zijn volgende richtlijnen van essentieel belang:

- Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) (Voor de EER relevante tekst)

- Richtlijn 2007/16/EG van de Commissie van 19 maart 2007 tot uitvoering van Richtlijn 85/611/EEG van de Raad tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) wat de verduidelijking van bepaalde definities betreft
- Richtlijn 2010/43/EU van de Commissie van 1 juli 2010 tot uitvoering van Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft organisatorische eisen, belangenconflicten, bedrijfsvoering, risicobeheer en inhoud van de overeenkomst tussen een bewaarder en een beheermaatschappij
- Rectificatie van Richtlijn 2010/42/EU van de Commissie van 1 juli 2010 tot uitvoering van Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad ten aanzien van sommige bepalingen betreffende fusies van fondsen, master-feederconstructies en de kennisgevingsprocedure
- Verordening (EU) nr. 583/2010 van de Commissie van 1 juli 2010 tot uitvoering van Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft essentiële beleggersinformatie en de voorwaarden waaraan moet worden voldaan als de essentiële beleggersinformatie of het prospectus op een andere duurzame drager dan papier of via een website wordt verstrekt (Voor de EER relevante tekst)
- Verordening (EU) nr. 584/2010 van de Commissie van 1 juli 2010 tot uitvoering van Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de vorm en inhoud van de gestandaardiseerde kennisgeving en icbe-verklaring, het gebruik van elektronische communicatie tussen bevoegde autoriteiten voor kennisgevingsdoeleinden, alsook procedures voor onderzoeken en verificaties ter plaatse en de uitwisseling van informatie tussen bevoegde autoriteiten (Voor de EER relevante tekst)
- Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen (PB L 174 van 1.7.2011, blz. 1)

Op het vlak van **infrastructuur** zijn volgende richtlijnen van essentieel belang:

- Richtlijn 2009/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 mei 2009 tot wijziging van Richtlijn 98/26/EG betreffende het definitieve karakter van de afwikkeling van betalingen en effectentransacties in betalings- en afwikkelingssystemen
- Richtlijn 2002/47/EG betreffende financiëlezekerheidsovereenkomsten wat gekoppelde systemen en kredietvorderingen betreft

Postdiensten

Op het vlak van de **postdiensten** zijn volgende richtlijnen van essentieel belang:

- Richtlijn 97/67/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 1997 betreffende gemeenschappelijke regels voor de ontwikkeling van de interne markt voor postdiensten in de Gemeenschap en de verbetering van de kwaliteit van de dienst, zoals laatstelijk gewijzigd bij de Richtlijnen 2002/39/EG et 2008/06/EG.

Intellectuele en industriële eigendom

Volgende richtlijnen zijn van essentieel belang:

- Richtlijn 2004/48/EG (handhaving van intellectuele-eigendomsrechten)
- Richtlijn 2001/29/EG (auteursrechten en naburige rechten in de informatiemaatschappij)
- Richtlijn 2001/84/EG (volgrecht)
- Richtlijn 2006/116/EG (uitbreiding van de bescherming)
- Verordening (EG) nr. 1383/2003 inzake het optreden van de douaneautoriteiten
- Richtlijn 91/250/EEG vervangen door Richtlijn 2009/24/EG betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma
- Richtlijn 92/100/EEG vervangen door Richtlijn 2006/115/EG betreffende het verhuurrecht en het uitleenrecht
- Richtlijn 93/83/EEG betreffende de satellietomroep en de doorgifte via de kabel
- Richtlijn 96/9/EEG betreffende de rechtsbescherming van databanken

Wat de **merken** betreft:

- Richtlijn 2008/95/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2008 betreffende de aanpassing van het merkenrecht der lidstaten (gecodificeerde versie)
- Verordening (EG) nr. 207/2009 van de Raad van 26 februari 2009 inzake het Gemeenschapsmerk (gecodificeerde versie)

Wat de **octrooien** betreft:

- Verordening (EG) nr. 469/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 6 mei 2009 betreffende het aanvullende beschermingscertificaat voor geneesmiddelen (gecodificeerde versie)
- Verordening (EG) Nr. 1610/96 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 1996 betreffende de invoering van een aanvullend beschermingscertificaat voor gewasbeschermingsmiddelen
- Verordening (EG) nr. 1901/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende geneesmiddelen voor pediatrisch gebruik en tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1768/92, Richtlijn 2001/20/EG, Richtlijn 2001/83/EG en Verordening (EG) nr. 726/2004
- Richtlijn 98/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 juli 1998 betreffende de rechtsbescherming van biotechnologische uitvindingen

- Verordening (EG) nr. 816/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de verlening van dwanglicenties voor octrooien inzake de vervaardiging van farmaceutische producten voor uitvoer naar landen met volksgezondheidsproblemen

Wat de **modellen** betreft:

- Richtlijn 98/71/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 1998 inzake de rechtsbescherming van modellen
- Verordening (EG) nr. 6/2002 van de Raad van 12 december 2001 betreffende Gemeenschapsmodellen

BIJLAGE III: Prioritaire acties in het kader van het actieplan EU/Marokko met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de geavanceerde status (2013-2017)

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Politieke en strategische dialoog	1) Versterking van bilaterale politieke dialoog en meer overleg in het kader van de multilaterale fora	a) Op ad-hocbasis vergaderingen op ministerieel niveau of op het niveau van hoge ambtenaren organiseren over onderwerpen van gemeenschappelijk belang	KT	
		b) Het nemen van gemeenschappelijke initiatieven, oprichting van informele overlegmechanismen in het kader van de fora van de Verenigde Naties, in het bijzonder met betrekking tot de bestrijding van de bedreigingen voor de internationale veiligheid, de mensenrechten en de regionale vraagstukken	KT	
	2) Versterking van de samenwerking op het vlak van conflictpreventie, crisisbeheer, de non-proliferatie van massavernietigingswapens en de controle op de uitvoer van wapens en goederen voor tweërlei gebruik alsook inzake civiele bescherming en het voorkomen van chemische, biologische, radiologische en nucleaire risico's (CBRN-risico's)	a) Een kaderovereenkomst sluiten over de deelname van Marokko aan de (civiele en militaire) crisisbeheersingsoperaties van de EU	KT	
		b) Totstandbrenging van praktische regelingen tussen Marokkaanse instellingen en instanties die afhangen van de Europese Commissie inzake de samenwerking met het waarnemings- en informatiecentrum (MIC)	KT	
		c) Totstandkoming van een doeltreffend nationaal controlesysteem op de uitvoer van wapens en goederen voor tweërlei gebruik	MT	
			Actieve betrokkenheid in het onderhandelingsproces over het Wapenhandelsverdrag	

(*) Deze kolom heeft betrekkingen op steunmaatregelen die momenteel worden uitgevoerd of ontwikkeld of die eventueel kunnen worden geprogrammeerd. Voorts is de deelname van Marokko aan de communautaire programma's en agentschappen eveneens een prioritaire actie.

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Rechtstaat, democratie en beleid	3) Consolidatie van de instellingen die de democratie en de rechtsstaat garanderen	a) Consolidatie van de rol en het handelingsvermogen van het parlement, de regering en de politieke partijen, de nationale raad voor mensenrechten (CNDH) en de ombudsman	MT Verhoging van de capaciteiten van de desbetreffende instellingen	<i>Programma ter ondersteuning van de CNDH en de interministeriële delegatie voor mensenrechten en ter versterking van de capaciteiten van beide instellingen (SPRING)</i>
		b) Goedkeuring van de passende wetgeving	MT Meer capaciteit op het vlak van kwaliteit en de overeenstemming met de grondwet van de wet- en regelgeving Versterkte bestuurlijke capaciteit van het parlement Oprichting van het grondwettelijk hof	<i>Ondersteuning van het secretariaat-generaal van de regering (programma P3A III)</i> <i>Ondersteuning van het parlement (programma's P3A II en "Een succes maken van de geavanceerde status")</i>
		c) Versterking van de samenwerking met de Raad van Europa	MT Geleidelijke toetreding tot de relevante overeenkomsten die worden vermeld in afdeling 2.8 van het actieplan; Uitvoering van het statuut "Partner voor de democratie"	<i>Programma's "Een succes maken van de geavanceerde status" en "De democratische hervormingen in de landen van het Zuidelijk Nabuurschap versterken"</i>
		d) Modernisering van de overheidsdiensten, in het bijzonder waarborgen van de gelijke	MT	<i>HAKAMA programma</i>

		toegankelijkheid van de openbare diensten, een billijke dekking van het grondgebied en de continuïteit van de prestaties alsook verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening	Uitvoering van een charter van de overheidsdiensten en van het charter van de deconcentratie Vereenvoudiging van de administratieve procedures; Uitvoering van de e-overheidsdiensten	
		e) Goedkeuring van de organieke begrotingswet	KT	

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Rechtstaat, democratie en beleid		f) Totstandkoming van een geavanceerde regionalisatie	MT Vaststelling en uitvoering van de organieke wet houdende de voorwaarden, de solidariteitsmechanismen tussen de lokale overheden en hun bevoegdheden alsook hun wijze van functioneren Vaststelling en uitvoering van de organieke wet tot vaststelling van het kader en wijze van functioneren van de lokale overheden	
	4) De onafhankelijkheid en de doeltreffendheid van de justitie garanderen	a) Vaststelling van een strategie voor de hervorming van de justitiële instellingen	KT	<i>Eventueel ondersteuningsprogramma voor de hervorming van de justitiële instellingen; versterking van de capaciteiten</i> <i>Programma "De democratische hervormingen in de landen van het Zuidelijk Nabuurschap versterken"</i>
		b) Versterking van de onafhankelijkheid van de magistratuur	MT Oprichting van hoge raad voor justitie	
		c) Vaststelling van de passende wetgeving	MT Vaststelling van een nieuw strafwetboek; naleving van het tijdschema en de prioriteiten die zijn vastgesteld in de strategie voor de hervorming van de sector.	

		d) Modernisering van de justitie door middel van de vereenvoudiging en verbetering van de gerechtelijke procedures	MT De looptijd van de procedures verkorten; betere toegang tot de rechter; Ontwikkeling van alternatieve wijzen van geschillenbeslechting
		e) Verdieping van de opleiding van magistraten en beoefenaars van juridische beroepen	

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Rechtstaat, democratie en beleid	5) Consolidatie van de rol van het maatschappelijk middenveld,	a) Versterking van de overlegorganen om de maatschappelijke organisaties beter te betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van het overheidsbeleid	MT Impact het overleg en de samenwerking tussen de desbetreffende Marokkaanse diensten en de maatschappelijke organisaties	<i>Versterking van de capaciteiten van de maatschappelijke organisaties via de thematische programma's EIDHR, ANE & AL, migratie en asiel, alsook via de bilaterale programma's</i>
		b) Versterking van de bestuurlijke en organisatorische capaciteiten van de Marokkaanse maatschappelijke organisaties om samen te werken met nationale en internationale overheidsinstanties	MT Sluiten van partnerschappen	<i>Ondersteuningsproject voor de geïntegreerde plattelandsontwikkeling in de plattelandsgebieden van het Noorden (DRIN), programma's "Ondersteuning voor de bevordering van gelijke kansen en gendergelijkheid" en "Ondersteuning van het bosbouwbeleid" en faciliteit voor het maatschappelijk middenveld</i>
	6) Consolidatie van de bescherming van vrouwen en minderjarigen	a) Uitvoering van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen en het bijbehorende Facultatief protocol (CEDAW)	KT	<i>Ondersteuningsprogramma voor de bevordering van gelijke kansen en gendergelijkheid; versterking van de capaciteiten; ondersteuning van het maatschappelijk middenveld via de faciliteit voor het maatschappelijk middenveld</i> <i>Programma "Een succes maken van de geavanceerde status"</i>
		b) Oprichting van de Autoriteit voor de Pariteit en de bestrijding van alle vormen van discriminatie	KT	
		c) Voltooing van het rechtskader op het gebied van de bestrijding van geweld tegen vrouwen, met inbegrip van het huiselijk	KT Vaststelling van de wet voor de	

		geweld	bestrijding van het geweld tegen vrouwen	
		d) Uitvoering van de mechanismen voor de bescherming en de bevordering van de rechten van vrouwen, kinderen en personen met een handicap	<p>MT</p> <p>Geboekte vooruitgang overeenkomstig het plan van de regering voor gelijkheid; hervorming van het strafwetboek;</p> <p>Goedkeuring en uitvoering van de wet met betrekking tot de tewerkstelling en de arbeidsvoorwaarden van het huishoudelijk personeel; Oprichting van een adviesraad voor het gezin en het kind</p>	

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Rechtstaat, democratie en beleid		e) Versterking van de controlemechanismen voor de daadwerkelijke toepassing van het arbeidsrecht waarbij de arbeid van kinderen van beneden de 15 jaar wordt verboden	<p>MT</p> <p>Rapporten van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)</p>	
	7) Consolidatie van het recht op vereniging en vergadering en de vrijheid van meningsuiting	a) Vaststelling en uitvoering van een nieuwe mediawet die betrekking heeft op de gedrukte media en de elektronische media en waarbij de deontologische aspecten van de journalistiek worden vastgesteld	<p>KT</p> <p>Inclusieve raadpleging van alle betrokken partijen in het kader van de opstelling van een nieuwe mediawet; oprichting van een nationale mediaraad;</p>	

		Overeenstemming met de internationale normen	
	b) Voortzetting van de hervormingen inzake het pluralisme en de onafhankelijkheid van de media	MT Verdere liberalisering van de markt van de audiovisuele media Versterking van de onafhankelijkheid van de Hoge Autoriteit voor audiovisuele communicatie	
	c) Daadwerkelijke toepassing van de wetgeving inzake het recht van vereniging en wijziging van de wet met betrekking tot betogingen op de openbare weg	KT Onmiddellijke afgifte van de oprichtingsbewijzen van verenigingen Overeenstemming met de bepalingen van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, en met name artikel 21	

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Rechtstaat, democratie en beleid		d) Voortzetting van de onderhandelingen met de sociale partners met het oog op de voltooiing van de organieke wet houdende de bepalingen voor de uitoefening van het stakingsrecht overeenkomstig de resultaten van de onderhandelingen met de sociale partners	MT Onderhandelingen met de sociale partners Overeenstemming van het rechtskader en de werkmethode met de beginselen die zijn vastgelegd door de controleorganen van Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)	
	8) Opvoeren van de corruptiebestrijding	a) Uitvoering van de wet inzake de bescherming van slachtoffers en klokkenluiders bij corruptiezaken in overheidsinstellingen	KT	<i>Ondersteuning van de nationale instantie voor integriteit en corruptiebestrijding (technische bijstand in het kader van het programma P3A III) en versterking van de capaciteiten</i>
		b) Uitvoering en versterking van de rol, onafhankelijkheid en capaciteiten van de nationale instantie voor integriteit en corruptiebestrijding	KT Vaststelling en uitvoering van organieke wet tot oprichting van de nationale instantie voor integriteit en corruptiebestrijding Jaarverslag van de IPC (Instance centrale de prévention de la Corruption, centraal bestuur voor de preventie van corruptie)	
		c) Uitvoering van de actieplannen en	MT	<i>Programma "De democratische</i>

		vaststelling van een nationale strategie inzake voorkoming en bestrijding van corruptie	Indicatoren van Transparency International en andere relevante nationale en internationale bronnen	<i>hervormingen in de landen van het Zuidelijk Nabuurschap versterken"</i> <i>Programma P3AIII Sigma</i>
Mobiliteit, migratie en veiligheid	9) Verbetering van het grensbeheer, mobiliteit van personen en migratiebeleid, internationale bescherming en asiel	Sluiten van een partnerschap voor de mobiliteit dat uit meerdere onderdelen bestaat:	KT	<i>In de bijlage van het partnerschap voor mobiliteit worden de ondersteuningsmaatregelen van de EU en haar lidstaten vastgesteld. Hierbij het gaat onder andere om volgende maatregelen:</i> <i>Begeleiding van de hervormingen, versterking van de capaciteiten, ondersteuning van het maatschappelijk middenveld, opleiding, uitwisseling van ervaring en</i>
		a) legale migratie: visumfacilitering, onder meer in het kader van EU-visumcode		
		b) illegale migratie: bestrijding van de illegale migratie/grensbeheer/overnameovereenkomst		

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
		c) het verband tussen migratie en ontwikkeling		<i>knowhow, bewustmakingscampagnes, thematisch programma "Migratie en asiel" en samenwerking met de desbetreffende EU-agentschappen</i>
		d) de bevordering van de internationale bescherming en de versterking van het asielbeleid		<i>Steun voor de ontwikkeling van gebieden die met een sterke emigratie worden geconfronteerd (DRIN-project in het RIF-gebied)</i>
Sociaal-economische hervormingen	10) Voortzetting van de structurele hervormingen van de economie en de financiën	a) Uitvoering van de blauwdruk voor geïntegreerde industriële platforms en terreinen voor commerciële activiteiten b) Voortzetting van de uitvoering van de maatregelen met het oog op de verhoging van de productiviteit en de scholingsgraad van de arbeidskrachten in de veelbelovende economische sectoren	MT Voltooiing van de uitvoering van het nationaal pact voor de industrialisering in de veelbelovende economische sectoren (met name de automobielenindustrie, de luchtvaartindustrie, elektronica, offshoring, de textielindustrie (leerverwerking) agrovoedingsmiddelenindustrie en textielindustrie) en de Rawj-strategie voor handel en distributie	<i>Programma Hakama en SPRING (begeleiding van de hervormingen en versterking van de capaciteiten)</i>

		<p>c) Verbetering van het ondernemingsklimaat, bevordering van het ondernemerschap, het MKB en de micro-ondernemingen en de voortzetting van de tenuitvoerlegging van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven</p>	<p>MT</p> <p>Indicatoren voor de follow-up van het Europees-mediterraan handvest voor het bedrijfsleven; uitvoering van het actieplan van het nationaal comité voor het ondernemingsklimaat (CNEA): oprichting van het waarnemingscentrum voor het MKB; vaststelling van de strategie voor micro-ondernemingen</p> <p>Hervorming van de regelgeving en administratieve vereenvoudiging</p> <p>"Small Business Act" voor het MKB</p>	
--	--	--	---	--

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Sociaal-economische hervormingen		<p>d) Voortzetting van de hervorming van het begrotingsbeleid en het beheer van de openbare financiën</p>	<p>MT</p> <p>Verbetering van de transparantie en doeltreffendheid van de belastingdiensten; vereenvoudiging van het belastingstelsel (met inbegrip van de btw); uitvoering van de organieke begrotingswet</p>	

11) Ontwikkeling van een geïntegreerde strategie inzake werkgelegenheid, bevordering van het sociaal beleid en gezondheidszorg	a) Ontwikkeling van het beleid inzake werkgelegenheid, inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en fatsoenlijk werk, waarbij rekening wordt gehouden met de richtsnoeren van de Europese werkgelegenheidsstrategie en het actiekader dat is uitgetekend op de Euro-mediterrane ministeriële conferentie in Marrakesh in november 2008	KT	<i>Programma "Een succes maken van de geavanceerde status" en SPRING (begeleiding van de hervormingen en versterking van de capaciteiten)</i>
	b) Vaststelling en uitvoering van een stelsel van vergoedingen bij banenverlies	KT	
	c) Uitvoering van de uitbreiding van de verplichte ziekteverzekering en de regeling die voorziet in de vergoeding van medische kosten (RAMED)	KT	<i>Programma's "Basisregeling voor de dekking van de ziektekosten"; ondersteuningsprogramma van de gezondheidszorg</i>
	d) Verbetering van de gezondheidszorg, onder meer door een institutionele versterking	MT Uitvoering van de nationale Marokkaanse strategie "Visie op gezondheidszorg 2020" Geleidelijke afstemming op de relevante normen van de Wereldgezondheidsorganisatie en/of de EU	
	e) Hervorming van het stelsel van overheidssubsidies ("compensatiefonds")	KT Vervanging van een stelsel met veralgemeende subsidies door een stelsel waarbij de energieprijzen en de prijzen van bepaalde	<i>Programma "Basisregeling voor de dekking van de ziektekosten"</i> <i>Programma "Ondersteuning voor de bevordering van gelijke kansen en gendergelijkheid"</i>

			levensmiddelen voor de laagste inkomensgroepen worden gesubsidieerd	
--	--	--	---	--

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Sociaal-economische hervormingen		f) Bestrijding van de armoede en sociale ongelijkheid	<p>MT</p> <p>Versterking van de armoedebestrijding in landelijke gebieden</p> <p>Uitbreiding van de basisregeling voor de dekking van de ziektekosten</p> <p>Verbetering van de doeltreffendheid van het nationaal initiatief voor menselijke ontwikkeling (NHDI)</p>	<p><i>Programma NHDI II, ondersteuning van de gezondheidszorg op het platteland (SPRING), programma voor de bestrijding van het analfabetisme</i></p> <p><i>(SPRING)</i></p> <p><i>Ondersteuningproject voor het bevorderen van de geïntegreerde plattelandsontwikkeling in de plattelandsgebieden van het Noorden (DRIN)</i></p>
Handels-gerelateerde vraagstukken, markt en hervorming van de regelgeving	12) Afstemming op het EU-acquis	<p>a) Afstemming van de wet- en regelgeving in de eerste prioritaire sectoren: 1) financiële dienstverlening (verzekeringen) 2) overheidsopdrachten en 3) normen en technische regelgeving (kwaliteit en veiligheid) [voor dit laatste punt, zie actie nr. 13 a)]</p> <p>b) Vaststelling van nationaal programma voor de convergentie van de regelgeving waarbij de andere prioritaire sectoren worden bepaald</p> <p>c) Vaststelling van de hervormingen inzake wet- en regelgeving in overeenstemming met dit nationaal convergentieprogramma</p>	<p>KT</p> <p>In 2015 (2 jaar na de goedkeuring van het administratief document)</p> <p>MT</p> <p>Naleving van het tijdschema en de</p>	<p><i>Programma "Een succes maken van de geavanceerde status" en twinning tussen instellingen met het ministerie van Industrie</i></p>

		prioriteiten die zijn vastgesteld in het nationale convergentieprogramma	
13) Verdieping van de handelsbetrekkingen	<p>Uitvoering van de economische integratie door middel van:</p> <p>a) Bevordering van de markttoegang voor industriële producten door de Marokkaanse wetgeving te harmoniseren met die van de EU en opwaardering van de kwaliteit van de infrastructuur in de prioritaire sectoren</p>	<p>KT</p> <p>Ondertekening van overeenkomsten betreffende conformiteitsbeoordeling en aanvaarding (OCA's) (elektrische apparaten en speelgoed)</p> <p>MT</p> <p>Ondertekening van overeenkomsten betreffende conformiteitsbeoordeling en aanvaarding (OCA's) (bouwmaterialen, gastoestellen en machines)</p>	<i>Acties op het vlak van communicatie</i>

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Handels-gerelateerde vraagstukken, markt en hervorming van de regelgeving		b) Versterking van de samenwerking op het vlak van de handelsbeschermingsinstrumenten en inzake arbitrage	KT Ontwikkeling van knowhow inzake handelsbescherming en arbitrage	
		c) Voortzetting van de onderhandelingen over de liberalisering van de handel in diensten en het recht van vestiging met het oog op de aanvang van de onderhandelingen over een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst	KT	
		d) Aanvang van de onderhandelingen over een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst	KT Resultaten van verkenningsmissie	
	14) Vooruitgang op andere terreinen die betrekking hebben op de handel	a) Intellectuele en industriële eigendom: geleidelijke afstemming op het beschermingsniveau van de EU en versterking van de administratieve en gerechtelijke capaciteiten	KT Afstemming van de Marokkaanse wetgeving op de EU-wetgeving Invoering van ontmoedigings- en repressiemaatregelen (justitie, douane) Evaluatie van de gevolgen van de namaak en piraterij op het creatieve en innovatieve potentieel	

		Verbetering van de regelgeving inzake octrooien.	
	b) Verhoging van de sanitaire en fytosanitaire normen en versterking van de capaciteiten van het nationaal agentschap voor de voedselveiligheid (ONSSA), in het bijzonder met betrekking tot de registratie van bestrijdingsmiddelen, meststoffen en groeimedia	MT Vaststelling en implementatie van de uitvoeringsbepalingen van de wet nr. 28-07 met betrekking tot de voedselveiligheid en van de ontwerpbe­palingen die in het kader van het door de EU in 2007-2009 gefinancierde twinningproject zijn opgesteld en gevalideerd	<i>Programma "Een succes maken van de geavanceerde status"</i>

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Handels-gerelateerde vraagstukken, markt en hervorming van de regelgeving			Modernisering van de laboratoria met het oog op hun accreditatie Invoering van een regionalisering inzake de gezondheid van dieren	
		c) Verbetering van het beschermingsniveau van de consumenten	MT Voorzetting van de aanpassing van de wetgeving Versterking van de bestuurlijke capaciteiten van de hoge raad voor het verbruik Oprichting van het Marokkaanse verbruikscentrum.	
	15) Modernisering en versterking van de capaciteiten in de landbouwsector en de visserij	a) Bevordering van een kwaliteitsvolle productie	MT Sluiten van een overeenkomst over de bescherming van geografische aanduidingen	
		b) Ontwikkeling van de solidaire landbouw (pijler II van het "Plan Maroc Vert" (PMV)), in het bijzonder de kleinschalige landbouw in de kwetsbare gebieden en plattelandsontwikkeling	MT Ontwikkeling van kwaliteitsvolle lokale producten, met inbegrip van de biologische sector Stimuleren van de begunstigde sectoren in de doelgebieden	<i>Ondersteuningprogramma voor het PMV, pijler 2</i> <i>ENPARD initiatief</i> <i>Ondersteuning van de strategie van de landbouwraad (SPRING)</i>

			Proefprogramma's ENPARD	
		c) Opwaardering van de beleidsobservatie van de producten en de markten	MT	
		d) Uitvoering van een beleidskader voor de visserij, in het bijzonder inzake de modernisering van het beroep van vis groothandelaar (in samenhang met de strategie "Halieutis" en het Europese visserijbeleid inzake het behoud en de duurzame exploitatie van de visbestanden)	MT Structurerings en stimulering van de interne markt voor visserijproducten Verbetering van de valorisatie van visserijproducten en de afzetvoorwaarden van deze producten	<i>Programma "Een succes maken van de geavanceerde status"</i>

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Infrastructuur	16) Verbetering van de transportefficiëntie	a) Modernisering van het beheer van de luchtvaart en verbetering van de veiligheid en de beveiliging van de luchtvaart	MT Uitvoering van een programma voor de ontwikkeling van de veiligheidsuitrusting dat betrekking heeft op de versterking van de radardekking en de verbetering van de prestaties van het automatiseringssysteem van de luchtverkeersleiding	
		b) Uitvoering van een maritieme strategie met het oog op een versterking van de maritieme beveiliging, veiligheid en controle	MT Versterking van de controlesystemen door de haven- en vlaggenstaat en kuststaat	<i>Programma "Een succes maken van de geavanceerde status"</i> <i>(versterking van de capaciteiten en begeleiding van de hervormingen)</i> <i>Programma's SafeMed en MEDAMOS</i>
	17) Versterking van energievoorzieningszekerheid	a) Verdere afstemming van de wet- en regelgeving in de energiesector, met inbegrip van de hernieuwbare energiebronnen en aardgas met het oog op de uitvoering van de Marokkaanse energiestrategie gebaseerd op de doelstellingen van energievoorzieningszekerheid, concurrentiekracht en modernisering van de energiesector	MT Opstelling en uitvoering van strategie met het oog op 2020	<i>Programma "Een succes maken van de geavanceerde status"</i>

		<p>b) Versterking van de infrastructuur voor energie-interconnecties en integratie van de energiemarkten</p>	<p>MT</p> <p>Totstandkoming van preferentiële voorwaarden voor de toegang van Marokkaanse ondernemingen tot de energiemarkten van de EU en van de voorwaarden voor de integratie van de energiemarkten</p>	
		<p>c) Creëren van de nodige voorwaarden voor de ontwikkeling van het gebruik van aardgas, met inbegrip van de regelgevende instantie</p>	<p>MT</p> <p>Een aandeel van 20% bereiken voor aardgas in de nationale energiebalans voor 2020</p>	

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Infrastructuur		d) Ontwikkeling van grootschalige en kleinschalige hernieuwbare energiebronnen; uitvoer van groene elektriciteit en bevordering van de energie-efficiëntie	<p>MT</p> <p>Versterking van doeltreffendheid van de strategie voor de bescherming en het duurzaam beheer van de bosbestanden</p> <p>Verwezenlijking van de doelstelling 2020 om 42% van de elektriciteit op te wekken met hernieuwbare energiebronnen</p> <p>Verwezenlijking van de doelstellingen die zijn vastgesteld in het Marokkaanse plan voor zonne-energie en het Marokkaanse project voor windenergie</p>	
Milieu en duurzame ontwikkeling	18) Verbetering van de bescherming van het milieu, het waterbeheer en de strijd tegen de klimaatverandering	<p>a) Ontwikkeling en uitvoering van nationale strategieën en programma's in het kader van het milieu en de waterbronnen, met inbegrip van de invoering van een nationale strategie voor de groene economie</p> <p>b) Verbetering van de deelname van de maatschappelijke organisaties en de lokale overheden die betrokken zijn bij de milieumaatregelen</p>	<p>MT</p> <p>Geleidelijke afstemming op de EU-wetgeving</p> <p>KT</p> <p>Opleidingen voor de verbetering van de deskundigheid van de milieuverenigingen</p> <p>Bijdrage van de maatschappelijke</p>	<p>- <i>Ondersteuningsprogramma voor het bosbouwbeleid</i></p> <p>- <i>Steun voor de invoering van een nationale strategie voor een groene economie en voor een strategie inzake de klimaatverandering Programma "Een succes maken van de geavanceerde status" voor de watersector</i></p>

			organisaties aan de voorbereiding van strategiedocumenten en programmering Evaluatie van het bestaande ngo-platfom (GT-PEV)	<i>- Steun voor de uitvoering van het nationale charter voor milieu en duurzame ontwikkeling</i>
--	--	--	--	--

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Milieu en duurzame ontwikkeling		c) Continue inzet in de strijd tegen de klimaatverandering	MT Uitvoering van de overeenkomsten van Cancún en Durban Uitvoering van de nationale strategie van de klimaatverandering en van de lokale plannen voor de bestrijding van de opwarming van de aarde	
		d) De duurzame ontwikkeling van de ondernemingen bevorderen	MT Opstellen van goede werkmethoden inzake beheer en rationalisatie	
Onderwijs, hoger onderwijs en beroepsopleiding	19) Verbetering van het onderwijsstelsel en van de afstemming van het hoger onderwijs en de opleiding op de behoeften van de arbeidsmarkt	a) Uitvoering van de strategie voor de voor de bestrijding van het analfabetisme	KT	<i>Programma voor de ondersteuning van de uitvoering van de onderwijsstrategie; ondersteuning van de strategie voor alfabetisering (SPRING); INDH II (nationaal initiatief voor menselijke ontwikkeling) Erasmus Mundus, Tempus en het nieuwe programma Erasmus voor iedereen, twinning en ondersteuning van de mobiliteit in het kader van het programma "Een succes maken</i>

				<i>van de geavanceerde status"</i>
		b) Verbetering van de toegang, de kwaliteit en het beheer van het gewoon onderwijs en het hoger onderwijs	<p>MT</p> <p>Hervorming van het hoger onderwijs en afstemming van de wet- en regelgeving op de doelstellingen van het Bologna-proces</p> <p>Verbetering van de mogelijkheden voor de mobiliteit van studenten en van het universitair personeel in partnerschap met de universiteiten; Consolidatie van de kwaliteitsborging (onder meer door de oprichting van een agentschap voor de kwaliteitsborging in het hoger onderwijs)</p>	

Onderwerp	Doelstellingen	Acties Marokko	Tijdschema/Indicatoren	Steun EU (*)
Onderwijs, hoger onderwijs en beroepsopleiding		c) Uitvoering van de hervorming van het hoger onderwijs en de beroepsopleiding met het oog op een betere afstemming op de behoeften van de arbeidsmarkt	<p>MT</p> <p>Verbetering van de scholingsgraad van de arbeidskrachten in de veelbelovende economische sectoren, zoals vastgesteld in het nationaal pact voor de industrialisering in de veelbelovende economische sectoren (luchtvaart,</p>	<i>Programma voor de begeleiding van de strategie op het terrein van de beroepsopleiding (SPRING)</i>

			<p>automobieliindustrie, elektronica, offshore-industrie, agrovoedingsmiddelenindustrie en textielindustrie)</p> <p>Verhoging van het aantal professoren en beschikbare plaatsen voor de studenten en verbetering van de kwaliteit van de opleiding in deze sectoren.</p>	
Onderzoek en ontwikkeling, informatie-maatschappij	20) Versterking van de capaciteiten op het vlak van de informatiemaatschappij en onderzoek en ontwikkeling	a) Uitvoering van de nieuwe digitale strategie "Digitaal Marokko 2013" en ontwikkeling van synergie-effecten met de digitale agenda voor Europa en het Europees beleid met betrekking tot informatiemaatschappij	KT	
		b) Versterking van de onderzoekscapaciteiten van de Marokkaanse universiteiten en onderzoekscentra	<p>MT</p> <p>Versterking van het netwerk van nationale thematische contactpunten; Afstemming van de regelgeving op de Europese normen inzake wetenschap en technologie</p>	

KT = korte termijn (vóór einde 2014)

MT = middellange termijn (vóór einde 2017)